

Yon Yon beleş mere iğin Yesu niñ yitiñ gayen kayyın

Mere beleş po al hirin

¹ Be, hañkapy wor po megenya nañkiya ma forok yekeyabe Mere goyen hinhin. Mere gobe Al Kurunya hinaryum. Irde Mere gobe Al Kurun.

² Yeñbe megenya nañkiya ma forok yekeya Al Kurunya hinaryum.

³ Det kurun gabe yeñ hitte mat gab Al Kurun beleş forok yiryin. Det kurun forok yiryin gayen Mere go miñmoñ manhan forok ma yewoñ.

⁴ Irde yeñbe Al Kurunya hugiñen heñ heñ gote miñ al, irdeb alya bereya Al Kurun yikala yird yird hulsi.

⁵ Irdeb hulsi goreb kidoma bana melak heñ hiyen. Irkeb kidomayen sañin beleş epte ma wor po isikamde hiyen.*

⁶ Be, Al Kurun beleş al kura teñ kerke wayyın. Deñembe Yon.

⁷ Yeñbe hulsi goyen goke al momoñ yire yeñ wayyın. Gogab al tumñañ meremiñ nurde hulsi goke dufaymiñ tareñ irnayıñ yeñ nurde wayyın.

⁸ Goyenbe Yon yinğenbe hulsi moñ. Yeñbe hulsi goyen goke po tagale yeñ wayyın.

* **1:5:** Miñ kurabe: Goyenbe kidomare niñ alya bereya beleş keneñ bebak ma teñ hanjen.

⁹ Hulsı fudinde alya bereya Al Kurun̄ yıkala yırde hiyen gobe Yon kamere gab megen wayyın̄.

¹⁰ Yen̄ hitte mat gab Al Kurun̄ belen̄be megen̄ gago ırın̄. Irkeb wañ megen̄ gar hinhin. Goyenbe al megen̄ hinhin mar gare kenen̄ bebak ma tiyamin̄.

¹¹ Yen̄be yın̄gen̄de alya bereya wor po hitte wañ yen̄ya hinhin gega, go ma nurd unen̄be igin̄ igin̄ ma ıramın̄.

¹² Goyenpoga al kura pel ma ırde dufaymın̄ yen̄ ge taren̄ ıramın̄ marbe Al Kurun̄yen dirnen̄ wen̄ hen̄ hen̄ sanın̄ yun̄yın̄.

¹³ Dirnen̄ wen̄ hamın̄ gobe megen̄ nın̄ mata ma gama ırde Al Kurun̄yen dirnen̄ wen̄ hamın̄. Irde alyen̄ dufayde ire un̄yat matare ma Al Kurun̄yen dirnen̄ wen̄ hamın̄. Yen̄be Al Kurun̄yen dufayde po dirnen̄ wen̄ hamın̄.

¹⁴ Be, Mere gore po al hen̄be nen̄ya hinhin. Irdeb taren̄mın̄ turun̄ yañ wor po goyen dilninin̄de wor po kenen̄ hinhin. Taren̄mın̄ turun̄ yañ gobe Al Kurun̄ belen̄ Urmin̄ un̄kuren̄ mun̄ goyen un̄yın̄. Yen̄be al bunın̄en̄ yırde faran̄ yurd yurd matamin̄ kurun̄ wor po. Irde mere fudinde manan̄ makin̄ wor po hinhin.

¹⁵ Be, Yon Baptaıs belen̄ yen̄ ge kuware tagalde gaha yen̄ hinhin: “Al gabe ne belen̄ dinen̄ himyen al go goyen. Yen̄ ge yen̄be gaha dinen̄ himyen: ‘Al harhokner wayyen̄ al gobe ne kawan̄ ma himirin̄ya bikken̄ bikken̄ wor po hinhin. Nın̄geb den̄emya taren̄mın̄yabe nere folek wor po,’ dinen̄ himyen gobe gogo,” yirin̄.

16-17 Be, saba saññbe Al Kurunj belej Mose haniñde kerke yeñ belej tagalyiñ gega, bunineñ dirde farañ durd durdya mere fudindeya gobe Yesu Kristu haniñde kerke yeñ belej dunyiñ. Niñgeb yeñ belej bunineñ dirde farañ durd durd mata gobe kurunj wor po geb, neñ tumñañ guram dirde tareñ dirde go hende hugineñ dunenñ teban dirde hiyen.

18 Al Kurunjbe al kura kintinñ minmonñ gega, Al Kurunj Urminñ unjkurenñ munñ goreb Al Kurunjbe gwahade yeñ kawan dikala dirde hiyen. Yeñbe Al Kurunja tunñande, irde yeñya tumñañ haryen.

*Yon Baptais belej saba tagalyiñ
(Matiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-17)*

19 Be, Yerusalem taunde niñ Yuda marte doyañ mar belej Yon Baptais goyen, “ ‘Gebe al ganuñ?’ inenñ gusuñañ irnayiñ,” yineñ Al Kurunj doloñ ird ird mata doyañ marya Liwai marya kura hulyan yiramiñ.

20 Be, mel go wañ gusuñañ irkeb Yon gobe helwanñ ma hiriñ. Irdeb kawan kenkelak po, “Nebe Mesaia monñ,” yinyiñ.

21 Irkeb sopte gusuñañ irdeb, “Niñgeb gebe ganuñ? Ge gayenbe Elaia?” inamiñ. Inkeb wol henbe, “Monñ, nebe yeñ monñ,” yinyiñ. Irkeb mel gore sopte po, “Niñgeb Mose belej Al Kurunjen mere basañ al kura wayyenñ yiriñ go goyenbe ge gago?” inamiñ. Irkeb Yon belej wol henbe, “Monñ po,” yinyiñ.

22 Irkeb mel gore, “Niñgeb gebe ganuñ? Mere bebakkenñ kura dirkeb mulgañ heñ kuñbe hulyanñ dirhañ mar goyen bebak yirtek,” inamiñ.

²³ Irkeb Yon belenbe Al Kurunyen mere basan al Aisaia belen mere tiyyin goyen goke yenbe, “Nebe al kura sawsawa po kurun nana bana gon henbe,

‘Doyan Al Kurunyen belen sope irde huwa irnan!’ yen hiyen yen katin al go goyen,” yinyin. *Aisaia 40:3*

²⁴ Gwaha yinkeb Yuda marte tikula sanin po gama irde hanjen Farisi mar kura Yuda mar belen hulyan yirke wayamin gore,

²⁵ “Gebe Mesaia mon, Elaia mon, irde Al Kurunyen mere basan al yitin goyen mon yaha gega, danin geb alya bereya baptais yirde ha?” inen gusunan iramin.

²⁶ Irkeb wol henbe, “Nebe fe ulin po baptais yirde hime. Goyenbe den han bana gonbe al kura den belen al gwahade yen ma nurd unen han al kura hi.

²⁷ Yenbe harhokner ga wayyen. Ne al gahade gare epte ma yen ge ten meten kurun titek hime. Kahan basanminde nin kan urgun kan yugu ten ten gobe meten kurun mon gega, go wor epte mon yen nurde hime,” yinyin.

²⁸ Be, mata ten hinhan kurun gabe Betani taunde, Yodan fe sinan kurhan Yon Baptais belen alya bereya baptais yirde hinhin belen gon forok yirin.

Yesube Al Kurun Urmin

²⁹ Be, ferd faymindebe Yesu go Yon hitte wan hike kenenbe alya bereya gor gabu irde hinhan mar goyen, “Al Kurunyen sipsip al dirin fonen nen ge ten gitik irtin go iro wan hi iro kennan. Yen

kamyen gore gab megen niñ marte mata bulun kurun gayen pasi iryen.

³⁰ Nebe al gayen gake yenbe, ‘Al kura harhokner wayyen al gobe ne kawan ma himirinya bikken bikken wor po hinhin. Ningeb tarenminbe nere folek wor po,’ yimin gogo.

³¹ Ne belen wan alya bereya baptais yirde himyen gabe al gayen Israel mar yikala yirmeke keneñ bebak tinayin yen baptais yirde himyen. Goyenpoga ne wor bikkenbe Mesaiabe al goyen yen bebak ma ten hinhem,” yinyin.

³² Irdeb Yesu baptais irkeya mata forok yirin goyen goke Yon Baptais belen gahade momon yiryin: “Be, nankinde mat Holi Spirit kalyinji kattin yara ten ulin hende hike kinmin.

³³ Ne wor go ma nurde unmewon gega, fe belen po alya bereya baptais yirayin yen hulyan niryin Al gore, ‘Al kura Holi Spirit katen yen hende hike kenayin al goreb Holi Spirit belen po alya bereya baptais yiryen,’ ninyin.

³⁴ Ningeb mata gwahade goyen yen hitte forok yeke kinmin geb, gago al gabe Al Kurunyen Urmin dinen hime,” yinyin.

Al karwo Yesuyen komatmin hamin

³⁵ Be, sopte fay urkeb Yon gobe komatmin irawa goya gor huwarde hinhan.

³⁶ Irkeb Yesu wan kun hike kenenbe, “Al Kurunyen sipsip al dirin dirnen iro kinyi,” yinyin.

³⁷ Be, komatmin irawa gobe Yon belen gwaha yeke nurdeb Yesu gama irde kwaryum.

³⁸ Gama irde hike Yesu belen fulgan kan yenenbe, “Derbe da niñ nurde wan har?” yinyin.

Irkeb irem gore wol henbe, “Rabai, gebe dare hen kuŋ ha?” inen gusuŋaŋ iraryum. (“Rabai” gobe Grik mere matbe “tisa” yen hanŋen.)

³⁹ Irkeb Yesu beŋ wol henbe, “Wayyi, waŋ gabe kiniryen,” yinyin. Irkeb irem gore gama irde kuŋbe hinhin gasuŋ goyen kenaryum. Irdeb naŋa dilinbe 4 kilok wawuŋbana hirin geb, goyen nalube Yesuya gor po hinhan.

⁴⁰ Be, Yonyen mere nurde Yesu gama iraryum al kurabe Andru. Yenbe Saimon Pita kulin.

⁴¹ Yenbe Yesuya hen gabe gor mat po itin Saimon nin kuŋ nanŋinyin. Irdeb kenenbe, “Deyyabe Mesaia kenhar,” inyin. (Mesaia gobe Grik mere matbe Kristu.)

⁴² Gwaha inenbe Saimon goyen Yesu hitte tawayyin. Tawake Saimon goyen Yesu beŋ kenenbe, “Gebe Yon urmin Saimon. Gebe Sifas ginen hinayin,” inyin. (Sifas gobe Grik mere mat Pita.)[†]

Yesu beŋ Filipya Natanielya komatmin yiryin

⁴³ Be, go feramin kuŋ fay urkeb Yesu go Galili nanare kwe yen kuŋ hinhin. Kuŋ henya Filip kenenbe, “Waŋ gama nira,” inyin.

⁴⁴ Filipbe Betsaida taunde nin al. Andruya Pitaya wor gor nin po.

⁴⁵ Be, Filip go kadam Nataniel nin nankenen kurin. Kuŋ kenenbe, “Nenbe Mose beŋ saba sanŋinminde yen ge kayyin, irde Al Kurunyen mere basan mar manan yen ge asande kayamin al go

[†] **1:42:** Sifas gobe Yuda marte mere, irde Pita gobe Grik marte mere. Deŋe irawa gote minbe ‘hora kurun’.

goyen kenhet. Yenbe Nasaret nin al Yesu, Yosep urminj,” inyinj.

⁴⁶ Irkeb Nataniel belen wol henbe, “Nasaret taunde matbe da iginj forok yiyyen? Epte mon geb,” inyinj. Irkeb Filip belen, “Wake kure, irde ga kena,” inyinj.

⁴⁷ Be, Yesu belen Nataniel wan forok yeke kenenbe, “Be, Israel mar al fudinde wor po yen kentek albe gago. Yenbe usi ma ten hiyen. Hubu wor po,” yirinj.

⁴⁸ Irkeb Nataniel belen, “Gebe daha mat nurd nunha?” inen gusunanj iryinj. Irke wol henbe, “Gebe Filip belen kuj ne nin ma ginkeya fik he yokjare hike genhem,” inyinj.

⁴⁹ Gwaha inkeb Nataniel belen, “Rabai, gebe fudinde Al Kurunj Urminj. Gebe Israel marte Doyanj Al Kurunj,” inyinj.

⁵⁰ Irkeb wol henbe, “Fik he yokjare hike genhem ginmeke goke tenbe gago dufayge ne nin tarej irha? Mata gog mun po mon geb. Gote folek mata tinen turnun yan kurayen kurayen wor hako yenen hen taha geb,” inyinj.

⁵¹ Irdeb sopte gaha inyinj. “Fudinde wor po dinen hime, denbe nanjin hol yeke Al Kurunjen miyon belen megen mat hiryon hende Al Kurunj hitte hurkun megen katen ten hike yennayinj. Irde hiryon gobe ne Al Urminj gayen yen bebak tinayinj,” inyinj.

2

Yesu belen fe tigiri tike wain hirinj

¹ Be, naŋa fay irawa hubu hekeb Galili naŋa bana goŋ niŋ taun kura Kana gorbe al kura bere tirin gote dula mata kurun forok yirin.

² Yesu milinbe dula mata kurunde gor hinhin. Yesu wor Galili naŋare hinhin. Niŋgeb yenya komatminya wor hoy yirkeb gor kwamin.

³ Be, dula mata kurunde gor niŋ wainbe hubu hirin. Irkeb Yesu milin belej wanbe Yesu goyen, “Mel gabe wain minmon hahan,” inyin.

⁴ Irkeb Yesu gore wol henbe, “Bere,* daniŋ geb gwaha gwaha tiya ninen ha? Mata tinen turnun yan titek nalube hako geb,” inyin.

⁵ Gwaha inkeb milin belej gor niŋ meten mar goyen, “Yen belej daha kura tinaŋ dinkeb go po gama irnayin,” yinyin.

⁶ Be, Yesu hinhin ya bana goŋbe Yuda marte matare haniŋya kahanya halde ig ulin titek fe farde hanen kuwe hora belej po yirtin karkuwan 6 gayen hinhan. Kuwe unkuwenbe fe 100 lita gwahade goŋ hitek.

⁷ Irkeb Yesu belej meten mar goyen, “Kuwe ga fe yunke makin henaŋ,” yinyin. Irkeb fe yunke wan tumnan makin hitin ala tiyamin.

⁸ Irkeb, “Be, fe kura farde yukuŋ dula mata ga tonan hen hi al go unnan,” yinke yen yirin gwahade po tiyamin.

⁹ Gwaha tikeb dula mata gote tonan al goreb Yesu belej fe tigiri tike wain hirin goyen tunan uryin. Goyenbe wain gobe meten mar belej gor niŋ kura ten wayhan yen ma nuryin. Gega

* **2:4:** Yesube Mesaia meten goyen min uryin geb, milin goyen bere inyin gogo.

meten mar gobe gwaha mat forok yihi yen nurde hinhan. Be, tonan al gore bere tirin al goyen hoy irke wakeb,

¹⁰ “Albe wain igin wor po go wa yawan yunke nene hanjen. Irde ep nene hikeya gab wain mali malinen goyen yawan yunen hanjen. Goyenbe gebe gwaha ma taha. Wain iginbe kame ga yunen yen nurdeb wain mali malinen goyen hubu heke gab gago igin dunha,” inyin.

¹¹ Be, Galili nana bana nin taun Kana gorbe Yesu beley hanjapya wor po mata tinen goyen forok iryin. Irkeb komatmin yago mata tinen turun yan tiyyin goyen kenenbe yen ge dufaymin sanin iramin.

Yesu beley Al Kurunyen ya balem bana hora meten ten hinhan mar yakira tiyyin

(Matiyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹² Be, go kamereb Yesube miliya kulin yagoyabe komatminya irde tumnan Kapeneam taunde katen gor hinhan gega, wawun budam ma hinhan.

¹³ Be, Yuda marte gabu nalu kurun kura Pasoba† goyen forok yewen tikeb Yesube taun go tubul ten Yerusalem hurkurin.

† **2:13:** Bikken Israel mar Isip nana tubul ten Kenan kunin tiyamin yabe Al Kurun beley sipsip al dirin dirnen gasa yirde darim yade yame kantayan sam yirnayin yinyin. Munan al kura gwaha ma tiyamin marbe Al Kurunyen miyon beley wanbe mel gote urmin matalinya dapnamin matalinya goyen tumnan gasa yirke kamamin. Gega meremin gama iramin marbe miyonmin beley yubul tiyamin goke dufay hen hen ge dula mata ten hinhan.

14 Kun Al kurunyen ya balem koya milgu ir-tin bana al gabu irde hanjen sawsawa kurunde gorbe al belen bulmakaw, sipsipyabe kalyingi yago gor yerke al belen wan damu ten hinhan goyen yinyin. Irde hora kapyan hen hen mar‡ manan gasunminde keperde hike yinyin.

15 Gwahade yenenbe kan kura ten det goyen yusulak ten ten de nin det irde gore po dapna goyen tumnan yusulak tike Al Kurunyen ya balem bana mat sinare katamin. Irde hora kapyan hen hen marte hora goyen yad yemeyke mali ga megen katamin, irde hora yerd yerd gasun wor yabolon tiyyin.

16 Irdeb kalyingi damure nin yerde hinhan mar goyen yinyin. “Det ga yade kat kunan. Danin geb Adoner yabe dawet damu ten ten gasun irde han?” yinyin.

17 Be, komatmin yago goyen yen belen mata tiyyin goyen kenenbe Al Kurunyen asande mere kura katin hinhin goke bin bak yamin. Merebe gahade:

“Yage goke dufay hen hen gore po mununen ten hi,” yitin hi. *Tikin 69:9*

18 Be, Yuda marte doyan mar gor hinhan goreb, “Mata tinen dahade kura Al Kurun belen po ga irtek goyen kura forok irke kenenbe fudinde gebe mata gahade ird ird tarege yan yen gentek?” inamin.

‡ 2:14: Hora kapyan hen hen mar gobe al belen horamin hoyan goyen yunkeb wolminenbe Al Kurunyen ya balem bana Al Kurun galak ird ird de nin hora goyen yunen hanjen.

¹⁹ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Al Kurunyen ya balem ga upew urnan. Irkeb ne belen nanja fay karwore po ya kurun goyen sopte irde pasi iren,” yinyin.

²⁰ Irkeb mel goreb, “Ya balem gayenbe dama 46 hubu heke gab pasi iramin. Goyenbe ge belenbe nanja fay karwore po ya ga irde pasi iren yen ha?” inamin.

²¹ Goyenbe Yesu belen Al Kurunyen ya balem nin yirin gobe yingen ge nurde yirin.

²² Kame Yesu go kamyinde mat huwarke gab komatmin yago goyen Yesu belen mere tiyyin goyen goke bin bak yamin. Irkeb Al Kurunyen mere asande hi goya Yesu belen mere tiyyin goyen fudinde yen nuramin.

²³ Be, Yesu go Pasoba gabu kurun nalure Yerusalem hinhinya goyen mata tinen kurayen kurayen Al Kurun po ga yirtek goyen yirde hike yenenbe al budam yen ge dufaymin taren iramin.

²⁴ Goyenpoga Yesube al binde dahade han goyen kenkela nurde yunen hinhin geb, mel goke heken ma nuryin.

²⁵ Yenbe al dufaymindebe gwahade han yen nurde hinhin geb, al kura belen wan al kadam ge tagalde al gobe gwahade gwahade yen momon irtek ma hinhin.

3

Yesu belen Nikodemusya mere tiyaryum

¹ Be, Yuda marte doyan mar buda bana gon nin al kura denembe Nikodemus goyen hinhin. Al gobe Farisi mar al.

² Yen belen wawuḡ kurare kura Yesu hitte wanbe, “Rabai, gebe al saba yird yird al, irde Al Kurun belen gad gerke wayan yen nurde hite. Al kura Al Kurunya ma hiriryenbe mata tinen kurayen kurayen ge belen irde ha gayen epte ma iryen,” inyin.

³ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Fudinde wor po ginhem. Al kura sopte ma kawan hiyyenbe Al Kurun belen alya bereyamin doyan yirde hi bana goḡ epte ma hiyen,” inyin.

⁴ Irkeb Nikodemus goreb, “Goyenbe al salannen hitinbe daha mat sopte kawan hiyyen? Daha matbe milin binde hurkun sopte kawan hiyyen? Epte mon!” inyin.

⁵ Irkeb wol henbe, “Fudinde wor po ginhem. Al kura mata bulunmin yubul ten fe po baptais tiyyen, irde Holi Spirit tiyyen al gobe epte al gergen sopte kawan hitin yara hiyyen. Munan gwahade ma tiyyenbe Al Kurun belen alya bereyamin doyan yirde hi bana goḡ epte ma hurkuyen.

⁶ Albe milin binde mat kawan hen hanyen. Gega kawan hitin mar gobe Holi Spirit belen po gab Al Kurun dilinde al gergen yiryen.

⁷ Sopte kawan hawayin ginhem gake hurkunat ma tiyayin.

⁸ Meḡe migirinbe nurde hityen gega, meḡe gobe gwaha mat wan goḡ kwa yen ma po nurde hityen. Ningeb Holi Spirit belen gergen yiryen mar goyen wor megen nin mar belen epte ma al gwahade yen bebak tinayin,” inyin.

⁹ Gwaha inkeb Nikodemus belen, “Mere yen ha

gobe daha mat forok yiyyen?” inyin.

¹⁰ Irkeb wol henbe, “Gebe Israel mar saba yird yird al gega, dahade ningeb merene gayen bebak ma ten ha?

¹¹ Fudinde wor po ginen hime. Nenbe saba fudinde yen nurde hityen goke tagalde hityen. Irde mata fudinde dilnininde yenen hityen goke tagalde hityen. Goyenpoga denbe merenin goyen fudinde yen ma nurde hanyen.

¹² Nebe igin bebak tinayin mat po megen gar mata forok yen hanyen goyen yade saba dirde himyen gega, denbe fudinde yen ma nurde hanyen. Ningeb Al Kurun hire gor nin mata forok yen hanyen gore saba dirmekeb daha mat fudinde yenayin? Epte mon geb.

¹³ Al kura Al Kurun hire gor kura ma hurkurin. Goyenbe ne Al Urmin gayen ga po gab Al Kurunya hen gor mat katmirin. Ningeb Al Kurunyen gasunde nin mata goyen igin tagaltek hime.

¹⁴ Mose belen sawsawa po kurun nanja bana gon Israel marya hinhanya baras ain belen po kunere tonen irde he hende kerde isan hirin. Ningeb ne Al Urmin gayen wor Al Kurun belen gwaha po niryen.

¹⁵ Gogab ne nenenbe al tumnan ne nin dufaymin sanin irde Al Kurunya huginen hinayin.

¹⁶ “Al Kurunbe megen nin alya bereya gayen bubulkunne wor po yen nurd yunenbe Urmin unkuken mun goyen basina ma irdeb yunyin. Ningeb al kura Urmin goke dufaymin taren iryen al gobe huginen kamde kamdere ma kunbe Al Kurunya huginen hiriryen.

17 Al Kurunbe alya bereya gayen merem yaŋ yire yeŋ ma Urmiŋ teŋ kerke katyiŋ. Gwaha titneŋbe Urmiŋ beleŋ metenŋ tiyyenŋ go hende alya bereya yumulgaŋ tiyyenŋ yeŋ Urmiŋ teŋ kerke katyiŋ.

18 Niŋgeb al kura Urmiŋ goke dufaymiŋ tarenŋ iryenbe Al Kurun beleŋ merem yaŋ ma yiryenŋ. Munanŋ al kura Al Kurun Urmiŋ goke dufaymiŋ sanŋ ma iryenŋ al gobe Urmiŋ unŋkurenŋ muŋ goke hekkeŋ ma nuryenŋ geb, bikkeŋ merem yaŋ irtinŋ hiyenŋ.

19 Be, merem yaŋ yird yird gote miŋbe ga-hade: hulsi kura Al Kurun beleŋ teŋ kerke megen gar wayyiŋ. Goyenbe albe mata buluŋ po teŋ hanŋyen geb, kidoma bana po hitek yirkeb hulsi niŋ amanŋenŋ ma nurde hanŋyen.

20 Niŋgeb mata buluŋ teŋ haŋ marbe hulsi niŋ igiŋ ma nurde haŋ. Moŋgo hulsire forok yeteke mata buluŋniniŋ kawan henayiŋ yeŋbe hulsire watek ma yirde hiyen.

21 Goyenpoga al kura mata igiŋ igiŋ fudinde po teŋ hi al gobe hulsire forok yeŋ hiyen. Gogab mata teŋ hiyen kurunŋ gobe Al Kurunŋyen dufay po gama irde teŋ hi goyen kawan hekeb al hoyan beleŋ kennayiŋ,” inyiŋ.

Yon Baptais beleŋ Yesu niŋ kawan po tagalyiŋ

22 Be, go kamereb Yesuya komatmiŋya gobe Yerusalem taun go tubul teŋ Yudia naŋa bana goŋ niŋ tiyuŋ hoyanŋan hoyanŋan kwamiŋ. Irde goŋ naŋa fay budam ma henya alya bereya baptais yiryiŋ.

²³ Be, goya goyenbe Yon Baptaisbe Salim tiyuñ bindere Ainon gor al baptais yirtek fe iginde wor po hinhin. Niñgeb gor alya bereya turte wañ hikeb baptais yirde hinhin.

²⁴ Yon go gwaha teñ hinhin gobe fere teñ koyare ma keramiya teñ hinhin.

²⁵ Be, Yonyen komatyabe Yuda al kura goya yende matare ig uliñ teñ mataya fe baptais niñ kadom mohonde tiyamiñ.

²⁶ Gwaha teñ Yon hitte wañbe, “Rabai, Yodan fe ward iron geya hinaruñ al gobe al baptais yirde hi. Irkeb al tumñañ yeñ hitte kuñ hañ,” inamiñ.

²⁷ Irkeb Yon belen wol henbe, “Albe mali mali ma meten tinayiñ. Al Kuruñ belen meten yuntin goyen po tinayiñ.

²⁸ Hañkapyabe, ‘Nebe Mesaia moñ. Nebe yeñ ge teñ mehen hen wamiriñ,’ dinen hinhem goyen denbe nurde hañ.

²⁹ Al kura bere mekerd unke tewe yeñ bere gote yare kuyen. Irkeb al gote kadombe wañ bere tiyyen al gote yare hen al goya beremya mulgañ hen wañ wañ ge doyañ hiyyen. Irdeb al go wañ mere tike nurdeb amañ hiyyen. Niñgeb al go amañ hiyyen gwahade goyen po ne wor Yesuyen mere momoñ nurdeb amañ wor po hihim.

³⁰ Yenbe al denem yañ hiyyen, munañ nebe denem moñ hewen.

³¹ “Yenbe Al Kuruñ hitte mat katiñ geb, al megen hañ kuruñ gate folek wor po. Munañ nebe megen gar forok yimirin geb, megen niñ al, irde megen mata forok yeñ hañ go po ga nurde bebak teñ himyen. Fudinde wor po, yenbe Al Kuruñ

hitte mat katyiñ geb, neñ al megen hite kurun gate tareñ folek wor po.

³² Yenbe Al Kurunyen gasunđe niñ mata goyen diliñde yeneñ, mere kirminđe nurde hiyen goke tagalde hiyen gega, al kura meremiñ nurde fudinde yeñ ma nurde hanyen.

³³ Goyenbe al kura Yesuyen mere nurde usi ma yiyyenbe Al Kurunyen merebe fudinde yeñ nurdeb gogo gwaha tiyyen.

³⁴ Al Kurun belen teñ kerke wayyiñ al gobe Holi Spirit kenkela wor po untiñ geb, Al Kurunyen mere po tagalde hiyen.

³⁵ Yenbe Naniñ Al Kurun belen bubulkuñne wor po yeñ nurde unenbe det kurun gayen doyañ yird yird tareñ goyen unyiñ.

³⁶ Niñgeb al kura Urmiñ goke dufaymiñ sañiñ iryenbe Al Kurunya hugiñen hiriryen. Munañ Urmiñde mere ma nuryenbe Al Kurunyen bearar bana hiyen geb, yenya hugiñen heñ heñ goyen epte ma tiyyen,” yinyiñ.

4

Yesuya Samaria bere kura goya mere tiyaryum

¹ Be, Farisi mar gobe Yesu belen Yon Bap-tais fole irde al budam baptais yirke komatmiñ budam heñ hañ yeke gote mere momoñ goyen nuramiñ.

²⁻³ Niñgeb Yesu gobe Yudia naña go tubul teñ sopte mulgañ heñ Galili naña belen kuriñ. Goyenbe Yesu yiñgenbe al kura ma baptais yirde hinhin. Komatmiñ yago belen po ga al baptais yirde hinhan.

4 Be, Galili kwe yenbe belenmin Samaria nanayan mat kurin.

5 Kunbe Samaria nana bana gon nin taunde kura gor forok yirin. Taun gote denembe Sikar. Sikar taun gobe megen tapum kura bikken Yekop belen urmin Yosep nin tubul ten unyin goyen bindere hinhin.

6 Gorbe Yekopyen meten mar belen bikken mete fe talamin kura goyen gor hinhin. Be, Yesu gob belen ulyan kun nana bankahal hen misinen wor po hekeb ulin yul yeke kun mete fete gor keperde usan hen hinhin.

7 Gor hikeb Samaria bere kura fe fare yen wayyin. Irkeb Yesu belen, “Fe kura nunke newe,” inyin.

8 Goya goyenbe komatmin yagobe kun binde damu tinin yen taun bana gon kwamin.

9 Be, Yesu belen gwaha inkeb Samaria bere gore wol henbe, “Gebe Yuda mar al, muna nebe Samaria nin bere. Goyenbe dahade geb fe kura nunke newe ninha?” inyin. Yuda marbe Samaria mar nin igin ma nurd yunen awalikde ma han yen geb, gogo mere gwahade tiyyin.

10 Be, bere go gwaha yekeb Yesu belen wol henbe, “Gebe det igin wor po damum mon Al Kurun belen dulin guntek gobe det goyen yen nurde, fe nin ginen hime al gayen nenen bebak ten ha manhan det goke gusan nirwon. Irkeb Al Kurunya huginen hitek gird gird fe goyen gunmewon,” inyin.

11 Irkeb bere goreb, “Doyan al, mete gabe dukun wor po. Irde fe fard fard detgem mon

gega, damde kuɲ nene igiɲ hitek fe goyen farayiɲ?

¹² Fe gabe asininiɲ Yekop, dirɲeɲ weɲ, sip-sipmiɲyabe bulmakawmiɲya beɲeɲ nene hinhan. Irdeb neɲ ge tubul teɲ duniɲiɲ. Niɲgeɲ ge gayenbe asininiɲ Yekop folek yeɲ nurdeb gogo yaha?” inyiɲ.

¹³ Irkeb wol heɲbe, “Al buda mete fe gayen ga nenayiɲbe sopte fe niɲ yiryenɲ.

¹⁴ Goyenbe fe ne beɲeɲ yunmeke nennayiɲ mar gobe sopte fe niɲ ma yiryenɲ. Fudinde, fe ne beɲeɲ yunmeke nennayiɲ gobe Al Kurunɲya hugiɲeɲ hitekde niɲ fe. Fe gobe fe kura diliɲde mat hugiɲeɲ marde waɲ hiyen go gwahade goyen geb, fe go niyyenɲ al gote biɲde forok yeɲ epte ma pet yiyyenɲ,” inyiɲ.

¹⁵ Irkeb bere goreb, “Doyaɲ al, fe ge beɲeɲ yeɲ ha goyen ne nunayiɲ. Gogab sopte fe niɲ ma niryenɲ. Irdeb sopte fe fard fard niɲ gar ma waɲ heɲ,” inyiɲ.

¹⁶ Irkeb Yesu beɲeɲ wol heɲbe, “Kuɲ almege tupi teɲ ga wayyi,” inyiɲ.

¹⁷ Gwaha inkeb bere goreb, “Nebe almenem moɲ,” inyiɲ. Irkeb Yesu beɲeɲbe, “‘Almenem moɲ,’ yaha gobe fudinde yaha.

¹⁸ Fudinde gebe al siptesoɲoɲ yade yubul teɲbe sopte al teɲ goya har gobe almege moɲ. Niɲgeɲ, ‘Almenem moɲ,’ ninha gobe fudinde wor po yaha,” inyiɲ.

¹⁹ Irkeb bere goreb, “Doyaɲ al, gebe Al Kurunɲen mere basanɲ al genhem.

²⁰ Goyenbe Al Kurunɲ dolonɲ ird ird gasunɲbe

asininiŋ yago belen dugu* gayenter waŋ dolon irde hinhan. Gega den Yuda marbe Al Kurun dolon ird ird gasunbe Yerusalem po yeŋ hanŋen,” inyiŋ.

²¹ Irkeb Yesu belen inyiŋ. “Bere, merene ga fudinde yeŋ nura ko. Nanne dolon irniŋ yeŋbe dugure gorya Yerusalem taundeya po ma dolon irtek nalu goyen forok yiyyeŋ.

²² Den Samaria marbe al goyen dolon irhet yeŋ ma nurdeya dolon irde hanŋen. Munan Al Kurun belen alya bereya yumulgan teŋ teŋ gobe neŋ Yuda mar momoŋ diryiŋ geb, neŋbe al goyen dolon irde hite yeŋ nurdeya dolon irde hityen.

²³ Goyenbe Al Kurun dolon ird ird mar keŋkelak wor po gore Al Kurunŋen mere fudinde goyen binde kerde Holi Spirityen tarende Al Kurun dolon irtek nalube forok yiyyeŋ. Go nalu gobe hanŋa gago forok yihi. Al Kurunbe mata gwaha mat dolon ird ird mar goke nanŋkeneŋ hiyen.

²⁴ Al Kurunbe gogo hi yeŋ ma kentek. Yeŋbe Holi Spirit yara po geb, dolon irniŋ yenayiŋ marbe Holi Spirityen tarende meremiŋ fudinde goyen binde kerde gab dolon irde hinayiŋ,” inyiŋ.

²⁵ Irkeb bere goreb, “Mesaia gobe wayyeŋ yeŋ nurde hime. Yeŋ belen gab ge belen yeŋ ha kurun goyen miŋ keŋkela bebak diryeŋ,” inyiŋ. Mesaia be Kristu ineŋ hanŋen.

²⁶ Be, bere gore gwaha inkeb Yesu belen wol heŋbe, “Go al gobe mere girde hi al gago,” inyiŋ.

²⁷ Be, Yesu belen bere goya mere teŋ hikeb komatmiŋ yago goyen mulgan heŋ waŋ yeneŋbe

* **4:20:** Dugu gote deŋembe Grisim dugu.

dilin fot yamin. Goyenbe al kura belen, “Da nin nurde ha?” inen kurabe, “Danin bere ga mere irde ha?” inen gusunan ma iramin.

²⁸ Be, bere gobe fe fard fard kuwemin goyen gor po tubul tenbe mulgan hen taunde kunbe al momon yirdeb,

²⁹ “Al kura ne mata ten himyen kurun goyen momon nirde pasi wor po hihi. Yenbe Mesaia wet kura nin, wan kennan!” yinyin.

³⁰ Irkeb mel go Yesu kinnin yen kwamin.

³¹ Goya goyenbe komatmin belen, “Rabai, binje ga kura nawa be,” inamin.

³² Irkeb wol henbe, “Nebe binjene yan goyen den go ma nurde han,” yinyin.

³³ Gwaha yinkeb komatmin yago goyen, “Al kura belen binje kura wet yawan una?” yenbe kadam gusunan gird tiyamin.

³⁴ Irkeb Yesu belen, “Nere binjebe nad nerke wamin al gote dufay kenkela gama irdeb meten nunyin goyen ten tukun pasi iren gogo.

³⁵ Irdeb dende mere kurabe, ‘Gagasi sipte po henbe sak nan hiyyen,’ yen hanyen. Goyenbe diltin nankenen Al kurunyen metende binje ep hahan ga yennan. Binjebe yad yadi yertek hahan.

³⁶ Al binje yade yadi yiryen al gobe meten tiyyen gote murungem tiyyen. Binje yad yiryen gobe alya bereya Al Kurunya huginen hitek gasunde yukuyen go gwahade goyen. Gogab meten hard hard al goya binje yad yad al goya tumnande aman hiriryen.

³⁷ Ningeb mere kura, ‘Al kura belen binje

haryeņ. Irkeb al kura beleņ biņge yade yadi yiryeņ, yitiņ gobe fudinde yeņ nurde hime.

³⁸ Nebe deņ beleņ biņge ma hartin metenđe gor niņ biņge yawarnayin yeņ hulyaņ dirmin. Al hoyaņ beleņ meten kurun po titin gote iginenbe deņ beleņ yade haņ gago,” yinyin.

³⁹ Be, Samaria niņ alya bereya taun goyenter niņbe bere gore kuņ, “Al goreb ne mata teņ himyen kurun goyen momon nirde pasi hihi,” yinyin geb, Yesu niņ dufaymin sanin iramin.

⁴⁰ Niņgeb mel gore waņbe, “Neņya gar hiniņ,” inkeb yeņya wawun irawa gor heņ saba yirde hinhin.

⁴¹ Irkeb al budam Yesu niņ dufaymin taren iramin.

⁴² Irdeb bere goyen, “Haņkapy neņbe ge beleņ mere momon diran goke dufayniniņ yeņ ge taren irtin. Goyenpoga haņkabe nindiken kirmininiņde wor po meremiņ nurdeb fudinde wor po al gabe megen niņ alya bereya Yumulgaņ teņ teņ Al yeņ nurhet,” inamin.

Yesu beleņ doyaņ al kura gote urmin sope iryin

⁴³ Be, Yesu go gor heņ wawun irawa hubu hekeb mel go yubul teņ Galili naņare kuriņ.

⁴⁴ Kuņ henya be Yesu beleņ yinģe ge yeņ, “Al Kurunyen mere basaņ marbe naņamde niņ mar beleņ palap ma yirde haņyen,” yirin.

⁴⁵ Be, Galili niņ marbe Pasoba gabu kurun nalure Yerusalem kuņ gor Yesu mata teņ hinhin goyen kenamin geb, yeņ waņ forok yekeb aman heņ hoy irde gargar iramin.

46 Yesube sopte po Galili naŋa bana goŋ niŋ taun kura Kana, fe gergeŋ tigiri tike wain hiriŋde gor kuriŋ. Gorbe naŋa gote doyaŋ al kurunŋde metenŋ al kura gor hinhin. Goyenbe al gote urmiŋbe Kapeneam taunde gor garbam bulunŋ po heŋ yamiŋde firtiŋde po hinhin.

47 Doyaŋ al gobe Yesu go Yudia naŋare mat Galili forok yihi mere momoŋ go nurdeb yeŋ hitte kuŋ urmiŋ kamtek binde po hiriŋ goyen waŋ sope irwoŋ yeŋ eseŋ mere iryiŋ.

48 Irkeb Yesu belenŋ wol heŋbe, “Deŋbe dulheŋ epte ma wor po dufaytiŋ ne niŋ saŋiŋ irnayiŋ. Mata tiheŋ kurayen kurayen Al Kurunŋ belenŋ po ga yirtek goyen yeneŋ gab ne niŋ dufaytiŋ tareŋ irnayiŋ,” inyiŋ.

49 Irkeb al goreb, “Doyaŋ al, urne kamyenkek geb, wake kure,” inyiŋ.

50 Irkeb wol heŋbe, “Urgebe igiŋ hiyyenŋ. Go ma kamyenŋ geb, igiŋ ge kwa,” inyiŋ. Irkeb al gobe Yesuyen mere goyen fudiŋde yeŋ nurdeb yamiŋde kuriŋ.

51 Be, al go hako kuŋ hikeyabe metenŋ marminŋ belenŋ waŋ belen keneŋbe, “Urgebe igiŋ hiyuŋ!” inamiŋ.

52 Irkeb al goreb da nature wor po garbam go urmiŋ tubul tiyuŋ goke gusuŋaŋ yiryiŋ. Irkeb, “Urgebe ki naŋa bul irde naŋa diliŋ unkuŋrenŋ gwahade hekeya garbam tubul tiyuŋ,” inamiŋ.

53 Gwaha inkeb diriŋ gote naniŋ goyen Yesu belenŋ, “Urgebe igiŋ hiyyenŋ, go ma kamyenŋ,” inyiŋ mere gobe naŋa diliŋ goyenter wor po ninunŋ yeŋ bebak tiyyiŋ. Irdeb yenya yamiŋde

hanÿen mar gobe tumÿaŋ Yesu niŋ dufaymin tarenÿ iraminÿ.

⁵⁴ Be, Yesube Yudia naŋare mat Galili naŋare waŋ mata tiŋeŋ sopte hoyanÿ kura iryiniŋ gobe gogo doyanÿ al gote urminiŋ sope iryiniŋ.

5

Yesu beley al garbam minÿaŋ kura Betesida fe ala siŋakde hinhin goyen sope iryiniŋ

¹ Be, Yesube hinhin, irde nalu kura kuke gab Yuda marte gabu nalu kurunÿ kura forok yekeb Yerusalem kuriniŋ.

² Yerusalem binde goŋbe fe ala kura al po taltiniŋ Yuda marte mere mat Betesida ineniŋ hanÿen goyen hinhin. Fe ala gobe hora koya kurunÿ taun go milgu irtiŋde yame kura Sipsipyen Yame ineniŋ hanÿen goyen bindere hinhin. Irde ya kawan yulyaŋeŋ kura siptesoŋoŋ goyen fe ala go siŋakyanÿ hinhan.

³⁻⁴ Gorbe al garbam minÿaŋ karim ma waŋ ya kawan bana goŋ hinhan. Diliŋ titminiŋ, kahanÿ nonbo hitiŋyabe uliŋ kamtiŋ yagoya goyen budam wor po waŋ gor hinhan.*

⁵ Be, al kura dama 38 gayen garbam hitiŋde po hiyen goyen wor gor hinhin.

⁶ Be, Yesu beley gor kuŋ al goyen firtiŋde gwa-hade hike keneŋbe al gobe sobamde po buluniŋ

* **5:3-4:** Asaŋ hoyandebe gahade hi: ⁴ *Irdeb gise haŋka Doyaŋ Al Kurunÿen miyoŋ beley fe binde go kateŋ fe korom irde hiyen. Niŋgeb miyoŋminiŋ gore kateŋ fe go korom irke al kura yeŋ wa solok yeŋ fe binde kurkuyenbe garbamminiŋ dahade gobe goya po hubu hiyyen.*

gahade hiyen yeŋ nuryiŋ. Irdeb, “Igiŋ hemewoŋ yeŋ nurde ha we?” inyiŋ.

⁷ Irkeb garbam al goreb, “Doyaŋ al, fe ugala tike al gore kura faraŋ nurde nad fete nertek moŋ. Niŋgeb hako ga kurke yeŋ kurut yeŋ himekeb al hoyaŋ beleŋ wa meheŋ heŋ kurkuŋ hanyen,” inyiŋ.

⁸ Irkeb Yesu beleŋbe al goyen, “Huwara. Huwarde gasuŋge sope irde teŋ kwa,” inyiŋ.

⁹ Irkeb goyare po al gobe igiŋ hiriŋ. Irdeb huwarde gasuŋmiŋ sope irde teŋ kuriŋ.

Be, mata gobe Sabat nalure forok yiriŋ.

¹⁰ Niŋgeb Yuda marte doyaŋ mar beleŋ al igiŋ hiriŋ al goyen, “Sabat nalure detge yade kuŋ ha gobe Moseyen sabarebe utaŋ irtiŋ goyen teŋ haŋ geb,” inamiŋ.

¹¹ Irkeb al gore wol heŋbe, “Sope nira al goreb, ‘Huwardeb detge teŋ kwa,’ nina,” yinyiŋ.

¹² Irkeb mel goreb, “Gobe ganuŋ al beleŋ wor po gwaha gina?” ineŋ gusuŋaŋ iramiŋ.

¹³ Goyenbe Yesube al buda kuruŋ bana goŋ isal po uryiŋ geb, al garbam miŋyaŋ igiŋ hiriŋ goreb al goyen yeŋ bebakken ma nuryiŋ.

¹⁴ Be, kamebe Yesu beleŋ Al Kuruyuŋen ya balem bana gor al go keneŋbe, “Ga nura ko. Igiŋ hawaŋ geb, sopte mata buluŋ ma tiyayiŋ. Moŋgo det buluŋ wor po girtek kura forok yeŋ gunyeŋ geb,” inyiŋ.

¹⁵ Irkeb al gobe Yuda marte doyaŋ mar hitte kuŋbe, “Yesu beleŋ sope niruŋ,” yinyiŋ.

¹⁶ Be, Yesu gob Sabat nalure mata gwahade tiyyiŋ geb, Yuda marte doyaŋ mar beleŋ buluŋ

buluŋ iramiŋ.

¹⁷ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Adonebe meten titinde po hiyen. Gayenter wor meten ten hi. Niŋgeb ne manan gago meten ten hime,” yinyiŋ.

¹⁸ Gwaha yekeb mel Yuda marte doyan mar goreb daha mat kura mayteke kami yen kurut wor po yen hinhan. Gobe Sabat naluyen saba ma gama irde hiyen goke po moŋ. Al Kurun wor neya tunande, irde Adone nigen yen hiyen goke manan igiŋ ma nurdeb gogo mayniŋ ten hinhan.

¹⁹ Be, Yesu belen gahade wol hirin: “Fudinde dinen hime. Urmiŋbe yingen de saniŋde epte ma det kura iryen. Naniŋ belen mata kura ten hikeb Urmiŋ wor goyen po ten hi. Niŋgeb yenbe Naniŋ belen mata kura ten hike kenenbe goyen po ten hiyen.

²⁰ Naniŋbe Urmiŋ goyen bubulkuŋne wor po yen nurdeb yen mata ten hiyen kurun gob Urmiŋ ikala irde pasi hen hiyen. Fudinde denbe han ka mata kenhan gate folek Al Kurun belen Urmiŋ ikala irkeb yen belen kawan forok yiryen. Irkeb den belen yenenbe ditiŋ fot yenayiŋ.

²¹ Naniŋ belen al kamtinde mat yisaŋ hen hiyen gwahade goyen po, Urmiŋ wor al kura Al Kurunya hugiŋen hen hen goyen une yenbe igiŋ ala po unyen.

²² Irde Naniŋ yingenbe al merem yan ma yirde hiyen. Goyenpoga al merem yan yird yird metenbe Urmiŋ haniŋde kiryiŋ.

²³ Gogab al belen Naniŋ turun irde han yen gwahade goyen po Urmiŋ wor turun irde hinayiŋ. Al kura Al Kurun Urmiŋ ma turun irde hiyenbe

teñ kerke wayyiñ al Naniñ wor turuñ ma irde hiyeñ.

²⁴ “Fudinde wor po dineñ hime, al kura merene gayen nurde nad nerke katmiriñ al goke dufaymiñ tareñ iryeñbe yenya hugiñeñ heñ heñ goyen tenayiñ. Irdeb yeñ diliñde merem yañ ma henayiñ. Go mar gobe hugiñeñ kamde kamde mata goyen fole irde Al Kurunya hugiñeñ heñ heñ mata goyen miñyañ henayiñ.

²⁵ Fudinde wor po dineñ hime, nalu kura forok yewenñ tiya. Go nalu gobe gago forok yihi. Niñgeb Al Kurunñ ma nurde unenñbe yeñ diliñde al kamtiñ yara hanñyen mar goyen Al Kurunñ Urmiñde mere nurnayiñ. Irde nurde yeñ ge dufaymiñ tareñ irdeb yenya hugiñeñ hinayiñ.

²⁶ Naniñ yiñgeñbe al belenñ yenya hugiñeñ heñ heñ mata gote miñ al. Gwahade goyen po Urmiñ wor Naniñ belenñ hugiñeñ heñ heñ mata gote miñ al iryiñ.

²⁷ Irdeb yeñbe Al Urmiñ geb, alyen mata igiñya bulunya pota yird yird sañiñ goyen manañ unyiñ.

²⁸ “Be, al kamtiñ tumñañ Urmiñde melak nurdeb metemiñde mat huwarnayiñ nalu go wañ hi geb, goyen goke hurkunñkat ma tinayiñ.

²⁹ Al mata igiñ igiñ teñ hitiñ marbe huwarde Al Kurunya hugiñeñ hinayiñ. Munañ al mata bulunñ bulunñ teñ hitiñ marbe kamtiñde mat huwarkeb merem yañ yiryenñ.

³⁰ Nigen tareñdebe epte ma daha wet kura tiyenñ. Alyen mata igiñya bulunya yinenñ himyen gobe Al Kurunñ belenñ al gobe gwahade ninke po gabe igiñ ma bulunñ yinenñ himyen gogo. Nebe

dufayner ma mata teŋ himyen. Nad nerke wamiriŋ al gote dufay po gama irde gwaha teŋ himyen. Niŋgeb meten teŋ himyen gabe huwak geb,” yiniŋ.

Al hoyan wor Yesube ganuŋ goyen tagalaminŋ

³¹ Be, Yesu belen sopte po gaha yiniŋ: “Nebe nigen ge yeŋ nebe al goyen yewenbe merene gobe fudinde moŋ yenayiŋ.

³² Goyenbe ne niŋ heŋ mere tagalde hiyen al kura hi. Al gore ne niŋ tagalde hiyen gobe fudinde yeŋ nurde hime.

³³ Denbe Yon Baptais belen ne niŋ dahade kura yeke nurtek yeŋ al hulyan yiraŋ. Irkeb yeŋ belen ne niŋ mere fudinde diruŋ.

³⁴ Nebe al belen ne niŋ heŋ tagalwoŋ yeŋ ma nurde hime. Goyenpoga Yon Baptais belen ne niŋ heŋ tagalde hi goke momoŋ dirde hime gobe den belen ne niŋ dufaytiŋ tareŋ irkeb Al Kuruŋ belen dumulgaŋ tiwoŋ yeŋ nurdeb gago momoŋ dirde hime.

³⁵ Yonyen merebe hulsi kura melak heŋ agat urtiŋ yara alyen dufay wuk irde hinhin. Irkeb denbe sobamde ma meremiŋ goke amaŋ heŋ hinhan.

³⁶ Goyenbe meten teŋ himyen gabe Yon belen ne niŋ heŋ tagalde hiyen gote folek. Metenbe gabe Nanne belen gwaha teŋ pasi irayiŋ ninenbe nunyiŋ. Niŋgeb metenbe gareb fudinde Nanne belen nad nerke wamiriŋ goyen al yikala yirde hi.

³⁷ Irdeb Nanne nad nerke wamiriŋ al gore wor yinŋen mohonde ne niŋ tagaltiŋ hi. Goyenpoga

denbe melak mun kura ma nurde, yenbe al gwahade yen ma kenej hanjen.

³⁸ Irde ne nin dufaytin sanjin ma irde han geb, nad nerke wamirin al gote merebe bitinde ma hi.

³⁹ “Be, Al Kurunyen asanbe den belen mali ma kapyan hen hanjen. Kenkela kapyan hetek gab goreb Al Kurunya huginen hitek gobe nende hiyyen yen nurdeya kapyan hen hanjen. Goyenbe asan gobe ne nin katin han.

⁴⁰ Ningeb ne hitte wanayinbe Al Kurunya huginen hitek goyen dende hewon gega, ne hitte wan wan nin bada hen han.

⁴¹ “Nebe al belen turun nirnan yen ma nurde hime.

⁴² Irde den gayen al dahade yen nurd dunen hime. Bitin banabe Al Kurun nin fudinde wor po amanen nurd nurdbe hubu wor po.

⁴³ Nebe Adone belen hulyan nirke wan tarenminde meten ten himyen gega, denbe pel po nirde han. Goyenbe al kura wan yingende tarende po meten ten hikeb gargar irnayin.

⁴⁴ Denbe kadtin belen turun dird dird nin po nurde hanjen. Gega Al Kurun unkuwen gore turun dird dird nin mun kura ma nurde hanjen. Ningeb den belen gwaha ten hinayinbe dahadem dufaytin ne nin sanjin irnayin? Epte mon geb.

⁴⁵ “Goyenbe ne belen Adone hitte merem yan diryen yen ma nurnayin. Merem yan dirtek albe Mose geb. Denbe yen ge hekken nurde hanjen gega, yen gore po merem yan diryen geb.

⁴⁶ Yen belen gab asanmindebe ne nin kayyin. Ningeb den gayen yen ge fudinde hekken nurde

hanÿen manhan ne niŋ dufaytiŋ tareŋ irwoŋ.

⁴⁷ Goyenbe mere kayyiŋ goke dufaytiŋ tareŋ ma irde haŋ geb, daha matbe ne mere teŋ hime gayen fudinde yeŋ nurnayiŋ? Epte moŋ,” yinyiŋ.

6

Al 5,000 biŋge paka yiryiŋ

(Matiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Be, go kamereb Yesube Galili naŋare kuriŋ. Kuŋbe Galili fe ala kurun goyen siŋa kurhan kuriŋ. Galili fe ala kurun gote denem kurabe Taiberias.

² Be, al budam Yesu beleŋ garbam mar sope yird yird mata tiŋeŋ karkuwaŋ forok yirke yenamiŋ geb, yeŋ po gama irde kwamiŋ.

³ Irkeb Yesu gob dugu dabayiŋde kura gor hurkuŋbe komatmiŋya keperde usaŋ hamiŋ.

⁴ Be, Yuda marte gabu nalu kurun kura Pasoba goyen binde binde heŋ hinhin.

⁵ Be, Yesu gob al buda kurun go yeŋ hitte po waŋ hike yinyiŋ. Irdeb Filip goyen, “Beretbe damde kuŋ damu teŋ yuntek?” inyiŋ.

⁶ Go inyiŋ gobe yiŋgeŋbe gwaha tiyeŋ yeŋ nurd nurd ga Filip goyen duliŋ tuŋaŋ ure yeŋ gusaŋaŋ iryiŋ.

⁷ Irkeb Filip beleŋ wol heŋbe, “Al tumŋaŋ beret muŋ kura netek gobe neŋ bana al kura gagasi 8 gayen meten teŋ hora tiyyen gore wor epte ma diryen,” inyiŋ.

⁸ Gwaha yekeb komatmiŋ kura Andru, Saimon Pita kuliŋ beleŋ hardeb,

9 “Diriñ kura beret mukñeñ siptesoñeñ bali bilmiñ karka teñ palawa yara irtin gore po yirtin goya makañ dapña irawaya miñyañ bana gañ hi. Goyenbe go muñ goreb al buda kurun gayen daha yiryen?” inyiñ.

10 Irkeb Yesu belen wol henbe, “Al buda ga yinke kepernan,” yinyiñ. Irkeb gorbe yamuñ budam hinhande geb, goyañ keperde tukamiñ. Al gabu iramiñ gobe 5,000 gwahade.

11 Be, Yesu belen beret mukñeñ siptesoñeñ go yade Al Kurun turun irde al buda keperamiñ mar goyen gale hen yunke nene ep namiñ. Irde makañ dapña irawa goyen wor yade gwahade po yiryiñ.

12 Be, nene ep neke yenenbe Yesu belen komatmiñ goyen yinyiñ. “Beret ep nene yubul tahañ ga buda yirnañ. Kura muñ yubul tike bulun ma henayiñ,” yinyiñ.

13 Irkeb beret mukñeñ siptesoñeñ namiñ mar gore ep nene yubul tiyamiñ goyen buda yirde tiri 12 gayen makin yiramiñ.

14 Be, al buda gobe Yesu belen mata tiñeñ kurun goyen irke kenenbe, “Fudinde, al gabe Al Kurunyen mere basañ Al kame megen gar wayyen yitiñ al go goyenbe gago!” yamiñ.

15 Goyenbe Yesube mel gore wañ parsay irde yende Doyañ Al Kurun irniñ teñ hike nurdeb gor matbe bal hen yen unñkuren po dugure hurkuriñ.

*Fe hende huwarde kuriñ
(Matiyu 14:22-33; Mak 6:45-52)*

16 Be, n̄umtuk ureŋ tikeb Yesuyen komatmiŋ yagobe dugu dabayiŋde mat mulgaŋ heŋ Galili fe ala siŋare kurkamiŋ.

17 Irdeb gor mat Galili fe ala kurun goyen siŋa kurhan Kapeneam belen kuniŋ yeŋ hakwa hende hurkunbe kun hinhan. Gega Yesube mel goya ma kwamiŋ. Be, hako kun hikeyabe kidoma hiriŋ.

18 Irdeb meŋe kurun tike duba huwariŋ.

19 Be, mel gobe 5 ma 6 kilomita gwahade kwamiŋ. Irkeb Yesu forok yeŋ fe yuwalheŋ hende huwarde hakwa go tur po wayyiŋ. Waŋ hike keneŋbe kafura wor po hamiŋ.

20 Goyenbe Yesu belen, “Ne waŋ hime ge, kafura heŋ ma,” yiniŋ.

21 Irkeb aman hende Yesu faraŋ urke hakwa biŋde hurkuriŋ. Irkeb gor kuniŋ yeŋ kun hinhande gor bemel po forok yamiŋ.

22 Be, ferd fay uryiŋ goya goyenbe al buda fe ala siŋa kurhan Yesu belen yubul tiyyiŋ marbe gor po hinhan. Mel gore hakwa gor ma hike keneŋbe, “Kibe hakwa un̄kureŋ goyen po gar hinhin gobe Yesuyen komatmiŋ belen teŋ kwan. Gega Yesube yeŋya tumŋaŋ ma kwan,” yamiŋ.

23 Be, Doyaŋ Al Kurun belen beret teŋ Al Kurun turun irde al buda go gale heŋ yunke namiŋ gasuŋ bindere gor Taiberias mat hakwa buda kura waŋ forok yamiŋ. Irkeb mel gore Yesube gor wet hi yeŋ kun nan̄kenamiŋ.

24 Goyenbe hakwa bana goŋbe Yesu ma komatmiŋ gwahade muŋ kura ma keneŋbe Yesu niŋ nan̄kinniŋ yeŋ hakwa go hende Kapeneam kwamiŋ.

Yesube Al Kurunya huginjen hen hen gote sanjen minyan

²⁵ Be, al buda gobe fe ala goyen sinja kurhan mat wanbe Yesu kenamin. Irdeb, “Rabai, daha nana gar wayan?” inen gusunjan iramin.

²⁶ Irkeb wol henbe gaha yinyin: “Fudinde wor po dinen hime, denbe mata tinen Al Kurun belen po ga irtek goyen kenen min bebak ma tenya ne nin nankenen han. Beret nene bitin makin iran goke po ten ne nin nankenen han.

²⁷ Megen nin binje bulun hetek goke ma meten ten hinayin. Nene Al Kurunya huginjen hitek binje goke po meten ten hinayin. Binje gobe ne Al Urmin gare dunen. Binje goyen dunen dunen meten gobe Adone belen basina nirde nunyin,” yinyin.

²⁸ Gwaha yinkeb mel goreb, “Ningeb daha wor po tenbe Al Kurun belen meten goke nurde hi goyen titek?” inen gusunjan iramin.

²⁹ Irkeb wol henbe, “Den belen Al Kurunyen meten titek gobe yen belen ten kerke wayun al goke dufaytin taren irnayin gogo,” yinyin.

³⁰ Irkeb, “Gwahade kenem mata tinen dahade goyen irke kenen gabe ge nin dufayninin taren irtek? Ningeb daha tiyayin?”

³¹ Hakot wor po asininin yago sawsawa nana bana hinhanyabe binje ‘mana’ inen hanjen goyen nene hinhan. Goyen goke Al Kurunyen asande, ‘Al Kurunyen gasunde nin binje yen belen mel go yunke namin,’ gwahade katin hi,” inamin.

³² Gwaha inkeb Yesu belen wol henbe,

“Fudinde wor po dinen hime, Al Kurunyen gasunde nin binje katke namin gobe Mose belen ma yunyi. Binje yunyi albe Adone geb. Irde gayenter wor binje fudinde dunen hi al gobe Adone.

³³ Al Kurunyen gasunde nin binjebe yen hitte mat katun al gogo. Yen belen po gab alya bereya megen han kurun gayen Al Kurunya huginen hen hen goyen yunen hiyen,” yinyin.

³⁴ Irkeb mel gore, “Doyan al, han ka matbe binje goyen huginen huginen dunen hayin,” inamin.

³⁵ Irkeb wol henbe gaha yinyin: “Nebe Al Kurunya huginen hitek binje fudinde go goyen. Nin geb al kura ne hitte wan dufaymin ne nin sanin iryen al gobe binje ma kamde fe nin ma irde hiyen go gwahade goyen po Al Kurunya huginen hen hen taren gobe hubu ma hiyyen.

³⁶ Goyenbe dinhem gwahade po, denbe ne gayen nenen han gega, dufaytin ne nin taren ma yirde han.

³⁷ Al tumnan Nanne belen ne nin nuntin mar gobe ne hitte wanayin. Irkeb al ne hitte wanayin mar gobe kura mun takira ma tiyen.

³⁸ Nebe Al Kurun hitte mat katmirin gobe dufayne gama irde meten tiye yen ma katmirin. Gwahade yarabe nad nerke katmirin al gote dufay po gama irde meten tiye yen katmirin.

³⁹ Nin geb ne nin nuntin mar gobe un kuren mun kura tubul timeke pel ma hiyyen. Gwaha irtinenbe nalu funande mel go tumnan yisan hen al gergen wor po yiren. Go tiyen gobe nad nerke katmirin al gote dufay geb, go po gama iren.

⁴⁰ Nanner dufaydebe al tumnaŋ dilinbe Urmiŋ hende po irde yeŋ ge po dufaymiŋ tareŋ irnayıŋ marbe yenya hugiŋeŋ hinayıŋ. Irkeb nalu funaŋdebe ne belen mel go yisaŋ heweŋ,” yiniŋ.

⁴¹ Be, Yesu belen yiŋeŋ ge yeŋ, “Nebe biŋge fudinde Al Kurun hitte mat katmiriŋ,” yeke nurdeb Yuda mar gore Yesu niŋ igiŋ ma nurde siksiksuk tiyamiŋ.

⁴² Irdeb, “Al gabe Yosep urmiŋ Yesu moŋ? Naniŋya miliŋyabe nurde yuneŋ hite. Goyenbe dahade niŋgeb yiŋeŋ ge yeŋ, ‘Nebe Al Kurun hitte mat katmiriŋ,’ yeŋ hi? Mere gobe kukuwamŋeŋ wor po!” yamiŋ.

⁴³ Irkeb Yesu belen, “Merene goke igiŋ ma nurde siksiksuk teŋ haŋ gobe bada henanŋ.

⁴⁴ Al kura yiŋeŋ epte ma ne hitte wanayıŋ. Nanne nad nerke wamiriŋ al gore gab bul yirke ne hitte wanayıŋ. Irkeb nalu funaŋdebe go mar gobe ne belen kamtiŋde mat yisaŋ heweŋ.

⁴⁵ Al Kurunyen mere basan mar porofet buda belen asaŋde, ‘Al Kurun belen mel goyen tumnaŋ saba yiryen,’ katiŋ hi gwahade goyen po, al kura Adoner mere nurde sabamiŋ bebak tinayıŋ mar gobe tumnaŋ ne hitte wanayıŋ.

⁴⁶ Al kura Nanne ma kintiŋ. Goyenpoga ne yeŋ hitte mat watiŋ al gare po ga kintiŋ.

⁴⁷ Fudinde wor po diniŋ hime, al kura ne niŋ dufaymiŋ saŋiŋ irnayıŋbe Al Kurunya hugiŋeŋ hinayıŋ.

⁴⁸ Niŋgeb al belen nene Al Kurunya hugiŋeŋ hitek biŋge gobe ne gago.

⁴⁹ Asetiŋ yagobe sawsawa po kurun naŋa bana

kuŋ henya biŋge ‘mana’ inen hanŋen goyen nene hinhan gega, tumŋan kamamiŋ.

⁵⁰ Goyenbe biŋge fudinde Al Kurunŋ hitte mat kattinŋ gobe gar hi. Al kura biŋge go niyyenbe Al Kurunŋ diliŋde al kamtinŋ yara ma hiyyenŋ.

⁵¹ Nebe al belen nen Al Kurunŋya huginŋen hitekde ninŋ biŋge Al Kurunŋ hitte mat kattinŋ goyen. Niŋgeb albe biŋge nene gabe tareŋ heŋ hanŋen gwahade goyen po, ne ninŋ dufayminŋ tareŋ irnayinŋ marbe Al Kurunŋya huginŋen hinayinŋ. Biŋge gobe ne gago. Alya bereya megen hanŋ kurunŋ gayen Al Kurunŋya huginŋen hinayinŋ goke teŋ nigenŋ gasoŋne yunenŋ,” yinyinŋ.

⁵² Be, Yesu belen gwaha yinkeb Yuda mar goyen mere tiyyinŋ goke teŋbe, “Al gab dahadem yinŋen gasoŋ dunke netek?” yenbe yinŋen bana goŋ bipti forok irde yinŋen ulinŋ kadam mohoŋde tiyaminŋ.

⁵³ Irkeb Yesu belen yinyinŋ. “Fudinde wor po dinenŋ hime, ne Al Urminŋ gate gasoŋneya darineya ma nenayinbe Al Kurunŋya huginŋen heŋ heŋ gobe epte ma dende hiyyenŋ.

⁵⁴ Munanŋ al kura gasoŋneya darineya niyyenŋ al gobe Al Kurunŋya huginŋen heŋ heŋ gobe yende hiyyenŋ. Irkeb nalu funandeb al gobe isanŋ hewenŋ.

⁵⁵ Gasoŋnebe nene Al Kurunŋya huginŋen hitek biŋge wor po, irdeb darine wor nene Al Kurunŋya huginŋen hitek fe wor po go goyen.

⁵⁶ Niŋgeb al kura gasoŋneya darineya niyyenŋ al gobe neya hirenŋ. Irkeb ne wor yenŋya hirenŋ.

⁵⁷ Adone gwahader hitinŋ al gore nad nerke megen gar katmirinŋ. Irde yende saninŋde ne wor huginŋen heŋ heŋ tareŋnem yanŋ hime. Niŋgeb al

kura gasonne niyyen al gobe tareñner Al Kurunya hugiñen hiriryen.

⁵⁸ Nebe biñge Al Kurun hitte mat kattin go goyen. Asetin yagobe biñge ‘mana’ inen hanyen goyen nene hinhan gega, kuñ kuñbe kamamin. Goyenbe al kura ne biñge yen hime gayen niyyen al gobe Al Kurunya hugiñen hiriryen,” yinyin.

⁵⁹ Be, mere gabe Kapeneam taun bana Yuda marte gabu yare al saba yirde henya tiyyin.

Yesuyen komatmin yago budam tubul ten kwamin

⁶⁰ Be, sabamin go nurdeb Yesuyen komatmin yago kura belen, “Saba gabe epte ma bebak titek, metenjen wor po. Ganun belen epte nurde gama iryen?” yamin.

⁶¹ Irkeb Yesu go komatmin yago goyen yingen ulin mere goke ñagak yen hike nurdeb, “Merene gare dufaytin haga ira?”

⁶² Gwahade kenem kame ne Al Urmin gayen bikken hinhemde mulgan hen hurkumeke nenenbe dahade nurnayin?

⁶³ Al Kurun dilinde al gergen ird ird gobe Holi Spirit belen po ga iryen. Megen nin marte saninde epte ma gwaha irnayin. Merene gayen al kura belen fudinde yen nuryenbe Holi Spirit belen al goyen Al Kurun dilinde gergen wor po iryen.

⁶⁴ Goyenbe kuratin kurabe merene gayen fudinde yen ma nurde han,” yinyin. Gwaha yinyin gobe metenmin min urde komatmin yawaryinde mat po ganun belen yen ge dufaymin tareñ ma irnayin, irde ganun belen asogom

haniñde kiryeñ goyen kenkela nurde hinhin geb, gogo yinyiñ.

⁶⁵ Irdeb sopte yinyiñ. “Kuratiñ kura belen merene pel irnayiñ goke tenbe, ‘Al kura yiñgeñ epte ma ne hitte wanayiñ, Nanner tareñde po ga ne hitte wanayiñ,’ dinhem gogo,” yinyiñ.

⁶⁶ Be, mere go yiriñde matbe komatmiñ yago budambe gama ird ird niñ bada hamiñ.

⁶⁷ Irkeb Yesu belen komatmiñ 12 goyen, “Deñ manañ nubil tiniñ yeñ nurhañ?” yineñ gusuñañ yiryiñ.

⁶⁸ Irkeb Saimon Pita belen wol henbe, “Doyañ Al Kurun, ge po ga al belen nurde Al Kurunya hugiñeñ hitek merege yañ geb, gubul ten ganun hitte kutek?”

⁶⁹ Irde gebe Al Wukken wor po Al Kurun hitte mat wayariñ yeñ nurde dufayniniñ sañiñ irde hite, irde gebe fudinde al gwahade yeñ nurde guneñ hite,” inyiñ.

⁷⁰ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Deñ komatne 12 gayenbe nigeñ po basaña dirmiñ. Goyenpoga kuratiñ kurabe Satanyen dufay gama irde hi geb!” yinyiñ.

⁷¹ Gobe Yudas, Saimon Iskariot urmiñ niñ nurdeb gogo yiriñ. Yeñbe Yesuyen komatmiñ 12 bana hinhin gega, kamebe yeñ belen Yesu goyen asogom haniñde kiryiñ.

7

Yesube gabu nalu kurun kura “Ya Kawan Hen Hen” iney hanyen goke Yerusalem hurkuriñ

¹ Be, Yuda marte doyaŋ mar Yudia naŋare hanyen goreb Yesu mayniŋ yeŋ yeŋ ge doyaŋ heŋ hinhan. Niŋgeb Yesube go nurdeb kamde kamde nalumiŋbe hako hinhin geb, Yudia naŋa beleŋ kutek ma iryiŋ. Irkeb Galili naŋa bana goŋ po heŋ kuŋ hinhin.

² Goyenbe Yuda marte gabu nalu kuruŋ kura “Ya Kawan Heŋ Heŋ” ineŋ hanyen goyen forok yetek binde heŋ hikeb

³ Yesu kuliŋ yago beleŋ, “Naŋa ga tubul teŋ Yudia naŋare kwa ko. Gogab mata tiŋeŋ turŋuŋ yaŋ wor po forok yirde hayen goyen gor niŋ komatge yago wor yennayiŋ.

⁴ Al kura al budam beleŋ nurd nunwoŋ yeŋ goya banare ma mata teŋ hiyen geb. Gebe mata tiŋeŋ turŋuŋ yaŋ forok yirde hayen geb, naŋa kuruŋ gayen bana gebe al gwahade yeŋ alya bereya yikala yirde kuŋ hayiŋ,” inamiŋ.

⁵ Yesu kuliŋ yago yiŋgeŋde wor yeŋ ge du-faymiŋ tareŋ muŋ kura ma iramiŋ geb, gogo gwaha inamiŋ.

⁶ Goke teŋbe Yesu beleŋ wol heŋbe, “Gwaha teŋ teŋ nalunebe hako geb. Munan den hittebe nalu kuruŋ gabe igiŋ ala po.

⁷ Megen niŋ marbe epte ma den haram dirnayiŋ. Goyenbe nebe yeŋ mata teŋ haŋ gobe buluŋ teŋ haŋ yeŋ hugiŋeŋ yineŋ himyen geb, goke igiŋ ma nurd nuneŋ haŋ.

⁸ Niŋgeb denbe igiŋ niŋ gabu nalu kuruŋde gor kunaŋ ko. Nere kuŋ kuŋ nalu wor pobe hako geb, nalune forok yeke gab hurkeŋ,” yinyiŋ.

⁹ Be, Yesu go gwaha yineŋbe Galili gor po

hinhin.

¹⁰ Irkeb kulin yagobe Yesu go gor po tubul tenbe Yerusalem kwamin. Gega Yesu wor kame gab balmin hurkurin.

¹¹ Be, gabu nalu kurun goyenter Yuda marte doyan mar belen yen ge nankenenbe, “Al gobe dare hi?” yen gusunan hen hinhan.

¹² Be, Yerusalem al gabu iramin bana kurun gob yen ge sisure tagaltin ala ten hinhan. Kura belenbe, “Yenbe al igin,” yekeb, kura belen, “Mon, yen belen al usi yirde hi,” yen hinhan.

¹³ Goyenbe Yuda marte doyan mar goke kafura henbe al kura belen Yesu nin mun kura kawan ma nut yen hinhan.

Yesu belen gabu nalu kurunde gor al saba yirinin

¹⁴ Be, gabu nalu kurun goyen kun kahalte hewen ten hikeyabe Yesu gob Al Kurunyen ya balem koya milgu irtin bana al gabu irde hanyen sawsawa kurunde gor hurkunbe al saba yirinin.

¹⁵ Irkeb Yuda mar belen nurde hurkunat tenbe, “Al gabe saba mun kura ma titin gega, dufay kurun gabe dare nin tiyun?” yamin.

¹⁶ Irkeb meremin go nurdeb Yesu belen wol henbe, “Saba ten hime gabe nere mon. Saba gabe nad nerke wamin al goyen hitte mat wan hi.

¹⁷ Al kura Al Kurunyen dufay gama ire yen nuryen al gobe saba ten hime gayen Al Kurun hitte mat wan hi ma nigen dufayde mere ten hime goyen bebak tiyen.

¹⁸ Al kura yingen dufayminde mere ten hiyen al gobe al belen turun nirnan yen gwaha ten hiyen. Goyenbe al kura metenne tiyayin yen

hulyañ iryinj al goyen turuj irnanj yeñ metej tenj hiyen al gobe al fudinde, usi miñmoñ.

¹⁹ Den belej saba tareñ gama irde hanjen gobe Mose belej dunyinj. Goyenbe den kuruj gayen saba goyen kenkela ma gama irde hanj. Gega daninj mununninj tenj hanj?” yinyinj.

²⁰ Gwaha yinkeb al buda gor gabu iraminj goreb, “Al kura mugunenj ma tenj hi geb, daninj gwaha yaha? Gebe ungurage yanj,” inaminj.

²¹ Irkeb wol henbe, “Nebe Sabat nalure kura mata tinenj turuj yanj unjurenj forok irminj. Irkeb goke hurkunjat tiyanj.

²² Goyenbe den wor Mose belej urtinj yago guba yeñ yunnayinj yirinj goyen gama irtek yeñbe Sabat nalure metej tenj hanjen. (Guba yeñ yeñ mata gobe Mose belej ma miñ uryinj. Asetinj yago mehenje hinhan gore miñ uraminj.)

²³ Niñgeb dirinj kura gote guba yeñ yeñ nalu goyen Sabat nalure forok yekeb Sabat nalu go yeñ bada ma henj hanjen. Irde Sabat nalure buluj tihit yeñ ma nurde hanjen. Niñgeb ne wor al kura Sabat nalure sope irmeke iginj wor po hiyuj gega, daninj bitinj ar nirde hanj?

²⁴ Niñgeb denbe al kura mataminj sinjare ninj goyen po kenej goke ma tagal unnayinj. Gwaha titnenbe al gore mata tenj hi gote miñ kenkela bebak tenja ga gobe iginj ma buluj innayinj,” yinyinj.

Yesube Mesaia?

²⁵ Be, mere gwahade yeke nurdeb Yerusalem ninj mar kura belej, “Al gabe nende doyanj mar

belen mayniñ yeñ kurut yeñ hañ al go goyen moñ?

²⁶ Al gabe kawan po mere teñ hi. Goyenbe mel gore daha wet kura ma inen hañ. Niñgeb doyañ mar wor yeñbe Mesaia yeñ nurde hañ wet?

²⁷ Goyenbe neñbe al gabe gor niñ yeñ nurde hite. Gega Mesaia wayyeñbe gor kura mat waya yeñ ma po nurtek,” yamiñ.

²⁸ Be, mel gore gwaha yekeb ya koya milgu irtin bana al gabu irde hanyen sawsawa kurunde gor po Yesu gore al saba yirde henyabe kuware, “Denbe fudinde ne gayen kenkela nurd nunen hañ? Irde gor mat wayuñ yeñ nurde hañ? Moñ, denbe go ma nurd nunen hañ geb. Nebe dufayner ma gar wamiriñ. Adone belen nad nerke wamiriñ. Matamiñbe fudinde wor po. Goyenbe denbe go ma nurde unen hañ.

²⁹ Goyenpoga nebe yeñ belen nad nerke wamiriñ geb, kenkela nurde unen hime,” yinyiñ.

³⁰ Be, Yesu belen go yiriñ muñ goke teñbe teñ mayniñ tiyamiñ. Gega mayke kamtek nalube hako hinhin geb, mayniñ yeñ kurut yamiñ gega, kura muñ sisañ ma uramiñ.

³¹ Goyenbe al buda bana goñbe al budam Yesu niñ dufaymiñ sañiñ irtin hinhan. Niñgeb mel goreb, “Mesaia hoyañ damiñ belen wañbe al gare mata tiñen karkuwañ forok yirde hi goyen fole irde budam po iryen? Epte moñ!” yamiñ.

³² Be, Farisi mar gobe al belen mere gwahade teñ sisu balgarat teñ hike nuramiñ. Irdeb Al Kurun dolon ird ird mata doyañ marte karkuwañmiñya Farisi marya belen Yesu fere

tiniñ yeñ Al Kurunyen ya doyañ irde hanyen mar hulyañ yiramiñ.

³³ Be, Yesu beleş, “Nebe nalu ulyañde ma denya heñbe mulgañ heñ nad nerke wamiriñ al hitte kweñ.

³⁴ Irkeb ne niñ nañkennayiñ gega, go ma nennayiñ. Irdeb ne heñde gorbe deñ gwahade mar gobe epte ma kunayiñ,” yinyiñ.

³⁵ Irkeb Yuda mar goreb yiñgeñ uliñ, “Al gabe dam beleş neñ epte ma kentekde kweñ yeñ yeñ hi? Yeñbe nende al burgagaw kerde Grik marte nañare kwamiñ beleş goñ kuñ Grik mar wet saba yireñ yeñ yeñ hi?

³⁶ Gobe daha yihim yeñbe, ‘Ne niñ nañkennayiñ gega, go ma nennayiñ. Irdeb ne heñde gorbe deñ gwahade mar gobe epte ma kunayiñ,’ yeñ hi?” yamiñ.

³⁷ Be, gabu nalu kurun goyen kuñ kuñ nalu funañde hiriñ. Nalu funañ gobe Yuda mar beleş nalu kurun yeñ nurde hanyen. Be, nalu go forok yekeb Yesu beleş huwardeb kuware gaha yinyiñ: “Al kura fe niñ irkeb ne hitte wañ fe niyyeñ.

³⁸ Niñgeb al kura ne niñ dufaymiñ tareñ iryenbe Al Kurunyen asañde katiñ gwahade goyen po, Al Kurunya hugiñeñ heñ heñ matare niñ fe gore biñde mat marde wañ hiyeñ,” yinyiñ.

³⁹ Be, Yesu beleş fe kahanyañ merem tiyyiñ gobe kame al kura yeñ ge dufaymiñ tareñ irnayiñ marbe Holi Spirit tenayiñ yeñ gogo yiriñ. Gega goyenterbe Yesu goyen Al Kurun hitte ma mulgañ heñ hurkuñ deñem turñuñ yañ goyen go ma tiriñde hinhin geb, Holi Spiritbe kateñ miñmoñ.

⁴⁰ Be, meremij go nurdeb al kura belen, “Fudinde, al gabe kame wayyen yitiñ Al Kurunyen mere basañ Al go goyen gago,” yamin.

⁴¹ Irkeb kura belenbe, “Yenbe Mesaia,” yamin. Goyenbe kura belen, “Mon, Mesaiabe Galili nanare mat ma wayyen geb.

⁴² Al Kurunyen asanbebe Mesaiabe Dewityen minde mat forok yiyyen, irde Dewit hinhin taunde Betlehem gor kawan hiyyen yitiñ mon?” yamin

⁴³ Be, Yesu niñ tenbe al buda goyen kurabe Yesu niñ hekeb kurabe Yesu asogo iramin.

⁴⁴ Kura belen Yesu go ten mayniñ yen kurut yamin gena, sisan ma po uramin.

Yuda marte doyan marbe Yesu niñ dufaymin sañij ma iramin

⁴⁵ Be, ya balem doyan irde hanyen mar go Yesu fere tiniñ yen kwamin gena, walip yen nurdeb mulgañ heñ Al Kurun dolon ird ird mata doyan marte karkuwanminya Farisi marya hitte kwamin. Kukeb yen belen, “Danij al go ten ma wayhañ?” yinen gusunañ yiramin.

⁴⁶ Irkeb ya balem gote doyan mar belen wol henbe, “Al kura belen yen mere igin po ten hi gwahade kura ma ten hiyen,” yinamin.

⁴⁷ Irkeb Farisi mar goreb, “Deñ wor al gore usi dirde bitin yawara?” yinamin.

⁴⁸ Irdeb, “Doyan marya Farisi marya kura dufaymin al goke taren irke yenañ? Hubu wor po geb!

⁴⁹ Al buda Moseyen saba kenkela ma nurde hañ mar goreb gogo gama irde hañ. Go mar gobe Al Kurunyen bearar bana po hinayin,” yamin.

⁵⁰⁻⁵¹ Irkeb Nikodemus beley huwardeb, “Nende sabarebe al kura merem yañ irtek yenbe al gote mere wor wor nurde gab merem yañ irnayin yitin moñ?” yineñ gusunañ yiriyin. Nikodemusbe Farisi mar al gega, hakot yen beley kuñ Yesu keneñ sabamin nuryin al go goyen.

⁵² Be, Nikodemus beley gwaha yinkeb mel gore wol herbe, “Ge manañ Galili nin al? Al Kurunyen mere kenkela kenayin. Irde gab Al Kurunyen mere basañ al kura Galili bana mat ma wayyen yitin goyen bebak tiyayin,” inamin.

[
⁵³ Be, Yerusalem gabu iramin marbe bur yenbe tiyunmin tiyunmin kwamin.

8

¹ Goyenbe Yesube Olip dondonde hurkurin.

Bere mata bulun minyan kura Yesu hitte tawayamin

² Be, fay urkeb sopte Al Kurunyen ya balemde kurin. Irkeb al budam wañ kalyañ keramin. Irkeb keperde saba yiriyin.

³ Be, Moseyen saba marya Farisi marya beley bere un yañ kura goyen al hoyanya duwan ten hike kenenbe ten wayamin. Tawakeb bere gob gabu iramin goyen dilin mar huwaryin.

⁴ Irkeb mel goreb, “Tisa, bere gabe un minyan gega, al hoyanya duwan ten hike kenhet.

⁵ Moseyen sabarebe bere gahade gab horare gasa yirke kamnayin yitin hi. Munan gebe gokeb daha yawayin?" inen gusunan iramin.

⁶ Gusunan gwahade iramin gobe Yesu belen daha wet kura yekeb meremin gore po bul irde merem yan irnin yenbe gusunan gwahade iramin gogo. Goyenbe Yesu gob urgun kan hanin po megen mere kura kan hinhin.

⁷ Irkeb mel gore wol hen hen ge pakku irke huwardeb yinyin. "Den bana gayen al kura mata bulun minmon wor po hi kenen gab yen wa mehen hen horare mayyen," yinyin.

⁸ Irdeb sopte urgun kan megen mere kan hinhin.

⁹ Be, mere go nuramin marbe yunkuren yunkuren siksuk irde kun hinhan. Parguwak wa mehen hamin. Kun kunbe Yesuya bere goya po gor hinaryum.

¹⁰ Irkeb Yesu belen huwardeb, "Bere, al buda gar gobe damde han? Al kura merem yan ma gira?" inyin.

¹¹ Irkeb bere goreb, "Gwaha, doyan al, hubu po," inyin. Irkeb Yesu belen, "Be, ne wor merem yan ma giren geb, kwa ko. Irdeb mata bulun sopte ma tiyayin," inyin.]*

Yesube hulsi

¹² Be, kame Yesu gob al saba yirdeb, "Nebe alya bereya Al Kurun yikala yird yird hulsi. Ningeb al kura ne gama niryenbe mata bulunyen kidoma bana ma kun hiyen. Irde Al Kurunya huginen hen hen gote hulsi goyen tiyyen," yinyin.

* **8:11:** Asan hoyandebe 7:53-8:11 gobe ma hi.

13 Irkeb Farisi mar belen inen tenbe, “Mere ten ha gobe gigen ge po ten yen ha. Niḡeb merege kurun gobe miḡ miḡmon geb, al kura belen fudinde yen ma nuryen,” inamiḡ.

14 Irkeb wol henbe, “Nebe gor mat wamiriḡ, irde gor kwen yen nurde hime. Niḡeb nigen ge mere ten hime gayenbe miḡ manan mere ten hime. Goyenbe denbe ne gayen gor mat wamiriḡ, irde gor kwen yen hime gobe muḡ kura ma nurde han.

15 Denbe megen niḡ alyen dufayde po merem yan nirde han. Gega nebe dende matare al muḡ kura merem yan ma irde himyen.

16 Munan ne belen al kura merem yan yiren mar gobe ne nunkuren ma yiren. Nanne hulyan nirke wamiriḡ al goya har geb, mel goyen merem yan yiren mata gobe mata huwak wor po.

17 Dende saba tarendebe mere kura fudinde hen hen niḡbe al irawa belen mere goyen sanḡ irkeb mere gobe fudinde yen nurnayiḡ yen katiḡ hi.

18 Niḡeb nebe nigen ge mere ten himyen, irde Adone nad nerke wamiriḡ al gore wor ne yen hime gwahade po yen hi,” yinyiḡ.

19 Irkeb mel gore, “Adogebe dare hi?” inen gusunan iramiḡ. Irkeb, “Denbe neya Adoneyab go ma nurde dunen han. Ne nurd nunen han manhan Adone wor nurde unwon,” yinyiḡ.

20 Saba gabe Al Kurunyen ya balem bana Al Kurun galak ird ird gasun bindere gor hen al saba yiryiḡ. Goyenbe yen mayke kamtek nalube hako geb, al kura wan ten miḡmon.

21 Be, sopte po Yesu belen, “Nebe kwen. Irke ne

niñ nanƙennayin. Irdeb mata bulun bana po heñ kamnayin. Goyenbe ne kwenƙe gorbe deñ epte ma kunayin,” yinyin.

²² Be, Yesu mere tiyyin goyen Yuda mar belen nurdeb, “Al gab yinƙen temeyen tiya? Gwahade niƙgeb gogo, ‘Ne kwenƙe gorbe deñ epte ma kunayin,’ yeñ hi?” yeñ yinƙen ulin kadam gusunan gird tiyamin.

²³ Goyenbe Yesu belen teban yinyin. “Deñbe megen gar niñ mar gega, nebe gwahade moñ. Deñbe megen gar niñ mata gama irde hañ gega, nebe Al Kurun hire gor niñ mata gama irde hime.

²⁴ Deñbe mata bulunƙin bana goñ po heñ kamnayin dinhem gobe fudinde wor po dinhem. Niƙgeb nebe al gwahade yeñ dinen himyen go goyen fudinde yeñ ma nurnayinbe mata bulunƙin bana goñ po heñ kamnayin,” yinyin.

²⁵ Irkeb mel goreb, “Gebe ganun al wor po?” inen gusunan iramin. Irkeb wol henbe, “Nebe al gwahade yeñ mehenƙe mat wor po dinen himyen al go goyen.

²⁶ Nebe mere misin budam goke deñ gayen merem yan dirtek hime. Goyenbe nad nerke wamirin al gobe mataminbe fudinde geb, nebe al gore ninen hiyen go po megen niñ mar kurun gayen momon yirde hime,” yinyin.

²⁷ Be, mel gobe Yesu belen Nanin ge mere dirde hi yeñ ma bebak tiyamin.

²⁸ Gwahade niƙgeb Yesu belen, “Ne Al Urmin gayen deñ belen kuruse hende nisan heñ mununke kammeke gab nebe al gwahade dinen himyen goyen goke bitin bak yiyyen. Irdeb nebe

dufayner ma mere tenbe Nanne belen saba nirde hi goyen po tagalde himyen goyen goke bebak tinayin.

²⁹ Nad nerke wamirin al gobe neya har. Nebe yen amanen nuryen mat po mata ten himyen geb, nubul ma ten hiyen,” yinyin.

³⁰ Be, al budam meremin nuramin mar gobe Yesu nin dufaymin taren iramin.

Yesuya Abrahamya

³¹ Be, Yuda mar kura yen ge dufaymin taren irhet yamin mar goyen Yesu belen, “Sabane gayen kenkela tanarnayinbe komatne wor po henayin.

³² Irde gab mere fudinde goyen nurnayin. Irke mere fudinde nurnayin gore gab mata bulun bana mat dad sinja diryen,” yinyin.

³³ Irkeb mel gore wol henbe, “Nenbe Abrahamyen asem yago. Irde al kurat yufuk bana hen meten murungem mon ma ten hitin. Ningeb daha yihim yenbe megen nin kanduk bana ma hinayin dinen ha?” inamin.

³⁴ Irkeb wol henbe, “Fudinde wor po dinen hime, al kura mata bulun tiyyen gobe mata bulun yufukde gor po hen gote kanduk po ten hiyen.

³⁵ Be, al kura al kurate yufukde hen murungem mon meten ten unen hiyen al gobe huginen hitek gasun minmon hiyyen. Goyenbe doyan almin gote urminbe huginen naninya hiriryen.

³⁶ Ningeb ne Al Urmin gare mata buluntin yad sinja yirde dawarmekeb fudinde wor po denbe mata bulun bana ma wor po hinayin.

37 Denbe Abrahamyen asem yago yeñ nurde duneñ hime. Goyenbe bitin bana gobe mata bulun belen po makin hitin geb, merene nurtek ma han. Ningeb mununnin ten han gogo.

38 Nebe Nanne belen mata nikala nirke yenen himyen goyen po momon dirde hime. Munan denbe nantin belen mere dirke nurdeb goyen po ten han,” yinyin.

39 Irkeb mel goreb, “Abrahambe adoninin,” inamin. Irkeb, “Denbe Abraham dirnen wen manhan yeñ mata ten hinhin goyen po ten hiwon.

40 Nebe mere fudinde Al Kurun hitte mat nurmin goyen po momon dirde himyen. Goyenpoga denbe goke mununnin ten han. Abrahambe mata gwahade kura ma ten hinhin.

41 Ningeb denbe adotin belen mata ten hiyen goyen po ten han,” yinyin. Irkeb mel gore ingin ma nurdeb, “Neñbe totpa dirin mon. Adonininbe Al Kurun unkuren gogo po,” inamin.

42 Irkeb Yesu belen, “Nebe Al Kurun hitte mat wamirin hime geb, nantinbe fudinde Al Kurun manhan ne nin amanen nurde hiwon. Nebe dufayner ma wamirin, yeñ belen nad nerke wamirin.

43 Denbe merene epte ma nurtek geb, gogo merene min bebak ma ten han.

44 Denbe adotin Satanyen dirnen wen. Irdeb adotinde dufay bulun goyen po gama irde mata titek po dirde hi. Yenbe mata fudinde mun kura bin bana ma hi geb, minde mat wor po al gasa yirke kamde kamde al hirin. Yenbe usi al, irde usi mere gote min al.

45 Niṅgeb mere fudinde dinenṅ hime gega, ne niṅ hekkeṅ ma nurde haṅ.

46 Deṅ bana gayen ganuṅ al kura belenṅ mata buluṅ gwahade tiyaṅ niyenyen? Nebe mere fudinde teṅ hime gega, daniṅ ne niṅ hekkeṅ ma nurde haṅ?

47 Al kura Al Kurunyenbe meremiṅ nurde hiyen. Niṅgeb deṅbe Al Kurunyen moṅ geb, Al Kurunyen mere ma nurde haṅ gogo,” yinyiṅ.

48 Be, Yesu belenṅ gwaha yinkeb Yuda mar gore wol heṅbe, “Gebe Samaria niṅ al, unṅura belenṅ ketal gurtiṅ gintek gobe fudinde wor po gintek,” inamiṅ.

49 Irkeb wol heṅbe, “Nebe unṅura ma ketal nurtiṅ hime. Nebe Adone turuṅ irde himekeb deṅ belenṅbe soṅ heṅ ne ma turuṅ nirde haṅ.

50 Nebe deṅne turuṅ yaṅ ird ird niṅ ma nurde hime. Goyenbe deṅne turuṅ yaṅ irtek albe unṅurenṅ hi. Niṅgeb merem yaṅ nirde haṅ gobe yeṅ haniṅde kerenṅ.

51 Fudinde wor po dinenṅ hime, al kura merene gama iryenṅbe go ma kamyenṅ,” yinyiṅ.

52 Be, Yuda mar gobe Yesu mere tiyyiṅ goyen nurdeb, “Haṅkab gebe unṅura ketal gurtiṅ ha yeṅ nurde gunhet. Abrahambe kamyiṅ, irde Al Kurunyen mere basanṅ mar mananṅ kamamiṅ. Gega gebe, ‘Al kura merene gama iryenṅbe go ma kamyenṅ,’ yeṅ ha?

53 Abrahamya Al Kurunyen mere basanṅ maryabe kamamiṅ. Munanṅ ge gayenbe yeṅ folek? Al dahade go goyenbe ge gago?” inamiṅ.

⁵⁴ Irkeb wol henbe, “Denne turnuŋ yaŋ irenbe miŋ miŋmoŋ hiyyeŋ. Goyenbe Nanne deŋ beleŋ Al Kuruniniŋ yeŋ haŋ al gore denne turnuŋ yaŋ irde hi geb.

⁵⁵ Denbe yeŋ ma nurd uneŋ haŋ gega, nebe nurde uneŋ hime. Irdeb ne beleŋ al goyen ma nurde uneŋ hime yewenbe ne wor deŋ yara usi al heweŋ. Goyenbe nebe nurde unenbe meremiŋ gama irde himyeŋ.

⁵⁶ Asetiŋ Abrahambe ne megen gar waŋ waŋ nalu goyen kenmewoŋ yeŋ nuryiŋ. Irdeb keneŋbe amaŋ wor po hiriŋ,” yinyiŋ.

⁵⁷ Irkeb mel goreb, “Ge gayen damage 50 ma heŋ hi gega, Abraham kenariŋ?” inamiŋ.

⁵⁸ Irkeb wol henbe, “Fudinde wor po dinen hime, Abraham forok ma yiriŋya nebe hinhem!” yinyiŋ.

⁵⁹ Gwaha yinkeb mel gore hora yadeb mayniŋ tiyamiŋ. Irkeb bana kuŋbe Al Kurunyeŋ ya balem goyen tubul teŋ hoyande kuriŋ.

9

Al diliŋ titmiŋ kura sope iryiŋ

¹ Be, Yesu gob beleŋ kuŋ henyaŋbe al kura miliŋ beleŋ diliŋ titmiŋ gwahade po kawaŋ kirtiŋ goyen kinyiŋ.

² Irkeb komatmiŋ beleŋ, “Rabai, ganuŋ beleŋ mata buluŋ tiyyiŋ? Al gare ma miliŋ naniŋ beleŋ tiyaryum geb, gago gwahade po kawaŋ hiriŋ?” inamiŋ.

³ Irkeb wol henbe, “Diliŋ titmiŋ gobe yiŋgenŋde mata buluŋ ma miliŋya naniŋyat mata buluŋ

belen ma iriyin. Gobe Al Kurunyen sanjin yey hitte kawan forok yiyyen yenbe gwahade po kawan hirin.

⁴ Munan nenbe nana hikeya po nad nerke wamirin al gote meten ten hitek. Monjo kidoma hekeb epte ma meten titek geb.

⁵ Nebe megen gar hime nalure gabe alya bereya Al Kurun yikala yird yird hulsi geb,” yinyin.

⁶ Be, gwaha yinenbe mulowore meyan tenbe tigiri tike wona hekeb ten al gote dilinde sam iriyin.

⁷ Gwaha irdeb, “Kun Siloam fe alare delge hala,” inyin. (Siloam gote minbe Ten Kerke Kutin.) Irkeb al gobe kun fete gor dilin haldebe dilin wuk yeke nankenenbe mulgan hen wayyin.

⁸ Irkeb tiyunminde nin marya hakot dilin titmin hen kanan ten hike kenen hitin mar goreb gusunan hamin. “Al gabe belen keperde kanan ten hiyen al go goyen mon?” yamin.

⁹ Irdeb al kura belen, “Al dilin titmin gar go goyen,” yekeb kura belenbe, “Mon, yey mon. Al kura yey yara po be,” yamin. Goyenbe al goreb, “Nebe yey han al goyen,” yinyin.

¹⁰ Irkeb mel goreb, “Daha matbe igin hen gogo nankenha?” inamin.

¹¹ Irkeb, “Al Yesu inen hanyen al go gore wona irde delne sam yira. Irdeb, ‘Kun Siloam fe alare hala,’ ninkeb kun haldebe gago nankenhem,” yinyin.

¹² Gwaha yinkeb, “Al gobe dare hi?” inen gusunan irkeb, “Go ma nurde hime,” yinyin.

¹³ Be, mel gore al goyen ten Farisi mar hitte

tukamiŋ.

¹⁴ Be, Yesu belen mulowo meyaŋ irde tigiri teŋ gore po al diliŋ titmiŋ goyen sope iryiŋ nalu gobe Sabat nalu.

¹⁵ Niŋgeb Farisi mar wor yeŋ belen daha mat diliŋ igiŋ heke naŋkinyiŋ goke gusuŋaŋ iramiŋ. Irkeb, “Yeŋ belen woŋa teŋ delner sam irke kuŋ fete delne haldebe naŋkenhem,” yinyiŋ.

¹⁶ Irkeb Farisi mar kura belen, “Al gobe Sabat nalure niŋ mata ma gama ira geb, yeŋbe Al Kurun hitte mat ma watiŋ geb,” yamiŋ. Goyenbe kura belenbe, “Gwahade kenem mata buluŋ al belenbe dahadem mata tiŋeŋ turuŋ yaŋ Al Kurun belen po ga yirtek goyen yirde hi?” yineŋ gusuŋaŋ hamiŋ. Be, mel gobe gwaha teŋ yiŋgeŋ uliŋ kadom mohonde tiyamiŋ.

¹⁷ Be, gwaha teŋ kuŋ kuŋ funaŋbe al diliŋ igiŋ hiriŋ al goyen gusuŋaŋ iramiŋ. “Delge sope ira al gobe ganuŋ yeŋ nurde ha?” inamiŋ. Irkeb al goreb, “Yeŋbe Al Kurunyen mere basan al geb,” yinyiŋ.

¹⁸ Be, Yuda marte doyaŋ marbe al diliŋ titmiŋ gega sope irke naŋkinyiŋ goyen fudinde yeŋ ma nuramiŋ. Irdeb miliŋya naniŋya niŋ keya heke wayaryum.

¹⁹ Wakeb, “Al gayenbe urtiriŋ? Irde yeŋbe diliŋ titmiŋ gwahade po kawaŋ hiriŋ yeŋ haryen go goyen? Goyenbe dahade niŋgeb haŋkabe naŋkeneŋ hi?” yineŋ gusuŋaŋ yiramiŋ.

²⁰ Irkeb al gote naniŋya miliŋya belen wol heŋbe, “Gabe urdere. Irdeb diliŋ titmiŋ gwahade po kawaŋ hiriŋ gobe nurde har.

21 Goyenbe daha mat nankena, irde ganun belen sope ira gobe ma nurde har. Yenbe par-guwak geb, yingen momon diryen geb, gusunan irnan” yinaryum.

22 Be, Yuda marte doyan mar gobe bikken mere sege irdeb, “Al kura Yesube Mesaia yekeb takira titek. Irkeb gabu yanininde epte ma wanayin,” yen mere mayamin. Ningeb naninya milinya go mere goyen nuraryumde geb, doyan mar goke kafura henbe,

23 “Yingen gusunan irnan. Yenbe parguwak geb,” yinaryum gogo.

24 Be, sopte al dilin titmin go inke wayyin. Irkeb, “Delge sope ira al gobe mata bulun al yen nurde unen hite. Ningeb al go denem turun yan irtinenbe Al Kurun denem turun yan ira ko,” inamin.

25 Irkeb wol henbe, “Al gobe mata bulun al ma gwahade mon gobe ma nurhem. Goyenpoga nebe delne titmin hinhem gega, gago nankenhem go po ga nurde hime,” yinyin.

26 Gwaha yinkeb mel goreb, “Daha daha gira? Daha mat delge sope irke nankenha?” inen gusunan iramin.

27 Irkeb wol henbe, “Nebe bikken momon dirhem gega, merene ma nurhan. Gega danin sopte nurnin ten han? Den manan yende komatmin hinin yen ten han?” yinyin.

28 Gwaha yinkeb mel goreb sukal irde, “Ge po gab al gote komatmin! Nenbe Moseyen komat geb!

29 Mosebe Al Kurun belen mere iryin gobe

nurde hite. Goyenbe al gobe gor kura mat wayun yeñ ma po nurde unenñ hite,” yaminñ.

³⁰ Irkeb wol henñbe, “Be, deñ belenñ al gobe gor kura mat wayun yeñ ma nurde hite yeñ hañ gobe kukuwamñenñ wor po. Gega nebe al gore sope nirke gago nanñkenenñ hime.

³¹ Al Kurunñbe mata bulunñ marte merebe go ma wol henñ yunenñ hiyen. Munanñ Al Kurunñ palap irde dufayminñ gama irde hañ mar gote merebe nurde wol henñ hiyen yeñ nurde hityen.

³² Irde al kura al dilinñ titminñ gwahade po kawanñ hitinñ goyen sope irke nanñkintinñ barañenñ kura ma po nurde hityen.

³³ Sope nira al gobe Al Kurunñ hitte mat ma wayunñ manhan det kura ma irwonñ,” yinyinñ.

³⁴ Gwaha yinkeb mel gore wol henñbe, “Gebe mata bulunñ bana po kawanñ henñ kuñ kurunñ hawanñ. Niñgeb daninñ ge gahade gare saba direnñ teñ ha!” inenñbe gabu yaminñde mat huginñenñ takira tiyaminñ.

³⁵ Be, Yesu gob al dilinñ titminñ goyen Yuda marte doyanñ mar belenñ takira tiyaminñ gote mere momonñ nuryinñ. Irdeb al goyen kenenñbe, “Ge gayen Al Urminñ ninñ dufayge tarenñ irha?” inyinñ.

³⁶ Irkeb al goreb, “Doyanñ al, yeñbe al ganunñ? Momonñ nira. Irkeb yeñ ge dufayne tarenñ irenñ,” inyinñ.

³⁷ Irkeb Yesu belenñ wol henñbe, “Al gobe bikkenñ kenha. Fudinde wor po, al gobe mere girde hime al ne gago po geb,” inyinñ.

³⁸ Irkeb al goreb, “Doyanñ Al Kurunñ, ge ninñ dufayne sanñenñ irhem,” inenñbe dokolhonñ yugulunñ

teŋ turuŋ iryiŋ.

³⁹ Irkeb, “Nebe al igiŋya bulunya pota yird yird niŋ megen gar wamiriŋ. Gogab ne niŋ dufaymiŋ tareŋ irnayiŋ marbe diliŋ titmiŋ gega naŋkinyeŋ go gwahade Al Kurunyen dufay keŋkela bebak tinayiŋ. Munan al kura harhok nunnayiŋ marbe al kura diliŋ titmiŋ yara Al Kurunyen dufay epte ma bebak tinayiŋ,” inyiŋ.

⁴⁰ Irkeb Farisi mar kura yeŋya hinhan gore nurdeb, “Gebe neŋ gayen wor diltiŋ titmiŋ dinen ha?” inamiŋ.

⁴¹ Irkeb wol heŋbe, “Deŋbe dindikeŋ ge yeŋ, ‘Dilniniŋ titmiŋ geb, Al Kurunyen mere keneŋ bebak ma teŋ hite,’ yeŋ haŋ manhan Al Kurun beleŋ mata buluŋ mar ma dinwoŋ. Goyenbe dindikeŋ, ‘Neŋbe dilniniŋ titmiŋ moŋ, igiŋ Al Kurunyen mere keneŋ bebak teŋ hite,’ yeŋ haŋ geb, bikkeŋ mata buluŋ bana haŋ yeŋ denen hime,” yinyiŋ.

10

Sipsipya doyaŋ almiŋya

¹ Be, Yesu go sopte gaha yinyiŋ: “Fudinde wor po dinen hime, al kura sipsip niŋ koya kirtiŋ goyen yamemde mat ma waŋ koya go nandu urde hurkuyeŋ al gobe kawe marya al gasa yirniŋ yirniŋ yirde detmiŋ kawem yade hanyen marya geb.

² Goyenbe sipsip doyaŋ al wor pobe sipsip koya gote yamere mat waŋ hurkuyeŋ.

³ Irkeb sipsip koya gote yame doyaŋ irde hi al goreb yame fegelde unyeŋ. Irkeb hurkuŋ

sipsipmiŋ goyen deŋe yurke tumŋaŋ wakeb bul yirde siŋare yukuyeŋ.

⁴ Be, sipsipmiŋ yiŋgeŋde go po yade siŋare yukunbe yiŋgeŋ wa meheŋ heŋ kuŋ heŋya mere yirde hiyeŋ. Irkeb melak nurde haŋyen geb, yeŋ po gama irnayeŋ.

⁵ Goyenbe al tiŋeŋbe epte ma wor po gama irnayeŋ. Fudinde, sipsip gobe al tiŋeŋ gote melak ma nurde haŋyen geb, keneŋ yilwa irde busahar-nayeŋ,” yinyiŋ.

⁶ Be, Yesube maya mere gwaha mat yiryiŋ gega, sabamiŋ nurde hinhan marbe goke diŋeŋ hi yeŋ ma bebak tiyamiŋ.

⁷ Niŋgeb Yesu gore sopte gaha yinyiŋ: “Fudinde wor po diŋeŋ hime, nebe sipsip niŋ koya kirtin gote yame.

⁸ Niŋgeb al kura asogo nirde neŋ wa neŋ wa teŋ haŋyen mar kurun gobe kawe marya al gasa yirniŋ yirniŋ yirde detmiŋ kawem yade haŋyen marya geb, sipsip gore meremiŋ ma nuramiŋ.

⁹ Nebe yame yara. Niŋgeb al kura ne hitte mat waŋ Al Kurun hire gor hurkuyeŋbe det kura belen epte ma bulun iryeŋ. Al gobe sipsip belen koya biŋde hurkun usaŋ heŋ siŋare kateŋ yamuŋ nene haŋyen go gwahade goyen igiŋ po hiyeŋ.

¹⁰ Kawe albe sipsip kawe teŋ gasa yirde bulun bulun yireŋ yeŋ waŋ hiyeŋ. Goyenpoga nebe merene nurde haŋ mar gob Al Kurunya hugiŋeŋ heŋ heŋ goyen yuneŋ. Irkeb mel gobe Al Kurunya hugiŋeŋ hinayiŋ goyenbe igiŋ wor po hinayiŋ.

¹¹ “Be, nebe sipsip doyaŋ al igiŋ. Sipsip doyaŋ al igiŋbe sipsipmiŋ ge teŋ yiŋgeŋ kamde kamde niŋ ma nurde hiyeŋ. Igiŋ kamyen.

12 Goyenbe al damu irke ga sipsip doyañ yirde hiyeñ al gobe sipsip gote miñ al moñ. Niñgeb kulu duwi kura wake keneñbe sipsip goyen gor po okohom yubul teñ busaharyeñ. Irkeb kulu duwi beleñ sipsip goyen yisike burgagaw kernayiñ.

13 Al gobe damu irke hora niñ po nurde sipsip doyañ yirde hiyeñ geb, sipsip goke ma nurde busaharyeñ.

14-15 “Be, nebe sipsip doyañ al igiñ. Nanne beleñ nurd nuneñ hi, irkeb ne wor nurd uneñ hime. Gwahade goyen po, nebe sipsipne nurde yuneñ hime, irke sipsipne wor nurd nuneñ hañ. Irde sipsipneñ teñ kame yeñbe igiñ kameñ.

16 Nebe sipsipne hoyañ manañ hañ. Gobe koya bana gor ma hañ. Goyenbe go manañ yawareñ. Yeñ manañ melakne nurnayiñ. Irde sipsip koya bana hañ goya tumñañ hike doyañ yird yird al manañ ne nuñkureñ po heñ.

17 “Nebe kame sopte huwareñ yeñ nurdeb Nanner alya bereya goke teñ kameñ. Niñgeb Nannebe goke teñ ne gayen bubulkuñe wor po yeñ nurde nuneñ hi.

18 Al kura beleñ tareñmiñde epte ma mununke kameñ. Nebe alya bereya goke kame yeñbe igiñ kameñ, irde sopte huware yeñbe igiñ huwareñ. Go tiyeñ gobe Adone beleñ gwaha tiyayiñ ninyiñ geb, gogo tiyeñ,” yinyiñ.

19 Be, mere tiyyiñ goyen nurdeb Yuda mar beleñ sopte yiñgeñ uliñ kadom mohonđe tiyamiñ.

20 Al budambe, “Al gabe unğura ketal urtiñ geb, kukuwa wor po! Niñgeb danıñ meremiñ nurde hañ?” yamiñ.

21 Goyenbe kurabe, “Mereminbe unğura ketal urtiñ al beleş mere titiñ yara moñ. Unğurabe al diliñ titmiñ igiñ sope iryen? Epte moñ geb,” yamiñ.

Yuda mar tumñañ Yesu asogo iramiñ

22 Be, kuñ kuñ gabu nalu kurun kura “Ya Balem Al Kurun Untek” inen hanjen goyen Yerusalem forok yiriñ. Goyenterbe naña uysun wor po hen hen nalu.*

23 Be, Yesube Al Kurunyen ya balem bana ya kawan yulyañen kura Solomonyen Paranda inen hanjen bana goyañ kuñ hinhin.

24 Irkeb Yuda mar beleş wañ Yesu kalyañ kerdeb, “Daha naña gab nebe al gwahade yen bebak dirkeb kukuwamnen ma nurtek? Gebe Mesaia kenem bebak po dirayin,” inamiñ.

25 Irkeb Yesu beleş wol henbe, “Nebe momon dirmiñ gega, merene goyen fudinde yen ma nurde hañ. Mata tiñen turnun yañ ne beleş Nanner sañinde forok yirde himyen goreb nebe al gwahade yen dikala dirde hañ.

26 Goyenbe denbe nere sipsip moñ geb, merene fudinde yen ma nurde hañ.

27 Nere sipsipbe melakne nurde gama nirde hañ. Ne wor sipsip go nurd yunen hime.

28 Nebe Al Kurunya huginen hen hen goyen yen yunen himyen. Niñeb go ma po bulun henayin. Irdeb al kura beleş hanner mat epte ma sipsipne kura goran niryen.

* **10:22:** Naña uysun wor po hen hen nalu gobe ais katen hiyen geb, anutayen mere matbe “winta” yen hanjen.

29 Nanne belen alya bereyamin sipsip yara goyen ne nuntin. Yenbe tarejmin kurun wor po. Ningeb sipsip goyen yen doyan yirde hiyende mat epte ma al kura belen goran yiryen.

30 Neya Adoneyabe unkuren po geb,” yinyin.

31 Be, Yesu belen gwaha yinkeb mel gore sopte hora yadeb maynin tiyamin.

32 Goyenbe Yesu belen yinyin. “Nebe meten igin wor po forok yirde dunen himyen. Gega meten igin damin goyen goke igin ma nurde mununnin ten han?” yinyin.

33 Irkeb mel gore wol henbe, “Nenbe mata tinen forok yirde hayen goyen goke ma mugunnin ten hite. Goyenbe gebe al nen yara po gore, ‘Nebe Al Kurun,’ yen ha gobe Al Kurun sukal irde ha geb, goke mugunnin ten hite,” inamin.

34 Irkeb wol henbe, “Dende sabarebe Al Kurun belen Israel marte doyan mar kura turun yirdeb, ‘Denbe nigen yara,’ gwaha yitin goyen kapyan ma hen hanjen?

35 Al Kurun belen meremin yunyin mar goyen, ‘Denbe nigen yara,’ yinyin. Al Kurunyen asande nin merebe fudinde wor po epte ma usi yetek.

36 Nebe Adone belen basinan nirde nad nerke megen gar wamirin. Ningeb nebe Israel marte doyan mar kura Al Kurun belen, ‘Denbe nigen yara,’ yinyin mar gote folek. Gega dahade ningeb nebe Al Kurun Urmin yemekeb den belen Al Kurun sukal irha ninhan?

37 Ne belen Adoner meten ma ten himeke nenenbe dufaytin ne nin tarej ma irnayin.

³⁸ Goyenbe gwaha ten hime kenem ne nin hekkeñ nurnayin. Gega gwaha ten tenmin metenjen kenem mata tinen turñun yan forok yirde himyen go po yenenbe fudinde yen nurnayin. Gogab Adonebe neya hike, nebe yenya har goyen bebak tinayin. Irde yenya neyabe unjkuren po yen nurnayin,” yinyin.

³⁹ Be, meremin goke mel gore sopte ten maynin tiyamin. Gega isal po uryin.

⁴⁰ Be, gor matbe Yodan fe sinja kurhan hanƙapya Yon beñ al baptais yirde hinhin beñ goñ kurin. Irdeb goñ hinhin.

⁴¹ Irkeb al budam yen hitte wayamin. Irdeb, “Yonbe mata tinen turñun yan kurayen kurayen ma forok yiryin. Goyenbe yen beñ al gake tagalde hinhin gobe fudinde wor po,” yamin.

⁴² Irdeb go gasunde gorbe al budam yen ge dufaymin sanjin iramin.

11

Lasarus kamyin

¹ Be, al kura denem Lasarus goyen garbam bulun po hirin. Yenbe Betani tiyunde nin al. Betani gobe Mariaya babam Martayat tiyun.

² Maria gobe he fimin hamin kusamun gore po Doyan Al Kurunyen kahanje wogorde tonan yuwalnen beñ po utma tiyyin bere go goyen. Be, kulin Lasarusbe garbam iryin.

³ Niñgeb ire babamya goreb Yesu nin keya henbe, “Doyan Al Kurun, kadge amanen wor po nurde unen hayen al gobe garbam hihi,” yaryum.

4 Irkeb Yesu gobe mere go nurdeb, “Garbam goreb Lasarus mayke kamyen. Goyenbe hugiñen ma kamyen. Al Kurun denem turnun yan ird ird nin garbam go forok yiyun. Irde ne Al Urmin gayen al beñen Lasarus hitte mata forok ireñ goyen kenenbe denne turnun yan irnayin,” yirin.

5 Yesube Martaya hayminya kulin Lasarusya nin amanen wor po nurde yunen hinhin.

6 Goyenbe Lasarus garbam hirin mere monbe nuryin gega, hinhide gor po sopte wawun irawa firyin.

7 Irde gab komatmin yago goyen, “Mulgan hen Yudia nanare kunin,” yinyin.

8 Irkeb komatmin beñen inamin. “Goyenbe Rabai, gorbe Yuda mar beñen horare soñ mugunan go. Gega sopte mulgan hen gor kwen ten ha?” inamin.

9 Gwaha inkeb yen kamtek nalube hako geb, go ma mununnayin yinenbe maya mere mat gaha yinyin: “Wampot mat wawunbana nana kurkuyen go kahal banabe awa 12 hanyen. Ningeb nana temeyde hikeyabe albe igin dawet kenkela yennayin geb, al kura beñenyan kun henya epte ma kukuhuk uryen.

10 Goyenbe wawunbe kidoma geb, beñen kun henbe takten mayyen,” yinyin.

11 Be, gwaha yinenbe sopte po, “Kadninin Lasarusbe ferde hi ningeb, ne beñen kunbe isan hewen tihim,” yinyin.

12 Irkeb komatmin beñen wol henbe, “Doyan Al Kurun, yenbe dulin ferde hi gob igin hiyyen,” inamin.

13 Goyenbe Yesube Lasarus goyen kamyin goke yinyin. Gega komatminbe fudinde ferd ferd nin dinen hi yen nuramin.

14 Be, mel gore gwahade nuramin geb, Yesu belen kawan po yinyin. “Lasarusbe kamu.

15 Goyenbe ne belen yen hitte mata kura forok irmeke kenenbe ne nin dufaytin taren irnayin yenbe gogo Lasarus hitte aranen ma kumin goke amanen nurhem. Goyenbe hanƙabe wake yen hitte kunin,” yinyin.

16 Irkeb komatmin kura Tomas, denem kurabe Didimus gore dinun hoyan yinyin. “Nen manan tunan kunin. Gogab yenya tunan kamtek geb,” yinyin.

17 Be, Yesu go Betani forok yirin. Irdeb, “Lasarusbe bikken gote yeren horabok mete bana mete tiyan,” yeke nuryin.

18 Betani mat Yerusalemba 3 kilomita gwahade po, gisaw wor po mon.

19 Ningeb Yuda mar budam belen ire babamya gote kulin kamyin goke kun bin yurum yirin yen wayamin.

20 Be, Marta go Yesu wan hinhin mere mon go nurdeb kun belen tupi tiye yen kurin. Goyenbe Mariabe yare hinhin.

21 Be, Marta belen kun Yesu kenenbe, “Doyan Al Kurun, ge gar hinhan manhan kolnebe go ma kamwon.

22 Goyenbe hanƙa gayen wor det kuran Al Kurun gusunan irkeb gunyen yen nurde hime,” inyin.

23 Irkeb Yesu belen, “Kolgebe sopte huwaryen,” inyiñ.

24 Irkeb Marta belen wol heñbe, “Nalu funañde al kamtiñ huward huward nalurebe yeñ manañ sopte huwaryen gob nurde hime,” inyiñ.

25 Irkeb, “Al kamtiñde mat huwarnayiñ, irde Al Kurunya hugiñen hinayiñ gote miñ albe ne gago. Niñgeb al kura ne niñ dufaymiñ taren irtin kamyen gobe sopte huwaryen.

26 Irde al dufaymiñ ne niñ sañiñ irde Al Kurunya hugiñen hinayiñ marbe Al Kurun diliñde al kamtiñ ma hinayiñ. Ga ginhem gayen fudinde yeñ nurde ha?” inyiñ.

27 Gwaha inkeb Marta belen, “Gwaha, Doyañ Al Kurun, gebe fudinde wor po Mesaia, Al Kurun Urmiñ megen gar wayyen yitiñ al go goyen yeñ nurde hime,” inyiñ.

28 Gwaha inenbe mulgañ heñ kuñ haymiñ Maria muñ po hoy irdeb, “Tisabe waya. Irde ge niñ gusañañ heñ hi,” inyiñ.

29 Irkeb Maria gob arañ po huwarde Yesu hitte kuriñ.

30 Be, Yesu gobe tiyuñde ma forok yiriñ. Martaya mere tiyaryumde gor po hinhin.

31 Be, Yuda mar yare gor heñ Maria biñ yurum irde hinhan mar goyen Maria belen bemel po huwarde kat kuke kenenbe bembare kuñ esen wet kuñ hi yeñbe gama irde kwamiñ.

32 Be, Maria gobe kuñ Yesu hinhinde gor forok yeñ kenenbe kahañ miñde katen dokolhoñ yuguluñ tenbe, “Doyañ Al Kurun, ge gar hinhan manhan gob kolnebe go ma kamwoñ,” inyiñ.

33 Be, Mariaya Yuda mar yeŋ gama irde wayamiŋ morya goyen tumŋaŋ esen hike Yesu beŋ yeneŋbe Yesu wor biŋde mat mel goke bunineŋ wor po nurde biŋ kanduk hiriŋ.

34 Irdeb, “Dare mete tiyaŋ?” yineŋ gusuŋaŋ yiryiŋ. Irkeb mel gore wol heŋbe, “Doyaŋ Al Kuruŋ, wake kuniŋ. Irde ga kena,” inamiŋ.

35 Be, Yesu go diliŋ fimiŋ katiŋ.

36 Irkeb Yuda mar goreb, “Go kennaŋ, Lasarus niŋ amaŋeŋ wor po nurde hiyen geb gogo esa,” yamiŋ.

37 Goyenbe al kura beŋ, “Yeŋbe al diliŋ titmiŋ sope irke naŋkinuŋ. Gega Lasarusbe daniŋ ma sope irke gogo kamuŋ?” yamiŋ.

Lasarus kamtiŋde mat isaŋ hiriŋ

38 Be, Yesu go sopte po bunineŋ wor po nurdeb bembare kuriŋ. Bemba gobe horabok, irdeb hora kuruŋ kura kaŋ kaŋ irde yamem goyen tatiŋ hinhin.

39 Be, Yesu beŋ, “Hora ga teŋ siŋa irnaŋ,” yinyiŋ. Irkeb al kamtiŋ gote babam Marta beŋ, “Goyenbe, Doyaŋ Al Kuruŋ, kolne hakwambe bempa bana hike wawuŋ sipte hihi geb hamiŋ buluŋ hihi,” inyiŋ.

40 Gwaha inkeb, “Dufayge ne niŋ tareŋ irayiŋbe Al Kuruyen tareŋ turnuŋ yaŋ goyen kenayiŋ ma ginhem?” inyiŋ.

41 Irkeb mel goreb hora kuruŋ goyen teŋ siŋa iramiŋ. Irkeb Yesu beŋ kotaŋ kaŋbe, “Ado, merene nurha goke igiŋ wor po nurd gunhem.

42 Nebe merene hugiŋeŋ nurde hayen goyen nurde himyen. Goyenbe al gar harde haŋ gake

tenbe gago ginenj hime. Gogab nebe ge belen nad nerke wamirin goyen fudinde yen nurnayin,” yirin.

⁴³ Gwaha yenbe Yesu go ugun po, “Lasarus, sinare kata,” inyin.

⁴⁴ Irkeb al kamtin gobe haninya kahanya amil belen po bili irde kimin mala titin goyen sinare katyin. Irkeb Yesu belen, “Bembare nin amil go hol irde unenbe tubul tike kwi,” yinyin.

Yesu mayke kami yen mere sege iraminj

⁴⁵ Be, Yuda mar budam Maria kinnin yen wayaminj mar goyen Yesu mata tiyyin goyen kenenbe yen ge dufayminj sanin iraminj.

⁴⁶ Goyenbe kuraminjbe Farisi mar hitte kunbe Yesu mata tiyyin goyen momon yiraminj.

⁴⁷ Irkeb Al Kurunj dolon ird ird mata doyan mar pris buda gote karkuwanminya Farisi marya belen mere sege irnin yen Yuda marte doyan mar hoy yiraminj. Hoy yirke wakeb, “Be, nenbe daha titek? Al gabe mata tinen turnun yan wor po forok yirde hi.

⁴⁸ Al gayen tubul titeke gwahade po ten hiyen gobe al tumnan yen ge dufayminj sanin irnin taha. Irkeb Roma gabman belen wanbe nende Al Kurunyen ya balemya alya bereya tumnan gwamu yurnayin geb,” yaminj.

⁴⁹⁻⁵⁰ Irkeb pris buda gote karkuwanminj bana gon kura denembe Kaiafas goreb taren po, “Denbe det kura ma wor po nurde han. Nananininya nen almemya tumnan bulun hetek gobe igin mon. Ningeb al unkuwen gare po kamyen gab kanduk kurun goyen kente mon,”

yinyiņ. Kaiafas gobe Yesu hinhin goyenter pris marte kurunmiņ hej meten ten hiyen al.

⁵¹ Be, Kaiafas gore mere tiyyiņ gobe mali du-faymiņde ma mere tiyyiņ. Yenbe dama goyenter pris buda gote kurunmiņ hej meten ten hinhin geb, Yesu goyen Yuda mar niņ ten kamyen yenbe gogo mata kame forok yetek goke tagalyiņ.

⁵² Irde Yuda mar muņ po moņ, Al Kurunyen dirnen wen hoyande hoyande han wor yawan tunnan gabu yirde unkenen po iryen goke ten kamyen goyen wor tagalyiņ.

⁵³ Niņgeb gor matbe mel gobe Yesu daha mat kura mayteke kamyen yen belen niņ nankenen hinhan.

⁵⁴ Niņgeb Yesube goke tenbe Yuda mar diliņyan ma kuņ hinhin. Gwaha titnenbe yubul ten sawsawa nana bindere tiyun kura Efraim inen hanyende komatmiņa kuņbe gor hinhan.

⁵⁵ Be, Yuda marte gabu nalu kurun kura Pasoba goyen binde binde hej hinhin. Irkeb al budam Pasoba nalu ma forok yekeya uliņ wuk yird yird mata titek yenbe Yerusalem hurkun hinhan.

⁵⁶ Irkeb Yuda marte doyan marbe Yesu niņ hugiņen nankenen hinhan. Irdeb yiņgen uliņ kadam gusunan gird tenbe, “Dahade nurde han? Pasoba gabu nalure gayen ma po wayyen yen nurde han?” yamiņ.

⁵⁷ Goyenbe pris buda gote karkuwanmiņa Farisi marya belenbe al momon yiramiņ. “Al kura Yesu goyen gor hi yen nurdeb wan momon dirkeb kuņ ten fere titek,” yinamiņ.

12

*Maria belen he fimiñ hamiñ kusamuñ goyen
Yesu kahañde wogoryiñ
(Matiyu 26:6-13; Mak 14:3-9)*

¹ Be, Pasoba nalu goyen nalu 6 po heñ gab forok yetek hekeb Yesu go Lasarusyen tiyuñ Betani kuñ forok yiriñ. Lasarusbe kamtiñde mat Yesu belen isañ hiriñ al go goyen.

² Be, gorbe Yesu niñ teñ biñge kañbe Marta belen biñge go gale heñ hinhin. Goya goyenbe Lasarusbe biñge niniñ yeñ gor gabu iramiñ mar goyen biñge nen nen gasuñde keperde hinhin.

³ Be, mel go gwaha teñ hikeyabe Maria belen nat he fimiñ hamiñ kusamuñ wor po, irde damumbe hende wor po goyen tawanbe tumñañ po Yesu kahañde wogordeb tonañ yuwalheñ belen po utma tiyyiñ. Irkeb he fimiñ wok iryiñ gote hamiñ igiñ muñ gore po ya go ep iryiñ.

⁴ Goyenbe Yesuyen komatmiñ kura Yudas Iskariot belen Maria mata tiyyiñ goke igiñ ma nuryiñ. Al gobe kame Yesu goyen asogo haniñde kiryiñ al go goyen.

⁵ Be, al goreb, “Nat he fimiñ gabe al kura dama unñkureñ meten teñ hora tiyyen go goya tuñande. Niñgeb det fimiñ ga damu tikeb gote muruñgem teñ al buniñen yuntewoñ,” yiriñ.

⁶ Goyenbe Yudasbe al buniñen goke wor po ma nurde hinhin. Yeñbe kawe al geb, gogo gwaha mat mere tiyyiñ. Yeñbe Yesuya komatmiñya gote hora doyañ irde hiyen al gega, hañkayen hañkayen hora go kawemde nene hiyen.

⁷ Be, Yudas go gwaha yekeb Yesu belej wol henbe, “Tubul tinañ. Yeñ belej hanka det fimiñ hamiñ igiñ muñ go teñ gwaha nira gobe kame mete nird nird ge sam nirnayiñ goke gitik teñ teñ ge gwaha nira.

⁸ Al buniñenbe denya hugiñen hinayiñ. Goyen-poga nebe denya hugiñen ma hitek geb,” yiniñ.

⁹ Be, goya goyenbe Yuda mar buda kurun belej Yesu go ya goyenter hi yeñ nurdeb wayamiñ. Goyenbe Yesu yeñ ge po moñ, Lasarus kamtiñde mat huwariñ goyen manañ kinniñ yeñ wayamiñ.

¹⁰⁻¹¹ Yuda mar budam Lasarus go keneñbe Yesu hitte kuñ dufaymiñ yeñ ge tareñ irde hinhan. Niñgeb pris buda gote karkuwanmiñ belej Lasarus manañ mayteke kami yeñ mere sege iramiñ.

Mesaia Yerusalem kuriñ

(Matiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Be, ferd fay urkeb al buda kurun Pasoba gabu nalu kurun goke Yerusalem wayamiñ mar gore Yesube Yerusalem kuñ hinhin goyen mere momonmiñ nuramiñ.

¹³ Irdeb patila yuwalñen yufun teñ yad kuñbe tupi teñ waniñ yeñbe kuware gaha yamiñ:

“Al Kurun turun irniñ ko!

Doyañ Al Kurunyen denemde wañ hi al gobe Al Kurun belej guram irde sañiñ iryen!

Israel marte Doyañ Al Kurunbe Al Kurun belej guram iryen!” yamiñ. *Tikiñ 118:25-26*

¹⁴ Be, Yesu go Al Kurunyen asañde katiñ gwahade po, donki fonen kura keneñbe go hende

kipiryin. Mata tiyyin goke ten asande katinbe gahade:

¹⁵ “Den Saion taunde nin mar, kafura ma henayin. Doyan Al Kurunjin kurun donki fonen hende wan hi go kennan,” yitin hi. *Sekaraia 9:9*

¹⁶ Goyenbe hanƙapyabe mata goyen goke komatin yagobe bebak ma tiyamin. Goyenbe kame Yesu go Al Kurun hitte mulgan hen hurkun den turun yan tirin kamere gab Yesu mata tiyyin goke Al Kurunyen asande katin hi goyen bebak tiyamin. Irde al buda kurun gore yen ge mata tiyamin go wor gwahade po katin hi goyen go bebak tiyamin.

¹⁷ Be, al buda Yesuya hikeya Lasarus kamyin goyen yen belen yeke horabok metere mat huwaryin go kenamin mar gore gote mere mon tagalde tukamin.

¹⁸ Irkeb al budam wor po mata tinen turun yan forok iryin goyen nuramin geb, kun tupi tinin yen kwamin.

¹⁹ Ningeb go yenenbe Farisi mar go yingen ulin mere tenbe, “Ga kennan! Al buda kurun gabe dubul ten yen po gama irde pasi hini taha geb!” yamin.

Yesube kamyen goke tagalyin

²⁰ Be, Pasoba gabu nature Al Kurun dolon irnin yen Yerusalem hurkamin mar bana gonbe Grik mar manan hinhan.

²¹ Mel gore Galili nana bana nin taun kura Betsaida nin al Filip hitte wayamin. Wanbe, “Nenbe Yesu kinnin wor po yen nurde hite,” inamin.

22 Irkeb Filip beley Andru hitte kuñ momon iriyiñ. Irkeb Andruya Filipya tumñande kuñ Yesu momon iraryum.

23 Irkeb Yesu beley wol heñbe, “Ne Al Urmiñ gayen deñe turnuñ yañ tetek nalube gago forok yihi.

24 Fudinde wor po dinenñ hime, wit bilmiñbe megenñ bana kurkuñ gabe kawañ heñ iginenñ paya hiyyenñ. Munañ gwaha ma tiyyenñbe paya ma hiyyenñ.

25 Al kura yinñenñ ge po nurde hi al gobe Al Kurunya ma hiriryenñ. Munañ al kura megen gar henya yinñenñ ge ma nurde Al Kurunñ niñ po nurde hi al gobe yenya huginñenñ hiriryenñ.

26 Al kura ne niñ metenñ tenñ hime yenñ nurde hi albe merene po gama irde hiyenñ. Irdeb ne heñde gorbe metenñ alne wor gor hiyenñ. Adonebe ne niñ metenñ tenñ hiyenñ al goyen turuñ iryenñ.

27 “Be, bener kandukñenñ wor po nurhem geb, daha yewenñ? ‘Ado, ulner kanduk forok yewenñ tiya go farañ nurke ma kenenñ,’ inenñ? Moñ, nebe kanduk goyen go po tewenñ yenñ wamiriñ geb.

28 Ado, dengebe turnuñ yañ hewoñ yenñ nurde hime,” yiriñ. Irkeb nañkinñde mat al melak kura, “Dennebe bikkenñ turnuñ yañ irmiñ, irde sopte gwaha ireñ,” gwahade forok yiriñ.

29 Irkeb al buda gor hinhan go mere goyen nurdeb, “Daga mere tiya,” yamiñ. Munañ kurabe, “Al Kurunyen miyoñ beley mere ira,” yamiñ.

30 Irkeb Yesu beley, “Mere forok yihi gabe denñ ge tenñ forok yihi. Ne niñ moñ geb.

31 Be, Al Kurunñ beley megen niñ alya bereya

merem yaŋ yirtek nalube haŋka gago. Irdeb megen gar niŋ doyaŋ al Satanbe takira timeke tareŋ miŋmoŋ heweŋ tiya.

³² Goyenbe ne kuruse hende nade nisaŋ heke gab alya bereya megen haŋ kuruŋ gayen nigen hitte yawayaŋ,” yinyiŋ.

³³ Gwaha yinyiŋ gobe kame mata dahade mat kamyen goyen yikala yire yeŋbe gogo yinyiŋ.

³⁴ Irkeb al buda gore, “Neŋbe Moseyen sabarebe Mesaiabe hugiŋeŋ hiyeŋ yeke nurde hityen. Goyenbe dahade niŋgeb, ‘Al Urmiŋbe he hende kamyen,’ yeŋ ha? Al Urmiŋ gobe ganuŋ?” yeŋ hitem po gusuŋaŋ iramiŋ.

³⁵ Irkeb Yesube mel goya sobamde ma hiyeŋ goke maya mere mat wol heŋbe, “Hulsibe denya ulyaŋde ma hiyeŋ. Niŋgeb hulsi hiya gayenter po kuŋ hinayiŋ. Heŋ ga moŋ kidoma aw dureŋ tiya geb. Al kura kidoma bana kuŋ hiyeŋ al gobe gor kuŋ hime yeŋ ma po nurdeya kuŋ hiyeŋ.

³⁶ Hulsi goyen denya hikeyabe yeŋ ge dufaytiŋ tareŋ irnayiŋ. Gogab deŋbe hulsi bana heŋ mata igiŋ teŋ teŋ mar henayiŋ,” yinyiŋ. Be, Yesu go meremiŋ pasi irdeb al buda go yubul teŋ kuŋbe nennak yeŋ bana kuriŋ.

Yuda marbe Yesu pel irtek po hamiŋ

³⁷ Be, Yesube mata tiŋeŋ turuŋ yaŋ goyen Yuda mar diliŋyaŋ wor po forok yirde hinhin gega, yeŋ ge dufaymiŋ saŋiŋ ma irde hinhan.

³⁸ Go teŋ hinhan gobe Al Kuruŋyen mere basan al Aisaia belen kame gwahade forok yiyen yeŋ kayyiŋ goyen po forok yeŋ hinhan. Merebe gahade:

“Doyaŋ Al Kurun, mere tagaltekeb ganun belen fudinde yeŋ nurde haŋ? Hubu wor po! Irdeb ganun mar hitte Doyaŋ Al Kurun belen tareŋmiŋ goyen yikala yiryen? Hubu wor po!” yitiŋ. *Aisaia 53:1*

³⁹ Niŋgeb Aisaia belen yitiŋ gwahade goyen po, mel gobe dufaymiŋ yeŋ ge tareŋ ma po iramiŋ. Mel gote matamiŋ goke Aisaia belen mere hoyan kura gahade kayyiŋ:

⁴⁰ “Yeŋ belen mel gote diliŋbe titmiŋ yiryiŋ. Irde biŋbe pet tiyyiŋ.

Niŋgeb diliŋ gore epte ma nanŋkennayiŋ.

Irde biŋ go gereŋ ma yeke epte ma bebak tinayiŋ.

Irde ne hitte mulgaŋ ma henayiŋ.

Moŋ manhan ne hitte mulgaŋ heke sope yirme-won,” yitiŋ. *Aisaia*

6:10

⁴¹ Aisaiabe Al Kurun belen Yesu deŋem turnun yaŋ irtiŋ goyen bikkeŋ keneŋbe yeŋ ge gogo tagalyiŋ.

⁴² Be, al budam Yesu gwaha mat pel iramiŋ gega, doyaŋ mar budambe yeŋ ge dufaymiŋ saŋiŋ iramiŋ. Goyenbe Farisi mar belen nurdeb dakira tike gabu yamiŋde epte ma kutek yeŋ kafura hamiŋ. Goke teŋbe Yesu niŋ dufaymiŋ tareŋ iramiŋ goyen kawan ma tagalamiŋ.

⁴³ Mel gobe al belen turun yird yird niŋ po amaneŋ nurde hanyen. Irde Al Kurun belen turun yird yird niŋ ma nurde hanyen geb, gogo kawan ma tagalamiŋ.

⁴⁴ Be, Yesu belen kuware gahade tagalyiŋ: “Al kura ne niŋ dufaymiŋ saŋiŋ iryenbe ne niŋ po

ma dufaymiñ taren iryen. Nad nerke wamiriñ al goke manañ dufaymiñ sanñ iryen.

⁴⁵ Irde al kura ne ninyeñ al gobe ne po ma ninyeñ. Nad nerke wamiriñ al goyen wor kinyeñ.

⁴⁶ Nebe hushi melak heñ hi go gwahade goyen melak hewe yeñ megen gar wamiriñ. Gogab al kura ne niñ dufaymiñ taren iryen gobe kidomare ma hiyeñ.

⁴⁷ “Al kura merene nurde ga biñde ma kerde hiyeñ al gobe ne beleñ merem yañ ma ireñ. Nebe megen niñ alya bereya gayen merem yañ yire yeñ ma wamiriñ. Al Kurun hitte yumulgan tiye yeñ wamiriñ.

⁴⁸ Gega ne harhok nuneñ merene ma nurde hañ mar goyen merem yañ yiryen albe hi. Niñgeb nalu funañdebe mere tagalde himyen gore wor po merem yañ yiryen.

⁴⁹ Gwaha, nebe nigen dufayner ma mere teñ hime. Adone nad nerke wamiriñ al goreb mere gwahade tiyayiñ, irde gwaha mat yawayiñ goyen nineñ hiyen.

⁵⁰ Yeñ beleñ nineñ hiyen mere gobe al beleñ gama irdeb yenya hugiñeñ hinayiñ yeñ nurde hime. Niñgeb mere teñ himyen kurun gabe Nanne beleñ gwaha yawayiñ nineñ hiyen go mun po yeñ himyen gogo,” yinyiñ.

13

Yesu beleñ komatmiñ yagot kahañ halde yunyiñ

¹ Be, gabu nalu kurun Pasoba go gise gwahade hiriñ. Irkeb Yesu go megen ga tubul teñ Nanin hitte kun kun nalumiñ forok yihi yeñ nuryiñ.

Yeñbe alya bereyamin megen hañ mar goyen bubulkunne wor po yeñ nurde yunenbe igin yeñ ge teñ kameñ yeñ nurde hinhin geb, dufaymin goyen yikala yiriyin.

² Be, wawunbanare nin binje nene hinhan. Irkeb Unjurabe Saimon Iskariot urmin Yudas belen Yesu asogo haninde kiryen yeñ bikken bin tirin.

³ Yesube det kurun gayen doyan yird yird tareñ Naniñ belen untin goyen nurde hinhin. Irde yeñbe Al Kurun hitte mat watin, irde sopte yeñ hitte mulgan hiyyen goyen wor nurde hinhin.

⁴ Ningeb binje nen hinhande mat huwardeb ulinhormin hende nin goyen tugu teñbe ulin utma teñ teñde nin amil teñ mal temdere giti iriyin.

⁵ Gwaha teñ gab koronde fe wogordeb komatmin yagot kahan halde yunyin. Irdeb amil gore po fe goyen utma teñ yunyin.

⁶ Be, gwaha teñ kun kunbe Saimon Pita hitte hirin. Irkeb, “Doyan Al Kurun, ge gayenbe kahanne halen teñ ha?” inyin.

⁷ Irkeb wol henbe, “Mata tihim gote min bebak ma taha. Goyenbe kamebe bebak tiyayin,” inyin.

⁸ Irkeb Pita belen, “Mon, kahanne epte ma halayin geb,” inyin.

Irkeb Yesu belen wol henbe, “Kahange ma halenbe epte ma metenbe kurun gote iginen tawayin,” inyin.

⁹ Gwaha inkeb Pita go, “Doyan Al Kurun, gwahade kenem kahanne po ma halayin. Hanneya tonanneya manan tumnan halde nunayin,” inyin.

10 Irkeb wol heñbe, “Al fe gimtin̄ gobe ulin̄de tikiñ miñmoñ geb, kahañ po haltek hi. Gwahade goyen po den̄be bikkeñ Al Kurun̄ diliñde wukkeñ hañ. Goyenbe den̄ tumñañ moñ geb,” inyiñ.

11 Al gore asogo haniñde niryeñ yeñ bikkeñ nurde hin̄hin geb gogo, “Den̄ tumñañbe wukkeñ hañ gega, al un̄kureñ po gabe gwahade ma hi,” yinyiñ.

12 Be, komatmiñ yagot kahañ halde pasi irdeb ulin̄hormiñ hende niñ tugu titiñ goyen sopte teñ hor irdeb mulgañ heñ gasuñmiñde kuñ kipiryiñ. Irdeb, “Den̄ ge teñ mata tihim gate miñ bebak tahañ?” yeñ gusuñañ yiryiñ.

13 Irdeb gaha yinyiñ: “Den̄ belen̄ Tisa nineñ hanyen, munañ kurarebe Doyañ Al Kurun̄ nineñ hanyen. Nebe al gwahade geb, den̄ belen̄ gwaha nineñ hañ gob fudinde.

14 Niñgeb gayenterbe Tisaya Doyañ Al Kurunya nineñ hanyen gare kahañtiñ halde dunhem geb, den̄ wor kadom kahañ halde gunen̄ teñ hinayiñ.

15 Nebe mata gwaha teñ hinayiñ yeñbe gago dikala dirhem. Niñgeb den̄ wor dindiken̄be kadtiñyen meten̄ al yeñ nurde kadom farañ gurd teñ hinayiñ.

16 Fudinde wor po dinen̄ hime, meten̄ al kura doyañ almiñ folek ma hañ, irde mere basañ al gobe hulyañ iryeñ al go folek ma hañ.

17 Den̄be saba gayen bebak tahañ. Niñgeb saba gayen gama irde mata teñ hinayiñbe Al Kurun̄ belen̄ guram dirde igiñ igiñ diryeñ,” yinyiñ.

18 Be, Yesu go sopte gaha yinyiñ: “Nebe den̄ tumñañ goke ma yeñ hime. Neb basiña yirmiriñ

mar gobe nurde yunen hime. Goyenbe mere Al Kurunyen asanđe katiñ hi gobe forok po yiyyen. Merebe gahade: ‘Al kura neya tumñan binje neren al gore tigiri ten asogo niryen,’ yitiñ hi.

¹⁹ Mata goyen forok ma yen hikeya go wa gago dinen hime. Gogab mata go forok yekebe nebe Mesaia yen dufaytin sanin irnayin.

²⁰ Fudinde wor po dinen hime, al kura ne belen al yad yermekke kunayin mar gote saba fudinde yen nurnayinbe merene nurde han yen nurd yunen. Irdeb al kura merene fudinde yen nurnayinbe nad nerke wamirin al gote mere nurde han yen nurd yunen,” yinyin.

²¹ Be, gwaha yinen pasi henbe binde kanduknen wor po nurdeb kawan po, “Fudinde wor po dinen hime, kuratin kura belen pel nirde asogo haninde neren tiya,” yinyin.

²² Irkeb komatmin belen kukuwamnen nurdeb ganun nin kura yihi yen yingen ulin kadam genen tiyamin.

²³ Be, komatmin kura Yesu belen bubulkuñne wor po yen nurd unen hiyen al gobe Yesu bindere gegelhek mat bulgan yitiñ hinhin.

²⁴ Irkeb Saimon Pita belen al go hanin belen po tunan irdeb, “Ganun nin yen ha yen gusunan ira,” inyin.

²⁵ Irkeb al gore Yesu hinhin belen ge tawun henbe, “Doyan Al Kurun, ganun nin yen ha?” inyin.

²⁶ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Al gobe beret parwek gayen koron bana fe ulin irde ga unen al goyen,” inyin. Irdeb beret parwek go ten koron

bana fe ulinj irde Saimon Iskariot urminj Yudas unyinj.

²⁷ Be, Yudas go beret go tekeb goyare po Satan belenj ketal uryinj. Irkeb Yesu belenj, “Mata kura tiyenj tenj ha gobe aranej po tiyayinj,” inyinj.

²⁸ Goyenbe yenya gor binje nene hinhan mar goreb minj daninj Yesu belenj Yudas gwaha ina yenj bebak ma tiyaminj.

²⁹ Yudasbe mel gote hora doyanj irde hinhin al geb, al kurabe Yesu belenj Pasoba binje damu tenj tenj goke inenj hi yenj nuraminj. Kurabe hora tenj al buninjen yunenj yunenj ninj inenj hi yenj nuraminj.

³⁰ Be, Yudas go beret tenje goyare po kat sinjare kurinj. Gobe wawunde tiyyinj.

Yesu belenj saba tarej gergen goyen komatminj yunyinj

³¹ Be, Yudas go kukeb Yesu belenj, “Be, hanjgabe ne Al Urminj gayen denje turnunj yanj goyen tetek hihim. Irde ne belenj mata tiyenj goreb Al Kurunj denje turnunj yanj tiyyenj.

³² Ninjgeb Al Kurunj belenj ne hitte mat denje turnunj yanj tiyyenbe yenj belenj wor yingenj hitte mat denje turunj iryenj. Irdeb aranj po iryenj.

³³ Dirinje yago, nebe denya sobamde ma hitek geb. Denje ne ninj nanjkenayinj gega, Yuda mar yinminj gwahade goyen po, ne kwenje gorbe denje epte ma kunayinj dinenj hime gago.

³⁴ Nebe saba gergenj kura gago direnj tihim: kadtinj ge amanenj nurd gunenj tenj hinayinj. Ne belenj denj ge amanenj nurde himyen gwahade goyen po, denj wor ditinj ge kadam amanenj nurd gunenj tenj hinayinj.

³⁵ Gwahade kadtiŋya kadom amanen nurd gunen ten hinayinbe al hoyan kurun gore denenbe nere komatne yen nurde dunen hinayin geb,” yinyin.

³⁶ Gwaha yinkeb Pita beben, “Doyan Al Kurun, gebe dare kwayin?” inen gusunan iryin. Irkeb Yesu beben wol henbe, “Hanke wor pobe kwende gor epte ma kwayin. Gega kamebe igin kwayin,” inyin.

³⁷ Irkeb Pita beben, “Doyan Al Kurun, dahade ningeb hanke gayen epte ma gama giren? Nebe ge nin ten igin kamen,” inyin.

³⁸ Irkeb wol henbe, “Ge gayen fudinde wor po ne nin ten igin kamayin? Fudinde wor po ginhem. Hanke wawun tatirok mere ma tikeya wawun karwore ne nin yen, ‘Al gob ma nurde unen hime,’ yawayin,” inyin.

14

Yesu beben komatmin sanin yirin

¹ Be, Yesu go sopte po, “Ne dubul ten kwen goke kanduknen ma nurnayin. Al Kurun nin hekken nurde hinayin. Irdeb ne nin wor hekken nurde hinayin.

² Nanner yarebe hen hen gasunbe budam han. Ningeb gor kun gasuntin sope yiren tihim. Gasun go budam mon manhan gwahade ma dinmewon.

³ Kun gasuntin sope yirde ep irdeb mulgan hen wan ne hen de gor duken. Gogab den manan ne hen de gor hinayin.

⁴ Denbe ne kwen ten himere gor kun kun bebenbe nurde han gogo,” yinyin.

⁵ Irkeb Tomas belen, “Doyan Al Kurun, nebe gor kwen taha yen ma nurde hite. Niñgeb belen gob daha mat nurtek?” inyin.

⁶ Irkeb wol henbe, “Nebe Al Kurun hitte kun kun belen. Irde nebe mere fudinde gote min al, irde Al Kurunya huginen hen hen gote min al wor po. Niñgeb ne minmonbe al kura Adone hitte epte ma kunayin.

⁷ Denbe ne gayen kenkela nurde nunen hanjen manhan Adone wor nurd unwon. Goyenbe gayenter matbe ne gayen nurd nunen han geb, Adone wor nurde unen hinayin. Goke ten denbe bikken nurd unen han yen nurde hime.” yinyin.

⁸ Irkeb Filip belen, “Doyan Al Kurun, Nanake dikala dira. Dikala dirke kenenbe ep gogo yen nurtek,” inyin.

⁹ Irkeb wol henbe, “Filip, nebe denya ulyande hityen gega, ma po nurd nunen ha? Al kura ne nenen hiyen al gobe Nanne manan kenen hiyen. Niñgeb dahade geb, ‘Ado dikala dira,’ ninen ha?

¹⁰ Nebe Nanneya hirekeb Nannebe neya har gobe fudinde yen ma nurde ha? Ne belen mere dirde himyen gobe dufayner ma dinen himyen. Meten ten himyen kurun gobe Adone, ne hitte hi gote meten geb, yen belen neya hen metenmin ten hiyen.

¹¹ Nebe Nanneya har, irde Nannebe neya har yemeke goke fudinde yen nurnayin. Munan gwaha ma tenbe mata tinen turun yan wor po forok yirmeke yenen hanjen goke nurde gab mere ten hime gayen fudinde yen nurnayin.

¹² Fudinde wor po dinen hime, al kura ne

nin dufaymin taren iryenbe ne belen mata forok yirde himyen goyen yen wor forok yirde hiyen. Irde nebe Nanne hitte kwen geb, al gobe ne belen mata ten himyen gote folek wor po ten hiyen.

¹³ Irdeb denjer* det kura nin gusunan hekeb ne belen wol hen dunen. Gogab Adonebe Urmin ne gayen hitte mat denem turnun yan hiyyen.

¹⁴ Denbe det kura nin nurdeb ne denjer po gusunan nirnayin. Irkeb det goke nurnayin goyen dunen.

¹⁵ “Be, denbe ne nin amanen nurnayinbe ne belen mata gwaha gwaha tina dinen hime goyen gama irde ten hinayin.

¹⁶ Ne belen Nanne gusunan irmekeb Faran Al hoyan dunyen. Irkeb yenbe denya huginen hinayin.

¹⁷ Yenbe Holi Spirit. Yende merebe fudinde wor po. Gega megen nin alya bereyabe epte ma kennayin, irde ma nurd unen han geb, meremin fudinde yen ma nurnayin. Goyenpoga denbe yenya hinayin, irde yenbe den bana hiyen geb, nurd unen hinayin.

¹⁸ Nebe kwen gega, kagew yara ma dubul tiyen. Den hitte sopte mulgan hen wayen.

¹⁹ Hen ga mon megen han mar gare ma nennayin. Goyenbe denbe nennayin. Irde nebe kamen gega, sopte huwardeb hen geb, den wor gwahade po hinayin.

²⁰ Gwaha tiyen nalu goyen wakeb Nanneya har

* **14:13:** “Denjer” gabe dulin Yesu denje urde gusunan ird ird nin ma yen hi. Nenbe Yesuyen alya bereya ningeb, yenya awalikde henya gusunan hen hen nin yen hi.

goyen bebak tinayin. Irde denya hite gwahade po, den wor neya han goyen bebak tinayin.

²¹ Al kura sabane nurde gama irde hi al gobe ne nin amanen nurde hi. Irde ne nin amanen nurde hi al gobe Adone belen yen goyen bubulkuñne wor po yen nurde unen hi. Irde ne wor yen goyen gwahade po nurde unenbe nebe al gwahade yen nigen ikala iren, ” yinyin.

²² Irkeb Yudas belen, “Goyenbe, Doyan Al Kurun, dahade geb nen hitte po nebe al gwahade yen dikala dirdeb megen nin marbe gigen ma yikala yirayin?” inyin. Yudas gobe Yudas Iskariot mon, al hoyan po.

²³ Be, Yudas gore gwaha inkeb Yesu belen wol henbe, “Al kura ne nin amanen nurde han marbe sabane gama irnayin. Irkeb Nanne belen bubulkuñne wor po yen nurd yunyen. Irdeb neya Nanneya tumnan yen hitte kuñbe yenya hitek.

²⁴ Munan al kura ne nin amanen ma nurde han marbe sabane ma gama irnayin. Mere den belen nurde han gabe bener nin mon, Nanne nad nerke wamirin al gote mere geb.

²⁵ “Mere dirde hime kurun gabe tumnan henya gago momon dirde hime.

²⁶ Goyenbe kame Farañ Al, Holi Spirit goyen Al Kurun belen ten kerke katen gasuñne tiyyen. Irdeb den nurtek mere kurun goyen yen belen gab saba dirde hiyen. Irde ne belen det momon dirde himyen kurun goyen wor bebak dirde hiyen.

²⁷ Al bin kamke igin hen hen mata goyen den hitte tubul tihim. Al bin kamke hen hen gobe

nigen goyen dunen. Nebe megen niŋ mar belen dunen hanŋen gwahade ma dunen. Niŋgeb kame mata forok yiyyen goke kanduknen ma nurnayin, irde kafura ma henayin.

²⁸ Nebe kwen, irdeb sopte mulgan hen den hitte wayen yen himeke nuran. Niŋgeb ne niŋ amanen nurde han manhan Nanneb ne folek go hitte kwen tihim goke aman hewon.

²⁹ Hanƙa gago mata go forok ma yen hikeya goke dinhem. Gogab mata go forok yeke kenenbe fudinde yen dufaytin taren irnayin.

³⁰ Megen gar niŋ doyan al Satanbe wayen tiya. Niŋgeb sobamde ma hen mere diren geb. Goyenbe Satanbe saninmindebe epte ma daha wet kura niryen.

³¹ Gega nebe Nannen amanen nurde unen hime geb, yen belen gwaha gwaha tiyayin ninyin goyen po tiyen. Gogab al belen ne gayen yenbe al gwahade yen bebak tinayin. Be, wake gasun ga tubul ten kuniŋ,” yinyin.

15

Yesube wain he, irde yende alya bereyabe gote hanin

¹ Be, Yesu go sopte gaha yinyin: “Nebe wain he fudinde wor po. Munan Nannebe wain meten gote min al.

² Yenbe wain hanin kura ne hitte mat kutin goyen iginen ma hen hitinbe walde yemeyde hiyen. Munan wain hanin iginen hen hitin gobe sopte iginen kurun po ferde hiyen yen hanin sope yirde hiyen.

³ Denbe saba dirde himyen goreb bikkenj po he haniñ harañ hitiñ gwahade goyen dirtiñ hañ.

⁴ Niñgeb denbe neya po hinayiñ. Irkeb ne gayen denya heñ. He haniñ kura piñinde basañ ma hitiñ hiyenbe yiñgenj epte ma igineñ hiyyeñ. Gwahade goyen po, neya ma hinayiñbe, mata igiñ kura ma forok yirnayiñ.

⁵ “Nebe wain he, irde denbe gote haniñ. Niñgeb al kura neya hike nebe yenya heñ al gobe gote igineñ, mata igiñ igiñ budam forok yirde hiyeñ. Munañ neya ma heñ hoyañ muñ po pat yitiñ hiyenbe mata igiñ kura ma po teñ hiyeñ.

⁶ Al kura neya ma hi al gobe he haniñ kura walde temeyke kamtiñ hiyeñ go gwahade hi. He haniñ gwahade gobe yade kakde yemeyke humga kuñ hañyen.

⁷ Munañ denj gayen neya hinayiñ, irde merene manañ denj bana hiyenbe det kura niñ nurde gusunañ henayiñ. Irdeb det gobe yade hinayiñ.

⁸ Gwaha teñbe mata igiñ igiñ kuruj forok yirde hikeb gore Nanner denbebe turñuj yañ heñ hiyeñ. Gwaha teñ hinayiñ gabe al hoyañ belenj nere komat yeñ denenj hinayiñ.

⁹ “Be, Nanne belenj ne gayen bubulkuñne wor po yeñ nurde nunenj hiyen gwahade po, ne wor denj gayen bubulkuñne wor po yeñ nurde dunenj hime. Niñgeb denj ge amanenj nurde dunenj hime bana goñ heñ mata teñ hinayiñ.

¹⁰ Nebe Adoner saba gama irde himekeb ne gayen bubulkuñne wor po yeñ nurd nunenj hiyen bana goñ hime. Gwahade goyen po, denj belenj wor sabane gama irnayiñbe denj gayen

bubulkunne wor po yeŋ nurde duney heŋ goyen bana hinayin.

¹¹ Mere ga momon dirde hime gabe aman dufayne manan hime gwahade goyen po, deŋ wor gotin yan hinayin, irde aman dufaytin goyen kurun wor po hewon yeŋ gago momon dirde hime.

¹² Sabanebe gahade: ne beley deŋ gayen bubulkunne wor po yeŋ nurd duney himyen gwahade goyen po, deŋ wor kadtin yago nin amaney nurd guney teŋ hinayin.

¹³ Ningeb kadtin ge amaney nurd nurd mata fudinde wor pobe kadtin ge nurde faran yurde kamnayin gogo.

¹⁴ Deŋbe sabane gama irde hinayinbe duwanne yago wor po henayin.

¹⁵ Metey albe doyan almin beley metey daha teŋ hi goyen ma nurde hi. Goyenbe deŋbe nurde han geb, metey marne ma diney. Gwaha dintinbe duwanne yago diney. Nebe Al Kurun beley saba nirtin kurun goyen momon dirde himyen geb, gogo duwanne yago diney hime.

¹⁶ Deŋ beley basiŋa ma niraminy. Gwaha nirtinbe kun iginey huginey hitek mata igin goyen forok yirnayin yeŋ basiŋa dirmirin. Gwaha teŋ henyabe ne deŋner det kuran gusunay hekeb, Nanne beley igin ala po duney.

¹⁷ Ningeb kadtin ge kadom amaney nurd guney teŋ hinayin. Sabanebe gago geb,” yinyin.

Megen nin marbe Yesuyen komatmin haram yirde hinayin

18 Be, Yesu go sopte po gaha yinyiñ: “Megen niñ mar belej haram dirkebe, ‘Neñ gago po ma dirhañ. Doyañ alniniñ wa haram iramiñ go,’ yeñ nurde hinayiñ.

19 Deñbe megen niñ mar manhan megen niñ mar belej awalik igiñ igiñ po dirde hiwoñ. Gega deñbe megen niñ mar bana mat basiña dirmiriñ geb, deñbe megen niñ mar moñ. Goke teñbe megen niñ mar belej deñ gayen igiñ ma nurd duneñ hañ gogo.

20 Ne belej, ‘Metey albe doyañ almiñ epte ma fole iryeñ,’ dinmiñ gobe bitiñ sir ma yiyyeñ. Niñgeb dinmiñ gwahade po, mel gore ne buluñ buluñ nirnayiñbe deñ wor buluñ buluñ gwahade po dirnayiñ. Munañ mel gore sabane nurde gama irnayiñbe dende saba niñ wor gwahade po tinayiñ.

21 Mel gobe nad nerke wamiriñ al goyen ma nurde uney hañ geb, ne niñ igiñ ma nurdeb deñ manañ buluñ buluñ dirnayiñ.

22 Ne belej wañ saba ma yirmiñ manhan mata buluñ miñmoñ hiwoñ. Goyenbe ne wañ saba yirmiñ geb, epte ma neñbe mata buluñniniñ miñmoñ yetek hañ.

23 Al kura buluñey wor po nurd uney hi al gobe Adone wor buluñey wor po nurd uney hi.

24 Ne belej mata tiñey turuñ yañ wor po al kura belej epte ma forok yirtek goyen mel gote diliñ mar ma forok yirmiñ manhan mata tiñey ne belej yirmiñ go pel irañ gote mata buluñ miñyañ ma hiwoñ. Goyenbe mel gobe mata tiñey goyen yenañ gega, neya Adoneya tumñañ buluñey wor

po nurd dunen hañ.

²⁵ Goyenbe mata gwaha ten hañ gobe yende sabare Mose belen, 'Mel gobe miñ miñmon bulun nurd nunen hañ,' gwahade kayyin goyen go po ten hañ.

²⁶ "Be, Farañ durd durd Albe wayyen. Yenbe Holi Spirit, mereminbe fudinde wor po, irde Adone hitte mat wayyen. Ne belen Al Kurun hitte mat ten kermeke wanbe ne nin momon dirde hiyen.

²⁷ Irkeb den wor ne nin al momon yirde hinayin. Denbe meten miñ urmirinde mat po neya hityen geb, den wor gwaha tinayin," yinyin.

16

¹ Be, Yesu go sopte gaha yinyin: "Mere dirhem kurun gabe dufaytin ne nin taren irtin goyen yubul ma tinayin yenbe gago dinhem.

² Be, Yuda mar belen yende gabu yare dakira tike epte ma kunayin. Fudinde, al kurabe Al Kurun nin kenkela meten tihit yenbe mudunke kamnayin nalu goyen forok yiyyen.

³ Go mar gobe neya Nanneya ma nurde dunen hañ geb, mata gogo ten hinayin.

⁴ Nebe nanja hakot po momon dirde hime gago. Gogab nalu goyen forok yekeb bikken hayhay diryin go gago forok yen hañ yen bitin bak yenayin. Hañkapyabe tumnan hinhet geb, momon ma dirmirin," yinyin.

Holi Spirityen meten

⁵ Be, Yesu go sopte gaha yinyin: "Hañkabe nad nerke wamirin al hitte kwen tihim. Goyenbe den

gayen al kura belen, ‘Dare kwen ten ha?’ yen gusunan ma nirhan.

⁶ Mere dirhem garebe buninen dufay belen po dukdawan dira.

⁷ Goyenbe fudinde wor po dinen hime, den gayen igin hewon yen nurdeb gago kwen tihim. Ne ma kwenbe Farañ Durd Durd Al go den hitte ma wayyen. Gega ne kwen gab Farañ Durd Durd Al go ten kermeke wayyen.

⁸ Yen belen wanbe megen han marbe mata bulun minyan goyen yikala yirkeb yenen bebak ten hinayin. Irde daminbe Al Kurun dilinde mata huwak, irde kame Al Kurun belen merem yan yiryen goke wor momon yirde hiyen.

⁹ Mata bulunminbe ne nin dufaymin sanin ma irde han gogo yen yikala yiryen.

¹⁰ Nebe kamen, irde huwaren, irdeb Al Kurun hitte hurkumeke al kura ma nennayin. Mata kurun go tiyen gote min goyen Farañ Al belen yikala yirkeb Al Kurunbe huwak yen bebak tinayin.

¹¹ Irde megen nin marte doyan al Satanbe bikken Al Kurun belen merem yan iryin geb, kame megen nin alya bereya tumnan merem yan yiryen goyen yikala yiryen.

¹² “Be, nebe det budam wor po momon dirtek han gega, denbe epte ma merene tumnan bebak tinayin. Nin geb tumnan ma momon diren.

¹³ Goyenbe Holi Spirit, mere fudinde po yen hi al gore wan gab mata fudinde ten ten belnen kurun go dikala diryen. Yenbe yingen de dufayde ma mere tiyyen. Al Kurun belen mere momon irke go po momon diryen. Irde mata kame forok

yetek goyen manañ momoñ diryen.

¹⁴ Merenebe yen belen gab basañ hen momoñ dirde hiyen. Gwaha matbe denne turnuñ yañ irde hiyen.

¹⁵ Al Kurunyen dawet kurun gobe tumñañ nigen ala. Gwahade geb Holi Spirit belen detne kurun goyen dikala dirde hiyen yihim gogo,” yinyiñ.

Yesu niñ biñ misiñ nurnayiñ gega, kamebe aman henayiñ

¹⁶ Be, Yesube sopte po yiriñ. “Muñ kura henbe ma nennayiñ gega, gor mat hitñen tenbe sopte nennayiñ,” yinyiñ.

¹⁷ Irkeb komatmiñ yago kura belen, “Daha yihim yenbe, ‘Muñ kura henbe ma nennayiñ gega, gor mat hitñen tenbe sopte nennayiñ,’ yen hi? Irde, ‘Nanne hitte kwen tihim,’ yen hi?” yen kadam gusuñañ gird tiyamiñ.

¹⁸ Mel gobe goke gusuñañ po hen henbe, “Yen belen, ‘Muñ kura henbe,’ gwaha yen hi gobe daniñ wor po yen yen hi? Nenbe gwaha yen hi yen bininiñ bak ma yen hi,” yen kadam gusuñañ gird tiyamiñ.

¹⁹ Be, Yesu go mere tiyyiñ goke komatmiñ yago belen gusuñañ irtek heke yenenbe, “Den gayen ne belen, ‘Muñ kura henbe ma nennayiñ gega, gor mat muñ kura hitñen tenbe nennayiñ,’ yihim goke gusuñañ nirniñ ten hañ?”

²⁰ Fudinde wor po dinen hime, megen niñ marbe ne kamen goke aman hekeb denbe ne niñ buniñen nurde esinayiñ. Fudinde, den belen ne

kammeke goke kandukneṅ nurnayin. Goyenbe kamebe amanṅ henayin.

²¹ Bere kura dirinṅ kawanṅ kertek naluminṅ forok yekeb dirinṅ kawanṅ kere yeṅbe ulinṅ misinṅ kurunṅ katyenṅ. Goyenbe dirinṅminṅ go kawanṅ hekeb goke amanṅenṅ nurdeb ulinṅ misinṅ katyenṅ goke binṅ sir yiyyenṅ.

²² Ninṅeb gwahade po deṅ wor hanṅka gabe kandukneṅ nurde hanṅ. Gega sopte waṅ denmekeb goyenter mat amanṅ wor po heṅ hinayinṅ. Irkeb al kura belenṅ amanṅtinṅ goyen epte ma goranṅ diryenṅ.

²³ Goyenterbe det kura ninṅ ne ma gusunṅanṅ nirnayinṅ. Fudinde wor po dinenṅ hime, deṅner det kura ninṅ Nanne gusunṅanṅ irnayinṅ kurunṅ gobe dunyenṅ.

²⁴ Meheṅde ne gama niraminde mat waṅ waṅ hanṅkabe ne deṅner det kura ninṅ ma gusunṅanṅ irde hanṅyen. Goyenbe hanṅka matbe ne deṅner gusunṅanṅ irde hinayinṅ. Irkeb det ninṅ gusunṅanṅ irde hinayinṅ kurunṅ goyen dunenṅ hiyenṅ. Irkeb goke amanṅenṅ wor po nurde hinayinṅ.

²⁵ “Nebe maya mere mat mere dirde himyen. Goyenbe nalu kura forok yekeb sopte ma maya mere mat mere dirde heṅ. Nannenṅbe kawanṅ po mere dirde heṅ.

²⁶⁻²⁷ Al Kurunṅbe deṅ gayen bubulkunṅne wor po yeṅ nurde dunenṅ hi. Ninṅeb go nalurebe ne deṅner dindikenṅ gusunṅanṅ irde hinayinṅ. Ne belenṅ po deṅ ge teṅ Nanne gusunṅanṅ ireṅ ma dinenṅ hime. Deṅbe ne ninṅ amanṅenṅ nurde hanṅyen, irdeb nebe Al Kurunṅ hitte mat wamirinṅ goyen fudinde yeṅ nurde hanṅyen geb, Adone belenṅ deṅ gayen

bubulkunne wor po yeŋ nurd dunen hi geb, gago dinen hime.

²⁸ Nebe Adone hitte mat megen gar wamirin. Irdeb haŋka gab megen ga tubul ten Nanne hitte mulgan hewen tihim,” yinyin.

²⁹ Irkeb komatmin bebenbe, “Be, mere dirha gabe ufurkun mat ma dirde mere kenkelak po dirha.

³⁰ Gebe det kurun ga nurde ha geb, al kura beben dufay guntek mon yeŋ genhet. Niŋgeb gebe Al Kurun hitte mat wayarin goyen fudinde yeŋ nurde hite,” inamin.

³¹ Irkeb Yesu beben wol henbe, “Be, haŋka gab dufaytin taren irhet yahan. Gega kenkela hen ga hinayin!

³² Den gayen burgagaw kertek nalu forok yewen tiya geb. Go nalu gobe gago bikken forok yihi. Irkeb nubul ten burgagaw kerde tiyuntinyan tiyuntinyan kunayin. Goyenbe nebe nunkuren ma hime, Nanneya tumnan har.

³³ Mere gabe neya hen bitin kamke igin hinayin yenbe gago momon dirhem. Megen garbe kanduk yenen hinayin. Goyenbe ne beben megen nin taren go fole irmin geb, kanduk goke yul ma yenayin, sanin po hen hinayin,” yinyin.

17

Yesu beben komatmin ge ten Al Kurun gusunan iryin

¹ Be, Yesu go gwaha yinenbe kotan kan Al Kurun gaha inyin:

“Ado, nalube gago forok yihi. Urge denem turɲuɲ yaɲ goyen kawan irayɲ. Gogab ne Urge gare wor denge turɲuɲ yaɲ goyen kawan ireɲ.

² Ge belɛɲ megen niɲ alya bereya kurun gayen doyaɲ yird yird tareɲ gobe ne nunariɲ. Gogab alya bereya ne nunariɲ goyen geya hugiɲɛɲ heɲ heɲ goyen yuneɲ.

³ Geya hugiɲ heɲ heɲ gote belɛɲbe gahade: al belɛɲ Al Kurun fudindebe ge gunkurenɲ po ha yeɲ nurd gunɛɲ haɲ, irde ne Yesu Kristu gayen ge belɛɲ nad nerke wamiriɲ yeɲ nurd nuneɲ haɲ gobe geya hugiɲɛɲ heɲ heɲ gote belɛɲ.

⁴ Nebe megen gar metɛɲ nunariɲ gobe pasi irmiɲ. Gwaha matbe saɲiɲge turɲuɲ yaɲ goyen al yikala yirmiɲ.

⁵ Niɲgeb, Ado, haɲkabe ge hitte kweɲ tihim geb, megen ga ma forok yiriɲya geya heɲya saɲiɲne turɲuɲ yaɲ hinhem gwahade goyen po nirayɲ.

⁶ “Be, nebe megen niɲ mar hitte mat alya bereya basaɲa yirde nunariɲ mar goyen hitte gebe al gwahade yeɲ kawan po yikala yirde himyen. Mel gobe gere. Ge belɛɲ ne nunkeb merege momoɲ yirmeke nurdeb gama irde haɲyen.

⁷ Gayenterbe det kurun ge belɛɲ nunariɲ gobe ge hitte mat po watiɲ yeɲ nurde haɲ.

⁸ Ge belɛɲ mere gwahade yinayɲ niɲariɲ goyen yinmekeb fudinde yeɲ nurde haɲ. Irdeb nebe ge hitte mat wamiriɲ gobe fudinde wor po yeɲ nurde haɲ. Mel gabe ge belɛɲ nad nerke wamiriɲ goyen wor fudinde yeɲ nurde haɲ.

9 “Nebe mel gayen faran̄ yurayin̄ yeñ gusun̄an̄ girde hime. Megen nin̄ mar goke ma gusun̄an̄ girde hime. Ge beley ne nunarin̄ mar gobe gere nin̄geb, yeñ ge po ten̄ gusun̄an̄ girde hime.

10 Nere alya bereya kurun̄ gobe gere, irde gere alya bereya kurun̄ go wor nere. Nin̄geb mel gare den̄ne turn̄un̄ yan̄ wor po goyen kawan irde han̄yen.

11 Nebe megen gar ma heñ tihim, ge hitte hurken̄. Goyenbe mel gabe megen gar hinayin̄. Ado, gebe al wukken̄ wor po, mata bulun̄gem mon̄. Gebe tareñge yan̄, irde tareñge goyen ne nunarin̄. Nin̄geb san̄in̄ger mel ga doyan̄ yirde hike al bulun̄ beley epte ma bulun̄ yirnayin̄. Gogab geya neya un̄kuren̄ har gwahade goyen po, yeñ wor awalikde po hinayin̄.

12 Neb mel gaya tumnan̄ hen̄yabe tareñ nunarin̄ gore po doyan̄ yirde petpet yirde himekeb igin̄ hinhan. Irdeb al kura ma timiymin̄. Goyenpoga al kura bikken̄ gwaha tiyyen̄ yeñ asan̄ger katin̄ goyen fudinde forok yeñ yeñ ge ten̄be al un̄kuren̄ po ga mabok hiyun̄.

13 “Be, gabe ge hitte hurkutek heñ hime. Goyenbe aman̄ heñ himyen̄ gwahade po mel gayen wor aman̄ hen̄ya hiwon̄ yeñ mere kurun̄ gago girhem.

14 Mel gabe merege momon̄ yirmeke gama irde han̄yen. Irkeb megen nin̄ mar beley haram yirde han̄yen. Gobe neb megen nin̄ al mon̄ gwahade goyen po, yeñ wor megen nin̄ al mon̄ geb, gogo haram yirde han̄yen.

¹⁵ Goyenbe mel gayen megen gar mat yade siña yirke kanduk kura ma yenen hinayin yeñ ma ginen hime. Gwaha titneñbe al bulun belen bulun yird yird nin pet pet yirde hayin yeñ gusunañ girde hime.

¹⁶ Nebe megen nin moñ gwahade goyen po, mel gayen wor megen nin mar moñ.

¹⁷ Meregebe fudinde wor po. Niñgeb mereger mel ga saba yirke delger wukken henayin.

¹⁸ Ge belen nad nerke megen gar wamirin gwahade goyen po, ne belen wor mel gayen yad yermeke megen nin alya bereya hitte kunayin.

¹⁹ Nebe mel gayen manañ gere kudinñ wor po henayin yeñ nurdeb yeñ ge teñ nigen gayen wa gunenbe gigen kudinñ wor po hitin hime.

²⁰ “Be, gusunañ girde hime gabe mel gake po moñ. Kame mel gare mere tagalke meremin nurde ne nin dufaymin taren irnayin mar goke wor gusunañ girde hime.

²¹ Gogab, Ado, gebe neya hirekeb ne wor geya har gwahade goyen po, mel gayen wor gwahade po heñ awalikde hinayin. Irdeb mel gabe deyyat awalik bana hiwon yeñ gusunañ girde hime. Irkeb ge belen nad nerke wamirin goyen megen nin mar belen fudinde yeñ nurnayin.

²² Ge belen denne turnun yan iran gwahade po, ne wor mel ga gwaha yirhem. Gogab deyyabe unñkuren har gwahade goyen po, yeñ wor gwahade po heñ awalikde hinayin.

²³ Mel gore fudinde wor po awalikde hiwon yeñ nurdeb gebe neya hireñ, irkeb nebe yenya hitek. Gogab al hoyañ gore ge belen nad nerke

wamirin yeŋ nurnayin. Irde ge beley ne nin amaney nurde ha gwahade goyen po, mel gayen wor amaney nurde yuneŋ ha goyen megen nin alya bereya beley nurnayin.

²⁴ “Ado, ge beley al ne nin nunarin mar gobe ne heŋ gasuŋde kuŋ gor hiwoŋ yeŋ nurde hime. Irdeb megeŋ ga ma forok yekeya ne gayen bubulkuŋne wor po yeŋ nurd nunenbe deŋne turuŋ yaŋ irarin goyen mel gare kenwoŋ yeŋ nurde hime.

²⁵ Ado, gebe Al Huwak wor po. Megen nin marbe ma nurd guney haŋ. Goyenbe nebe nurde guney hime. Irde neya haŋ mar gayen wor ge beley nad nerke wamirin goyen fudinde yeŋ nurde haŋ.

²⁶ Ne beley gebe al gwahade yeŋ mel gar haŋ gayen yikala yirde himyen. Irde kame wor gwahade po yikala yirde heŋ. Gogab ge beley bubulkuŋne wor po yeŋ nurd nuney hayen gwahade po, yeŋ wor gwahade po nurd yuneŋ hayin. Irke nigen gayen wor yenya hitek,” inyin.

18

Yesu asogo haniŋde kiryin

(Matiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Be, Yesu go Al Kurun mere iryin goyen pasi heŋbe komatmin yagoya Pasoba binŋe nene hinhan gasuŋ go tubul teŋ kwamin. Kuŋ naŋa dukun kura Kidron iney hanyen goyen fole irde kurhan kwamin. Siŋa kurhan goŋbe olip he dugu kura hiyen geb, Yesuya komatminya go gor kwamin.

² Be, Yesu asogo haniᅇde kiryeᅇ al Yudas gobe Yesuya komatmiᅇ yagoya haᅇkayeᅇ haᅇkayeᅇ gor gabu irde hanyeᅇ goyeᅇ nurde hiyeᅇ geb, Yesube gor hi yeᅇ nuryiᅇ.

³ Niᅇgeb Yudas go Roma niᅇ fulenᅇa marya Al Kuruᅇ doloᅇ ird ird mata doyaᅇ mar pris buda gote karkuwaᅇmiᅇya Farisi marya beleᅇ hulyaᅇ yiramiᅇ mar goyeᅇ yade Yesu hinhiᅇde gor wayyiᅇ. Mel gobe hulsiya fulenᅇare niᅇ detya yade wayamiᅇ.

⁴ Be, Yesu go uliᅇde mata gwahade forok yeweᅇ tiya yeᅇ nurde hinhiᅇ geb kuᅇbe, “Ganuᅇ niᅇ wor po nurde wayhaᅇ?” yineᅇ gusuᅇaᅇ yiryiᅇ.

⁵ Irkeb mel gore, “Nasaret niᅇ al Yesu,” inamiᅇ. Irkeb wol heᅇbe, “Al gobe ne gago,” yinyiᅇ. Yesu asogo haniᅇde kiryiᅇ al Yudas gobe go mar goya hinhan.

⁶ Be, Yesu beleᅇ, “Al gobe ne gago,” yinkeb mel gobe tulfut yeᅇbe harhok mat mulgaᅇ heᅇ meᅇen katamiᅇ.

⁷ Irkeb sopte gusuᅇaᅇ yirdeb, “Ganuᅇ niᅇ wor po nurde wayhaᅇ?” yinyiᅇ. Gwaha yinkeb mel goreb, “Nasaret niᅇ al Yesu,” inamiᅇ.

⁸ Irkeb wol heᅇbe, “Al goyeᅇbe ne gago dinhem. Ne niᅇ naᅇkeneᅇ haᅇ kenem al neya haᅇ gabe yubul tike kuaᅇ,” yinyiᅇ.

⁹ Mere tiyyiᅇ gobe haᅇkapyᅇ Galili hinhiᅇyabe, “Nebe al kura ge beleᅇ nuntiᅇ goyeᅇ kura ma pel irmiᅇ,” yiriᅇ goyeᅇ gogo forok yiryiᅇ.

¹⁰ Be, goya goyeᅇbe Pitabe fulenᅇare niᅇ bidila diriᅇniᅇ miᅇyaᅇ geb, bidilamiᅇ go marde teᅇbe pris buda gote kuruᅇmiᅇde meteᅇ al kura gote

kirminj yase sapa iryinj. Metenj al gote denembe Malkus.

¹¹ Be, Pita go gwaha tikeb Yesu belej, “Bidilage go fokminj bana hawa! Gebe ne gayen Adone belej kanduk tawayinj ninyinj goyen go ma tiyyen yenj nurde ha? Monj, tewenj geb,” inyinj.

Yesube pris buda gote kurunminj Anas hitte tukaminj

¹² Be, Roma ninj fulenja marya gote doyanj alyabe* Yuda marte doyanj mar belej hulyanj yirke wayaminj mar belej Yesu taminj. Irdeb haninj fere tenbe

¹³ Anas hitte wa tukaminj. Anasbe Kaiafas tenjak. Irde Kaiafasbe goyen damare gobe yenj belej pris buda gote kurunminj henj metenj tenj hinhin.

¹⁴ Kaiafas goreb hanjapya, “Nananiniya nenj almemya tumnanj bulunj hetek gobe iginj monj. Ninjeb al unjkurenj gare po kamyenj gab kanduk kurunj goyen ma kentek,” yinyinj al go goyen.

*Pita belej hanjapya Yesu ninj helwanj hirinj
(Matiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)*

¹⁵ Be, Saimon Pitaya Yesuyen komatminj hoyanja kura goyen Yesu fere tenbe tenj kwaminj goyen gama iraryum. Komatminj kura gobe pris buda gote kurunminj belej nurd unenj hiyen geb, al gobe pris buda gote kurunminjde ya kurunj koya milgu irtinj bana gonj sawsawa al gabu irde hanjende gor Yesu tenj hurkukeb yenj wor kame gama yirde hurkurinj.

* **18:12:** Roma ninj fulenja marte doyanj al gayenbe fulenja mar 1,000 gote doyanj al.

¹⁶ Be, Pitabe ya go milgu irtin koya gote yamere gor huwarde hinhin. Irkeb kadam, pris buda gote kurunmin belen nurd unen hiyen al goreb mulgan hej katenbe yamere gor meten ten hinhin bere goyen mere irdeb Pita go ten koya binde hurkuri.

¹⁷ Be, Pita go hurkun hikeb yamere hinhin bere gore, “Yesu inen hanjen al gote komatmin kurabe ge gago?” inen gusunan iryin. Irkeb Pita belen wol henbe, “Mon, ne mon,” inyin.

¹⁸ Be, nana mejek wor po hirin geb, ya goyenter nin meten marya Al Kurunyen ya balem doyan marya go ulin uka yirnin yen kak kawaldebe goyen kalyan kerde huwarde hinhan. Irkeb Pita manan yenya gor huwarde kak katen hinhin.

Pris buda gote kurunmin belen Yesu gusunan iryin

(Matiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Be, mel go gwaha ten hikeyabe pris buda gote kurunmin belen Yesu go komatminya sabaminya nin gusunan iryin.

²⁰ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Nebe megen nin alya bereyabe kawan po mere yirde hinhem. Nebe Yuda marte gabu yayan, irde kurabe Al Kurunyen ya balem bana gor saba yirde hinhem. Yuda mar dare gabu irde hanjende goyan huginen kun kawan po saba yirde hinhem.

²¹ Gega danin gusunan nirde ha? Merene nurde hinhan mar hitte kun gusunan yirayin. Yen gab mere ten hinhem goyen nurde han geb,” yinyin.

²² Be, Yesu go gwaha yinkeb Al Kurunyen ya balem doyan al kura yen binde hinhin goreb

kiminḡe seḡ uryinḡ. Irdeb, “Pris buda gote kurunḡinḡ gayen gwaha mat ma mere irde hanḡen gega, daha inhabe gago?” inḡinḡ.

²³ Irkeb wol heḡbe, “Mere bulunḡ kura tihim kenem mere daminḡbe bulunḡ goyen momonḡ nira. Gega mere tihim gayen fudinḡe tihim kenem danḡinḡ mununha?” inḡinḡ.

²⁴ Be, Anas belenḡ Yesu go hanḡinḡ fere titinḡe gwahade po pris buda gote kurunḡinḡ hoyanḡ kura Kaiafas hitte wor tenḡ kunanḡ yinke tenḡ kwaminḡ.

Pita go sopte Yesu ninḡ helwanḡ hirinḡ

(Matiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Be, Saimon Pita go huwarde kak katenḡ hikeyab al kura belenḡ, “Al gote komatminḡ kurabe ge gago?” inenḡ gusunḡanḡ iraminḡ. Irkeb Pita go wol heḡbe, “Monḡ, ne monḡ geb,” inenḡ helwanḡ hirinḡ.

²⁶ Irkeb pris buda gote kurunḡinḡ gote metenḡ al kura, Pita belenḡ kirminḡ sapa irḡinḡ al gote kadom goreb, “Gebe Olip dugure gor yenḡya hike genhem,” inḡinḡ.

²⁷ Gwaha inkeb Pita go tebanḡ helwanḡ hirinḡ. Irkeb goya goyen po tatirok mere tiyyinḡ.

Yesube Pailat dilinḡ mar huwaryinḡ

(Matiyu 27:1-2,11-31; Mak 15:1-20; Luk 23:1-5,13-25)

²⁸ Be, Yuda marte doyanḡ mar belenḡ Yesu tenḡ Kaiafasyen yare mat Roma gabman al Yuda mar doyanḡ yirde hiyen al gote ya kurunḡe tukaminḡ. Goya goyabe nanḡa fay urde wuk yirinḡ. Irkeb Yuda mar go, “Monḡo al minḡ hoyanḡde yare kunḡbe Al Kurunḡ dilinḡe tikiḡ minḡyanḡ hetek,” yenḡ yinḡenḡde

saba gama irniŋ yeŋbe Roma gabman al gote ya biŋde ma hurkamiŋ. Gobe Pasoba biŋge nen nen nalu kurunŋ goyen netek yeŋ nurde tiyamiŋ.

²⁹ Niŋgeb Pailat yiŋgeŋ siŋare kateŋbe, “Da misiŋde al ga merem yaŋ irniŋ yeŋ tawayhaŋ?” yinenŋ gusuŋaŋ yiryiŋ.

³⁰ Irkeb al buda gore wol heŋbe, “Al gayenbe mata buluŋ kura ma tiyuŋ manhan ge hitte gaha ma tawatewoŋ,” inamiŋ.

³¹ Irkeb wol heŋbe, “Dindikeŋ tukuŋ matatiŋde ga merere kernaŋ,” yinyiŋ. Irkeb mel gore, “Goyenbe neŋbe al maymay saŋiŋniniŋ miŋmoŋ,” yamiŋ.

³² Mata gobe Yesu beleŋ gwaha mat kameŋ yeŋ bikkeŋ mere tiyyiŋ goyen go fudinde heŋ heŋ niŋ gogo tiyamiŋ.

³³ Be, Pailat go mulgaŋ heŋ yamiŋ kurunŋde hurkuŋbe Yesu hoy iryiŋ. Irke hurkukeb gusuŋaŋ iryiŋ. “Ge gayen Yuda marte doyaŋ al kurunŋ?” inyiŋ.

³⁴ Irkeb Yesu beleŋ, “Mere taha gobe dufayger po forok yihi ma al hoyaŋ beleŋ momoŋ giranŋ?” inyiŋ.

³⁵ Irkeb Pailat beleŋ wol heŋbe, “Nebe Yuda mar al moŋ. Niŋgeb daha mat nureŋ? Merere girniŋ yeŋ gawayhaŋ marbe gigen al goya pris buda gote karkuwaŋmiŋya gore po gawayhaŋ. Niŋgeb gebe daha wor po tiyaŋ?” inyiŋ.

³⁶ Gwaha inkeb, “Ne beleŋ alya bereya doyaŋ yirtek gobe megen gar niŋ moŋ. Megen gar niŋ manhan Yuda marte doyaŋ mar beleŋ nad fere tiniŋ yeŋ wakeb metenŋ marne beleŋ ne basiŋa

fuleŋa tiwoŋ. Goyenpoga gwahade moŋ geb, gogo gwaha ma tahaŋ,” inyiŋ.

³⁷ Irkeb Pailat beŋe, “Be, gwahade geb, gebe doyaŋ al kuruŋ!” inyiŋ. Irkeb wol heŋbe, “Doyaŋ al kuruŋ ninha gobe fudinde ninha. Fudinde, nebe miŋ goyen goke wor po megen gar wamiriŋ. Irde mere fudinde goyen tagaleŋ yeŋ wamiriŋ. Niŋgeb al kura mere fudinde niŋ amaŋeŋ nurde haŋ marbe tumŋaŋ merene nurde haŋ,” inyiŋ.

³⁸ Irkeb Pailat beŋe, “Mere fudinde gobe da?” ineŋ gusuŋaŋ iryiŋ. Gwaha ineŋbe Yuda mar hitte siŋare sopte kateŋbe, “Nebe al ga gwaha mat kura mere uliŋde irtek yeŋ ma kenhem.

³⁹ Goyenbe dende matarebe Pasoba gabu nalu kuruŋdeb ne beŋe mata buluŋ mar koyare haŋyen goyen uŋkureŋ kura teŋ siŋa irde duneŋ himyen. Niŋgeb, ‘Yuda marte doyaŋ al kuruŋ’ ineŋ haŋyen al gayen tubul timeke siŋare kuyeŋ yeŋ nurde haŋ?’ yinyiŋ.

⁴⁰ Irkeb al buda kuruŋ go tareŋ po, “Moŋ, yeŋ moŋ! Neŋbe Barabas dunayiŋ,” inamiŋ. Barabasbe Roma gabman asogo irde hiyen goke teŋ koyare keramiŋ hinhin.

19

¹ Be, mel gore gwaha yekeb Pailat go Yesu go teŋ usulak tinaŋ yeŋ fuleŋa marmiŋ yinke usulak tiyamiŋ.

² Irdeb doyaŋ al kuruŋyen tonan umŋa irhet yeŋ kaŋ hirwaŋeŋ yaŋ kura goyen teŋ tukuli teŋbe tonan de keramiŋ. Irdeb doyaŋ al kuruŋyen amil umŋam bukkenya digulakya suluk

irke bukken̄ yara hitiñ goyen tawañ hor irde unamiñ.

³ Irdeb Yesu hitte kuñ, “Gebe Yuda marte doyañ al kurun̄. Hugin̄ hayiñ!” inen̄ tebañ irde giwgiw irde hinhan. Irdeb kimiñde wolseren̄ uramiñ.

⁴ Be, Pailat go sopte siñare katen̄be Yuda mar goyen, “Mel, nebe mere miñ goke kura al gayen merem yañ irtek yeñ ma nurdeb gago den̄ hitte taktehem,” yinyiñ.

⁵ Irdeb Yesu go doyañ al kurun̄ umña irtiñ yara irhet yeñbe amil umñam bukken̄ya digulakya suluk yirke bukken̄ yara hitiñ kura hor irde unen̄, kañ hirwan̄en̄ yañ tukuli ten̄ tonan̄de kirtiñde po siñare katen̄ hike kenen̄be, “Al gobe gago,” yinyiñ.

⁶ Be, pris buda gote karkuwan̄min̄ya Al Kurun̄yen ya balem doyañ marya belen̄ Yesu go kenen̄be, “Kuruse hende mayke kami! Kuruse hende mayke kami!” yeñ hekhok tiyamiñ. Irkeb Pailat belen̄ wol hen̄be, “Nebe mere miñ goke kura merem yañ irtek ma kenhem geb, dindiken̄ ga tukun̄ kuruse hende maynayañ,” yinyiñ.

⁷ Irkeb Yuda mar gore wol hen̄be, “Al gore yin̄gen̄ ge yeñ, ‘Nebe Al Kurun̄ Urmiñ,’ yeñ hiyen geb, nende sabarebe al gwahade gobe kamyen̄,” inamiñ.

⁸ Be, Pailat go gwaha yeke nurdeb kafura wor po hiriñ.

⁹ Irdeb ya bin̄de sopte mulgan̄ hen̄ hurkun̄be, “Gebe dare niñ?” inen̄ gusun̄an̄ iryiñ. Goyenbe Yesube wol ma hiriñ.

¹⁰ Irkeb Pailat belen, “Mere nirtek ma gira? Kuruse hende mayke kami yewen gobe gwaha girnayin. Munan tubul tike kwi yewen go wor gwahade po girnayin goyen go ma nurde ha?” inyin.

¹¹ Irkeb Yesu belen wol henbe, “Al Kurun belen ge goyen doyan nird nird sanin goyen ma guntin manhan ge belen gaha ma doyan nirwon. Ningeb ne nade hanger nera al gote mata bulunbe gere folek geb,” inyin.

¹² Be, mere go nurdeb Pailatbe Yesu go daha mat kura tubul timeke kwi yen nuryin gega, Yuda mar gob hewhow po ten, “Al kura al gayen tubul tike kuyenbe al gobe Roma gabman doyan al kurun Sisaryen kadom mon, asogom geb,” inamin.

¹³ Gwaha yeke Pailat go nurdeb Yesu go sinare taktenbe ya kurun gote koya bana sawsawa mere nurd nurd gasun kura “Belen Hora Po Irtin” inen hanyende gor kipiryin. Gasun gobe Hiburu mere matbe Gabata.

¹⁴ Be, nalu gobe Pasoba binje gitik ten ten nalu, irde nanabe bankahal gwahade hewen tiyyin. Munan fay urkeb Sabat nalu heke Pasoba binje netek hiyyen. Be, Pailat belen Yuda mar goyen, “Doyan al kuruntinbe gago,” yinyin.

¹⁵ Goyenbe go mar goreb, “Mayke kami! Mayke kami! Kuruse hende mayke kami!” inen hewhow tiyamin. Irkeb Pailat belen, “Doyan al kuruntin gayen ne belen kuruse hende maymeke kami yen nurde han?” yinen gusun yiryin. Irkeb pris buda gote karkuwanmin belen wol henbe, “Nenbe doyan al kuruninin hoyan kura ma hi.

Nendebe Sisar unjkurenj po hi,” inaminj.

¹⁶ Be, Pailat go gwaha kura irtek minmonj hekeb bada henj kuruse hende mayke kami yenj mel goke pel iryinj. Irkeb fulenja mar belenj Yesu taminj.

Yesu kuruse hende kamyinj

(Matiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Be, Yesu go kuruse go tenje nanja denje kura Al Tonanj Kinjkininjde gor kurinj. Denje gobe Hiburu mere matbe Golgota.

¹⁸ Gorbe Yesu go kuruse hende mayaminj. Yenjyabe al irawa hoyanj kura goyen wor yingenjde yingenjde kuruse herenj gasa yirdeb kurabe Yesuyen kuruse yase belenj kerde kurabe tapa belenj keraminj. Yesu yingenjbe kahalte keraminj.

¹⁹ Be, Pailat belenj mere kura kanje kuruse hende Yesu tonanj belenj kernanj yinke keraminj. Merebe gahade:

NASARET NIÑ AL YESU. YUDA MARTE DOYAN
AL KURUNJ.

²⁰ Be, Yesu kuruse hende mayaminj gasunj gobe Yerusalem bindere hinhin. Niñgeb Yuda mar budam mere go kenaminj. Mere gobe Hiburu mere, Latin mereyabe Grik mereya mat kayaminj.

²¹ Irkeb pris buda gote karkuwanminj belenj mere katinj goke iginj ma nurdeb Pailat goyen, “Yuda marte doyanj al kurunj ma kayayinj. ‘Al garebe yingenj ge yenj “Nebe Yuda marte doyanj al kurunj,” yenj hi,’ gwahade kayayinj,” inaminj.

²² Goyenbe Pailat belenj wol henje, “Mere kayhem gobe gwahade po hiyenj,” yinyinj.

²³ Be, fulenja mar go Yesu tenj kuruse hende kerdebe ulinj umnaminj yade al sipte ninj gale

henbe nende gigen yawaramiñ. Irdeb uliñhormiñ bande niñ gobe tubul tiyamiñ. Uliñhormiñ gobe sobam, biñiñde mat kurkuñbe kahañ patare goyenbe gada irtiñ moñ. Amil unkuñeñ po teñ uliñhor goyen irtiñ.

²⁴ Be, fulenja mar gob uliñhormiñ goke yingen uliñ, “Ga goya erek ma irtek. Ganuñ beleñ tiyyen yeñ nende matare tiliñ tanartek,” yamiñ. Mata gobe Al Kurunyen asañde mata gwahade forok yiyyen yeñ katiñ gwahade po forok yiriñ. Merebe gahade:

“Mel gore ulne umña yingen uliñ pota yirdeb uliñhornenbe tiliñ tanaramiñ,” yitiñ hi.

Tikiñ 22:18

Niñgeb yitiñ gwahade po fulenja mar beleñ mata gogo tiyamiñ.

²⁵ Be, kuruse hinhin bindere gorbe Yesu miliñ, miliñde haymiñ Klopas berem Mariayabe Makdala niñ Maria gore gor huwarde hinhan.

²⁶ Irkeb Yesu go miliñ gor kinyiñ. Irde komatmiñ kura bubulkuñeñ wor po yeñ nurde unen hinhin al go bindere gor huwarde hike kinyiñ. Irdeb miliñ goyen inyiñ. “Bere, al gabe urge,” inyiñ.

²⁷ Irdeb komatmiñ gobe, “Gabe momke,” inyiñ. Be, gor mat hinhin kurun gobe komatmiñ gore Yesu miliñ go teñ yamiñde tukuñ doyañ irde hinhin.

Yesu kamyiñ

(Matiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Be, komatmiñ inyiñ kamereb metenmiñ kurun gob pasi irhem yeñ nurdeb Al Kurunyen

asaanđe mere katiņ goyen fudinde forok yiyyen goke tenbe, “Fe niņ nira,” yiriņ.

²⁹ Irkeb gorbe wain fimiņ mukkuwen wor po hitiņ hinhin geb, mel gore amil parwek kura ten wain bana goņ fakamde hisop he kutum muruņde bili irdeb isan heņ Yesu dinonđe kiryiņ.

³⁰ Irkeb Yesu go wain fimiņ go ninam urdeb, “Metenbe pasi irhem,” yiriņ. Be, mere go muņ po yenbe urguņ kaņbe kamiyiņ.

³¹ Be, go nalu gobe Pasoba biņge gitik ten ten nalu. Munan fay urkeb Sabat nalu heke Pasoba biņge netek hiyen. Niņgeb Yuda mar go Sabat nalure al kuruse hende po hinayinbe igiņ moņ yen nuramiņ. Irdeb Pailat gusuņan irdeb, “Kahan yufuņ tenbe al hakwa go yaran tiniņ,” yamiņ.

³² Irkeb Pailat go fuleņa marmiņ yinke Yesu ketalde kuruse hende hinhin al kura go hitte wa kuņbe kahan yufuņ tiyamiņ. Irde gab kura wor gwahade po iramiņ.

³³ Goyenbe waņ Yesu hitte hamiņ gega, bikken kamtiņ kenenbe kahan ma yufuņ tiyamiņ.

³⁴ Gwaha irtiņenbe fuleņa al kura belej hakde dari malare fakamke goyare po dariya feya bemel po sursur yiriņ.

³⁵ (Mata go kinyiņ al goreb goke al momoņ yirde hiyen. Meremiņbe fudinde. Yenbe fudinde po yen hime yen nurde hi. Yenbe den asan ga kapyan heņ han mar belej fudinde yen nurnayiņ yenbe gago momoņ dirde hi.)

³⁶ Be, mata go forok yiriņ gobe Al Kurunyen asanđe, “Kiņkiniņ unkuřen muņ kura ma yufuņ

tinayin,” yitin gwahade goyen po forok yirin.

³⁷ Irde Al Kurunyen mere kurabe, “Yenbe hakde gegelhek beley fakamtin kennayin,” yitin mata gwahade goyen po forok yirin.

Yesu mete tiyamin

(Matiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Be, fulenja mar beley gwaha tiyamin kamereb Arimatea nin Yosep beley Yesu ulin hakwam nin Pailat gusunaj iryin. Yosepbe Yesuyen komat gega, Yuda marte doyan mar nin kafura henbe balmin po hinhin. Be, Pailat beley igin inkeb kun Yesu hakwam go yenya kwamin marya beley taraj tenbe ten kwamin.

³⁹ Yosep beley gwaha ten hikeya Nikodemus wor gor hinhin. Nikodemusbe hakot kura wawun kun Yesuya mere tiyaryum al go goyen. Yen beley he fimin irawa suluk yirde guram irtin hamin igin wor po goyen ten wayyin. Guram gote kandukminbe 30 kilogram gwahade.

⁴⁰ Be, irem go Yesu hakwam go ten kunbe amil faykek mete ten tenje nin amil gore po bili iraryum. Irde gwaha ten henyabe he fimin guram irtin gore po sam iraryum. Irem gobe Yuda marte mata gama irdeb gwaha tiyaryum.

⁴¹ Be, Yesu kuruse hende mayamin gasun go binderebe he dugu kura hinhin. He dugu bana gonbe al hakwa yukun yerd yerd horabok bema kura hinhin. Bema gobe gergen, al hakwa kura ma yerde hitin.

⁴² Be, hen ga mon Sabat nalu forok yewen tiya go yenbe bema gobe bindere hinhin geb, irem go Yesu hakwam tukun bana gor keraryum.

20

*Yesube kamyinḡe mat huwaryin
(Matiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)*

¹ Be, Sabat nalu hubu heḡ fay urke Sande hirin. Sande wampot muḡ, kidoma po hikeya Makdala nin Maria go bembare kuḡbe hora kurun horabok bembare yame pet titin goyen teḡ sinḡa irtin kinyin.

² Irdeb kup yeḡ Saimon Pitaya kadam kura Yesu belen bubulkuḡne wor po yeḡ nurde unenḡ hinhin al go hitte waḡbe, “Doyan Al Kurun hakwambe bembare mat teḡ kwahanḡ. Irdeb tukunḡ gor kura kerhanḡ yeḡ ma nurhet!” yinyin.

³ Irkeb Pitaya kadam hoyanḡ goya wor bembare kwaryum.

⁴ Irem gobe kup yeḡ kwaryum. Goyenbe kadam gore Pita fole irde yeḡ wa bembare forok yirin.

⁵ Forok yeḡ pew kuḡbe horabok bana nanḡkenenḡbe amil faykenḡ bili irtinḡ go po kinyin. Goyenbe binde ma hurkurinḡ.

⁶ Irkeb Saimon Pita, kame wayyinḡ goreb waḡ binde hurkurinḡ. Irdeb amil faykenḡ go po gor hike kinyin.

⁷ Irde Yesu tonanḡ bili iraminḡ amil go wor kinyin. Tonanḡ bili irtinḡ amil gobe ulinḡ hakwam bili irtinḡ amil goya ma hinhin. Kenkela po mupi irde hoyanḡde po kirtinḡ hinhin.

⁸ Irkeb Yesuyen komat kura yeḡ wa bembare forok yirinḡ al go wor binde hurkurinḡ. Hurkunḡ gwahade po kenenḡbe fudinde wor po Yesube kamunḡde mat huwarunḡ yeḡ nuryinḡ.

⁹ (Goyenpoga irem gobe Al Kurunyen asanđe Yesube kamtiŋde mat huwaryeŋ yitiŋ gokeb bebak ma po tiyaryum.)

*Makdala niŋ Mariabe Yesu kinyiŋ
(Matiyu 28:9-10; Mak 16:9-11)*

¹⁰ Be, Yesuyen komatmiŋ waraŋ go mulgaŋ heŋ yaŋiŋde kwaryum.

¹¹ Goyenbe Maria go bamba siŋare gor po heŋ esen hinhin. Esen heŋyabe pew kaŋ bamba bana goŋ naŋkinyiŋ.

¹² Irdeb Al Kurunyen miyoŋ irawa uliŋ umŋa faykek hor yirtiŋ goyen Yesu hakwam kirtiŋ gasuŋde go keperde hike yinyiŋ. Kurabe tonan beŋ mat, kurabe kahaŋ beŋ mat keperaryum.

¹³ Be, irem goreb, “Bere, gebe daniŋ esen ha?” inen gusuŋaŋ iraryum. Irkeb bere gore wol heŋbe, “Doyaŋ Al Kurunnebe al kura beŋ teŋ kwahaŋ. Irde tukuŋ gor kura kerhaŋ yeŋ ma nurde hime,” yinyiŋ.

¹⁴ Gwaha teŋ fulgaŋ kaŋbe Yesu go gor huwarde hike kinyiŋ. Goyenbe bebakkeŋ Yesu yeŋ ma kinyiŋ.

¹⁵ Irkeb Yesu beŋ, “Bere, gebe daniŋ esen ha? Gebe ganuŋ niŋ naŋkeneŋ ha?” inen gusuŋaŋ iryiŋ. Gwaha inkeb bere goreb he dugu bana goŋ bamba hinhin gote doyaŋ al yeŋ nurdeb, “Be, ge beŋ al hakwam bamba bana hinhin go tukaŋ kenem gor tukuŋ kirmiŋ yeŋ momoŋ nira. Irkeb tewen geb,” inyiŋ.

¹⁶ Irkeb Yesu beŋ, “Maria,” inyiŋ. Irkeb bere go yeŋ hinhin beŋ fulgaŋ kaŋ keneŋbe Hiburu

mere mat, “Raboni!” inyiñ. Raboni gote miñbe Tisa.

¹⁷ Be, Yesu beleş, “Nanne hitte mulgañ heñ miñmoñ. Niñgeb sisañ ma nurayiñ. Gwaha titñeñbe kolne yago hitte kuñbe momoñ yira. ‘Nebe mulgañ heñ Adone, denya neyat Al Kurun hitte kweñ tihim,’ nina yinayiñ,” inyiñ.

¹⁸ Irkeb Makdala niñ Maria go mere go nurdeb Yesuyen komatmiñ hitte kuriñ. Kuñbe, “Doyañ Al Kurunbe kenhem,” yinyiñ. Irdeb mere gahade nina yeñ momoñ yiryiñ.

Komatmiñ beleş Yesu kenamiñ

(Matiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Be, Sande go wawuñbana heñ kidoma hewen tikeb Yesuyen komatmiñ gobe Yuda mar niñ kafura heñbe tumñañ ya biñde gabu irdeb yame biñ mat tareñ po irdeb hinhan. Irkeb Yesu go wañ mel go hinhan kahalte po huwardeb, “Bitiñ kamke igiñ po hinayiñ,” yinyiñ.

²⁰ Gwaha yineñbe haninya gegelhekyare fakamamiñ delneñ goyen yikala yiryiñ. Irkeb komatmiñ go Doyañ Al Kurun goyen keneñbe aman niñ pultik wor po yamiñ.

²¹ Be, Yesu beleş sopte po, “Bitiñ kamke igiñ po hinayiñ. Nanne beleş nad nerke wamiñ gwahade goyen ne beleş wor dad dermeke kunayiñ geb,” yinyiñ.

²² Gwaha yineñbe mel go hitte meñemiñ fu yirdeb, “Holi Spirit tenañ.

²³ Irdeb deñ beleş al kurat mata buluñmiñ halde yunnayiñbe Al Kurun wor mata buluñmiñ go halde yunyeñ. Munañ mata buluñmiñ ma

halde yunayinbe Al Kurun wor mata bulunmin ma halde yunyen,” yinyin.

Tomas beley Yesu kinyin

²⁴ Be, komatmin 12 goyen al kura Tomas, denem kurabe Didimus inen hanjen al gobe Yesu wayyinyabe gor ma hinhin.

²⁵ Irkeb komatmin wen hoyan beley, “Nenbe Doyan Al Kurun kintin,” yen momon iramin. Goyenbe wol henbe, “Haniinde nil delnen wor wor yenen. Irdeb nil yame bana gon hanne keren. Irdeb hak beley fakamtin yamen de gor hanne kerde gab fudinde yen nuren,” yinyin.

²⁶ Be, gor mat nanfa fay 7 hubu hekeb Yesuyen komatmin go sopte ya bana gabu iramin. Tomas wor gor hinhin. Yamebe bin mat tatin goyenbe, Yesu go wan mel gote dilin mar huwardeb, “Bitin kamke hinayin,” yinyin.

²⁷ Irdeb Tomas inyin. “Hange faw gar hor irayin. Irde hanne ga yena. Irdeb hange gin irdeb gegelhekner gar kera. Irdeb dufay budam ma henbe ne huwarmin gayen fudinde yen nurayin,” inyin.

²⁸ Irkeb Tomas gore, “Gebe Al Kurun, Doyan Al Kurunne!” inyin.

²⁹ Irkeb Yesu beley, “Gebe ne nenen gab gogo fudinde yen nurha? Al kura go ma nenenya ne nin dufaymin taren irnayin mar gobe Al Kurun beley guram yirde sanin yiryen,” inyin.

³⁰ Be, Yesube komatmin dilinde mata tinen turun yan kurayen kurayen budam forok yirde hinhin. Goyenbe asan gayenter goke tumnan ma katin han.

³¹ Goyenbe Yesube Mesaia, Al Kurun Urmin yenbe yen ge dufaytin sanin irnayin yen mere kurun gayen kayhem. Irde yen ge dufaytin taren irke Yesuyen tarende Al Kurunya huginen hen hen mata gobe dende hiyyen yenbe mere gago kan hime.

21

Komatmin 7 beley Yesu kenamin

¹ Be, Yesu go komatmin yago Yerusalem hikeya dilinde forok yirin kamereb Taiberias fe ala kurun sinare sopte komatmin dilinde forok yirin. Gote baranbe gahade:

² Be, Saimon Pita, Tomas denem kurabe Didimus, Galili nana bana nin taun Kana gor nin al Nataniel, Sebedi urmin waranyabe kadom waran hoyan manan tumnande hinhan.

³ Irkeb Saimon Pita beley, “Nebe fe alare dapna nin kwen tihim,” yinyin. Irkeb mel goreb, “Tumnan kutek,” inenbe hakwa bana hurkunbe kwamin. Goyenbe go wawunbe dapna kura ma yawaramin.

⁴ Be, wampot mun wor po Yesu gobe wan makan sinare huwaryin. Goyenbe komatminbe Yesu yen kenen bebak ma tiyamin.

⁵ Be, Yesu beley mel goyen hokde po, “Mel yo, dapna kura yawarhan we?” yinyin. Irkeb, “Mon,” inamin.

⁶ Be, mel gore gwaha inkeb, “Kamanin go hakwa sin a yase beley mat temeyde gab dapna kura yawarnayin,” yinyin. Irkeb mel go gwaha

tenbe dapɲa karim ma yawaramiɲ geb, kamaɲ go tuluɲ ten hakwa hende kertek ma hamiɲ.

⁷ Irke gab komatmiɲ kura Yesu beɲen bubulkuɲne wor po yeɲ nurde unen hiyen al goreb Pita goyen, “Al irobe Doyaɲ Al Kurun be!” inyiɲ. Irkeb Saimon Pita beɲen, “Al irobe Doyaɲ Al Kurun be!” yeke nurdeb goyare po uliɲhormiɲ hende niɲ tugu titiɲ goyen ten uliɲde bili irdeb fete solok yiriɲ.

⁸ Irkeb komatmiɲ wen hoyanbe fe ala kurun feren binde 100 mita gwahade po hinhan geb, hakwa hende kame ga gama irde wayamiɲ. Gama irde waɲ henyaɲbe kamaɲ dapɲa beɲen po maɲiɲ hitiɲ goyen tuluɲ tenbe ten wayamiɲ.

⁹ Irdeb fe siɲare waɲbe kak kawaltiɲde kura gorbe maɲaɲ dapɲaya beretya kura hiɲe yenamiɲ.

¹⁰ Be, Yesu beɲen, “Dapɲa yawarhan go kura yawanaɲ,” yinyiɲ.

¹¹ Irkeb Saimon Pita go hakwa hende hurkun kamaɲ go tuluɲ ten fe siɲare kiriɲ. Dapɲa karkuwaɲ beɲen maɲiɲ hiriɲ. Dapɲabe budam wor po 153 yawaramiɲ. Goyenbe kamaɲ go ma erek yiriɲ.

¹² Be, Yesu beɲen komatmiɲ goyen, “Waɲ wampotde niɲ biɲge nenaɲ,” yinyiɲ. Goyenbe yeɲbe Doyaɲ Al Kurun yeɲ nuramiɲ geb, komatmiɲ kura beɲen, “Gebe ganuɲ?” yeɲ gusuɲaɲ ma iramiɲ.

¹³ Irkeb Yesu go waɲ beret go tenbe yunyiɲ. Irdeb dapɲa goyen wor gwahade po iryiɲ.

¹⁴ Be, Yesu go kamyiɲde mat huwaryiɲ, irde

komatmiñ yago hitte forok yiriñ goyen gare irkeb wawuñ karwo hiriñ.

Yesu beleş Pita taren یری

¹⁵ Be, komatmiñ go bingge nene pasi hamiñ. Irkeb Yesu beleş Saimon Pita go, “Saimon, Yon urmiñ, ge gayen fudinde wor po ne niñ amañeñ nurde ha? Mel gar hañ gare ne niñ amañeñ nurde hañ gote folek?” inyiñ. Irkeb Pita beleş wol heñbe, “Gwaha, Doyañ Al Kuruñ. Gebe ne beleş ge niñ amañeñ nurde hime goyen nurde ha gogo,” inyiñ. Irkeb, “Sipsipne paka yirde hayiñ,” inyiñ.

¹⁶ Irdeb sopte po, “Saimon, Yon urmiñ, gebe fudinde wor po ne niñ amañeñ nurde ha?” inyiñ. Irkeb Saimon beleş, “Gwaha, Doyañ Al Kuruñ, ne beleş ge niñ amañeñ nurde hime gobe nurde ha gogo,” inyiñ. Irkeb wol heñbe, “Sipsipne doyañ yirde hayiñ,” inyiñ.

¹⁷ Be, wawuñ karwore sopte, “Saimon, Yon urmiñ, gebe ne niñ amañeñ nurde ha?” inyiñ. Irkeb Pita go Yesu beleş, “Gebe ne niñ amañeñ nurde ha?” gwahade wawuñ karwore gusuñañ irkeb biñ misiñ یری. Irkeb Pita go, “Doyañ Al Kuruñ, gebe det kuruñ gayen tumñañ nurde ha. Ge niñ amañeñ nurde hime goyen nurde ha gogo,” inyiñ. Irkeb Yesu go wol heñbe, “Sipsipne paka yirde hayiñ.

¹⁸ Fudinde wor po gineñ hime, ulger igiñ henyañbe gigen umña teñ goñ kura kwe yeñbe mali ga kuñ hinhan. Goyenbe salanneñ hawayiñyañbe al beleş po ganarde umña girdeb ge kutek ma girde hiyeñ beleş goñ gukunayiñ,” inyiñ.

¹⁹ Yesu belen go yiriñ gobe kame Pita daha mat kamyen, irde kamde kamdemiñ gore Al Kurun denem turñun yañ iryen goke inyiñ. Be, Yesu go gwaha inenbe, “Gama nira!” inyiñ.

²⁰ Irkeb Pita go fulgañ kañbe Yesu belen komatmiñ kura bubulkunne wor po yen nurde unen hiyen al goyen gama yirde hike kinyiñ. Al gobe Yesu kamen go yenya binje funañ naminya Yesu hitte tawun henbe, “Doyañ Al Kurun, ganun belen pel giren tiya?” inyiñ al go goyen.

²¹ Be, Pita belen al go kenenbe, “Doyañ Al Kurun, munañ al gabe daha tiyyen?” inen gusunañ iryiñ.

²² Irkeb Yesu belen wol henbe, “Yenbe diliñ gergen hikeya ne mulgañ hewen yen nuren gobe gere samun moñ geb. Hoyañ niñ ma dufay hawayiñ, gama po nirayiñ,” inyiñ.

²³ Be, Yesu belen mere tiyyiñ gote mere momonbe komatmiñ yago hoyañ belen nurdeb kenkela ma bebak tenbe, “Al gobe ma kamyen,” yamiñ. Gega Yesu belenbe, “Al go ma kamyen,” yen ma yiriñ. “Yenbe diliñ gergen hikeya ne mulgañ hewen yen nuren gobe gere samun moñ geb,” po yiriñ.

²⁴ Yesuyen komat gobe Yesu belen mata ten hike yinyiñ kurun goyen asañde gar kaya gago. Al gore Yesuyen barañ asañde gar kañ hi kurun gabe fufinde yen nurde hite.

²⁵ Be, Yesube mata hoyañ manañ budam tiyyiñ. Asañde gar kañ hi gayen po moñ. Matamiñ go tunañ katekbe megen gar asañ goyen yerd yerd gasun miñmoñ hiyyen yen nurde hime. Gogo po.

**Al Kurunyen Mere Igin
The New Testament in the Gwahatike Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Gwahatike long
Nuigini**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gwahatike

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

dbba218f-41f3-5f08-b0b6-2a7c919093ab